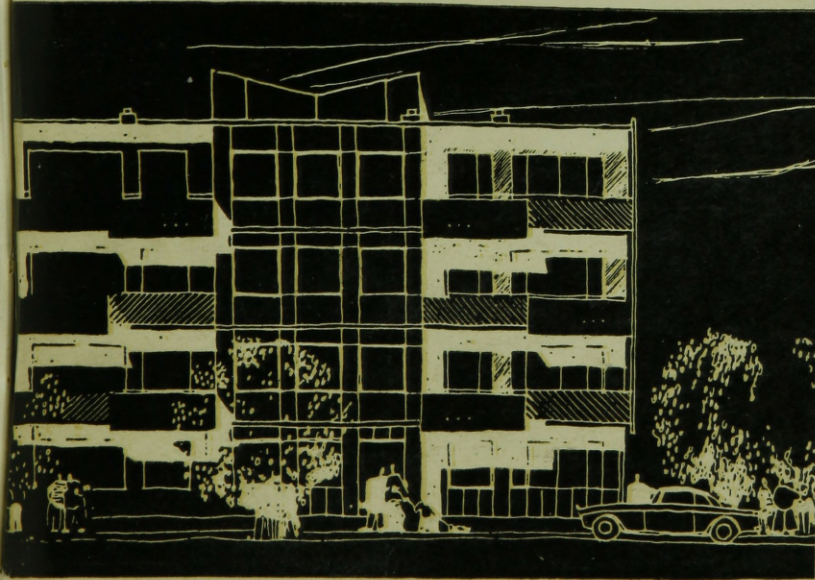

1959. 2. *n*

MAGYAR
ÉPÍTŐIPAR

Felelős szerkesztő és főszerkesztő:

LUX LÁSZLÓ

★

A szerkesztőbizottság tagjai:

Bonta József
Gádoros Lajos
Gnädig Béla
Gyengő Tibor
Hergár Viktor
Katona József
Lévai Andor
Román Andor
Rudnai József

★

Szerkesztő:

Rojkó Ervin

★

Felelős kiadó:

Solt Sándor

★

Szerkesztőség:

Budapest, V., Deák Ferenc utca 10
Telefon: 181-041

★

Kiadja:

Műszaki Könyvkiadó, Budapest, V.,
Bajcsy-Zsilinszky út 22

TARTALOMJEGYZÉK

<i>Valentiny Károly</i> : Ismertetés az ÉM. „C” tervének tervpályázatairól.....	97
<i>Egressy Imre</i> : Korszerű konyhák és variábilis berendezésük	99
<i>Katona József</i> : Lakóépület földémpályázat	110
<i>Mester István</i> : Tervpályázat nyílászáró szerkezetek csomópontjainak kialakítására	118
<i>Valentiny Károly</i> : Lakás-tervpályázat	125
<i>Egressy Imre</i> : Az óbudai kísérleti lakótelep	151
<i>Valentiny Károly</i> : Országos Lakásbútor Tervpályázat	156

Előfizetés egy évre: 72,— Ft

Ismertetés az É. M. „C” tervének tervpályázatairól

VALENTIN KÁROLY

Ismertetésünk alapvető célja az Építésügyi Minisztérium úgynevezett „C” tervében elhatározott tervpályázatok eredményeinek értékelése és a pályadíjat nyert tervek közül azok bemutatása, amelyek a tervben rögzített lakásépítkezési érdekeket legjobban szolgálták. E célunkat csak úgy érhetjük el, ha főbb vonásaiban ismertetjük a „C” tervet és ismertetésünk vezérfonalának is a „C” tervben rögzített leglényegesebb célkitűzéseket tekintjük

Mi a „C” terv? — Az Építésügyi Minisztérium vezetői kimunkáltatták — a második ötéves terv nagyarányú lakásépítkezései érdekében — azoknak az elvégzendő kutatásoknak, tervezéseknek és kísérleteknek sorát, amelyek a hároméves terv első két évének lakásberuházásai keretében végrehajtva és értékelve megteremtik az alapját annak, hogy 1960-ban előkészíthessük — a hazai viszonyaink között legkorszerűbbnek tekinthető — lakásépítési módok bevezetését. A kutatási és kísérleti eredmények alapján kiértékelt korszerű lakásépítési módok bevezetése egyértelműen fogja megszabni az anyaggyártás, a tervezés és a kivitelezés feladatait. E kitűzött célok eléréséhez számos részfeladatot kell megoldani; a feladatok sorát, sorrendjét és a kimunkálás irányelveit egy terv: a „C” terv foglalja össze. *A „C” terv tehát a lakásépítkezések és egyéb kommunális létesítmények távlati, műszaki-gazdasági terve.*

* * *

A) A „C” terv a kísérlet-kutatás távlati feladatait az építőanyagok, építőelemek, szerkezetek, berendezések és a gépesítés területén a következőkben jelöli meg:

- a kavics és a természetes kohósalak, adalékanyag mennyiségi és minőségi meghatározása, az osztályozás megszervezése, a betontechnológia fejlesztése;
- a könnyűbetonelemgyártó iparág alapjainak megteremtése érdekében különböző könnyűbeton adalékanyagok hazai előállításának kimunkálása, a gyártástechnológia meghatározása;
- a kis térfogatsúlyú blokkos és paneles szerkezetekhez alkalmas sejtbetonok kidolgozása;
- a nagykezdőszilárdságú cementek előállítása a beton kötésének gyorsítására;
- cementtakarékoság érdekében a traszliszt gyártásának megszervezése;
- üreges kézi falazóelemek kidolgozása és gyártásának megszervezése;
- a lakosság magánépítkezési tevékenységének támogatására a helyi építőanyagok feltérképezése;
- a különféle szerkezeteknél jelentkező hő- és hangszigetelési igények gazdaságos megoldása;
- új burkolati anyagok kikísérletezése;
- a korszerű betoncsatorna gyártásának biztosítása és bitumenes kötésének kidolgozása;
- a vasbetonszerkezetek elő- és utófeszítésének fejlesztése, a vastakarékosság, a kisebb önsúly és nagyobb teherbírás biztosításával;
- a nagyszilárdságú hengerelt betonacél alkalmazási területének meghatározása;
- az üzemben előgyártott, alul-felül sík, kisszerkezeti magasságú, feltöltést nem igénylő födémpanelek megtervezése, kikísérletezése és gyártásának megszervezése;
- a könnyűbeton válaszfal panel típusának kialakítása;
- a jelenleg használatos nyílászáró szerkezetek felülvizsgálata, új csomópontok megoldása és a káva nélküli nyílászáró szerkezetek megoldása;

— a kis-, közép-, illetve a nagyelemű építési módokhoz jobb hatásfokú, szebb kivitelű, a lakás területi igényeihez és funkciójához alkalmazkodó vizesblokk, betonradiátor, konyhai és fürdőszoba berendezések, elektromos berendezések, szellőztetés, gyűjtőkémény, berendezési tárgyak és épületgépeszeti felszerelések kidolgozása és gyártásának megszervezése ;

— az épületgépeszeti munkák kiviteli technológiájának terjesztése, a vezetékszerelés és a szerelés gépesítése területén ;

— az építési szakipari munkák gépesítésének fejlesztése ;

— a 20 t-méteren aluli önszerelő toronydaru típusának megtervezése és gyártása ;

— végül a beépített szekrények és konyhabútorok terveinek kidolgozása.

B) A terv az építési módok műszaki fejlesztésének alapját

— a kisélemű (kézi falazóblokk),

— a középelemű (600—900 kg-os könnyűbetonanyagok)

— öntött (könnyűbeton anyagok),

— monolit (foghíj és magasházak vonalán),

— nagyelemű (nagyblokkos, paneles)

építési módokban határozza meg. A tömeges lakásépítés fő irányának a középelemű és öntött építési módokat tekinti. Az öt féle építési módra a terv kísérleti építkezéseket jelöl meg, amelyek a három éves terv konkrét lakásépítési feladataiban hajtandók végre.

C) A biztonságtechnika fejlesztésére is több kötelezettséget ró a kísérlet-kutatás területére :

— a villamos berendezések érintésvédelmének fejlesztése ;

— a gépi emelés biztonságtechnikájának megoldása; a vakemelésekből eredő balesetveszély elhárítása ;

— az üzemi porártalmak (szilikózis) csökkentése ;

— a faipari, vasipari présgépek védőberendezéssel való ellátása.

D) A műszaki tervezés és tipizálás általános irányelvei, amelyeket a terv lefektetett, azóta a 2083/1958. Korm. sz. határozattal kötelező erejűvé váltak. A határozat a lakások alapterületét országos átlagban 43 m²-ben állapítja meg. Az új szerkezeti elemek alkalmazása és az elérhető anyagmegtakarítások alapján a lakóházak emeletmagasságát 3,00 m-ben írja elő.

A „C” terv által még megjelölt egyéb feladatokat az egyes tervpályázatok ismertetése során érintjük ; ezek előrebocsátása ismétlésre vezetne, miértis ismertetésüktől eltekintünk.

Nem térünk ki a „C” terv még számos nagyobb távlatú problémájára, mert ezek a második öt-éves terv alatt megszervezendő kísérlet-kutatási témakört érintik.

* * *

A tervben rögzített feladatok sorában számos a tervezési feladat. E tervezési problémák megoldásába az Építésügyi Minisztérium az állami tervező szervezet legjobb képességű mérnökeit tervpályázatokon keresztül kapcsolta be. A tervpályázatok sorrendjét a „C” terv logikai sorrendje határozta meg ; mindegyik tervpályázat — alapvető céljainak kitűzésénél — támaszkodik az előző tervpályázat eredményeire.

Az új típusterveket — tervpályázatok útján — 3 ütemben alakítjuk ki, 3 esztendő alatt. Az I. ütemben szerkezeti pályázatokat írtunk ki, beépített konyhaberendezések, új fűdémszerkezetek, új nyílászáró szerkezetek és beépített ruhaszekrények megoldására.

Ezeknek a pályázatoknak tapasztalatai, valamint a korábbi hazai és külföldi kísérletek eredményei alapján írtuk ki II. ütemként az Országos Lakástervpályázatot. A lakáspályázatra beérkezett legkiválóbb alkotások szolgálnak a típustervezés alapjául. Ezeket a kiválasztott terveket egy kísérleti lakótelepen megépítjük. A kísérleti lakótelep a Fővárosi Tanács beruházásában ezévi kezdéssel Óbudán épül meg. A lakótelep első lakásainak befejezése után, azokat a III. ütemként kiírt Országos Lakásbútor Tervpályázat legjobb bútorsorozataival kívánjuk — a Könnyűipari Minisztérium és az Iparművészeti Tanács együttműködésével — bebútorozni és a lakosságnak 1960-ban kiállításszerűen bemutatni.

A tervezők a végleges lakásterveket — a végleges típusterveket — az építés közben szerzett műszaki tapasztalatok, gazdasági értékelés, de nem utolsósorban a lakosság társadalmi bírálata figyelembevételével fogják kialakítani. Ugy véljük, hogy az így kialakított típustervek alapján az 5 éves tervben épülő lakóépületek mind gazdaságosság, mind használhatóság szempontjából a legkorszerűbb követelményeket is ki fogják elégíteni.

Ismertetésünkben az É. M. „C” tervének tervpályázatairól — a kiírás sorrendjében — az alábbi témákról számolunk be :

I. konyha típuselemek tervpályázata ;

II. fűdempályázat ;

III. nyílászáró szerkezetek pályázata ;

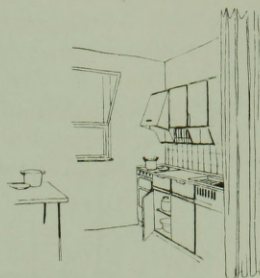
IV. lakástervpályázat ;

V. óbudai kísérleti lakótelep beépítésének pályázata ;

VI. lakásbútor tervpályázat céljának és tervezési irányelveinek ismertetése a tervpályázati kiírás alapján.

Korszerű konyhák és variábilis berendezésük

EGRESSY IMRE

KONYHA BERENDEZÉS PROTOTIPUS TERV

TERVEZŐK: KOVÁCS ZSUZSA, ALBERT JENŐ, LÖRINCZ JÓZSEF, ARNOLD KÁROLY
IGAZGATÓ: FEKETE EDE FŐMÉRNÖK: ZOLTÁN LÁSZLÓ

A konyha típuselemekre kiírt tervpályázatot 1958. első felében bonyolítottuk le. A pályázati kiírás az érdekelt tárcák: az Építésügyi-, Könnyűipari-, valamint a Kohó- és Gépipari Minisztérium, az Iparművészeti Tanács és a Magyar Építőművészek Szövetsége által kiküldött munkabizottság másfélhónapos előkészítése alapján, a fentiekben ismertetett szempontok figyelembevételével készült.

A pályázók tájékoztatására a tervezési szempontok mellékleteként közölt külföldi példákon túlmenően ismertettük a javasolt szakirodalmat és a konyhaberendezéseket gyártó jelentősebb külföldi cégeket, annak érdekében, hogy a pályázók munkájuk során a külföldön már eddig elért eredményeket hasznosíthassák és azokat a hazai lehetőségeknek megfelelően tovább fejlesszék.

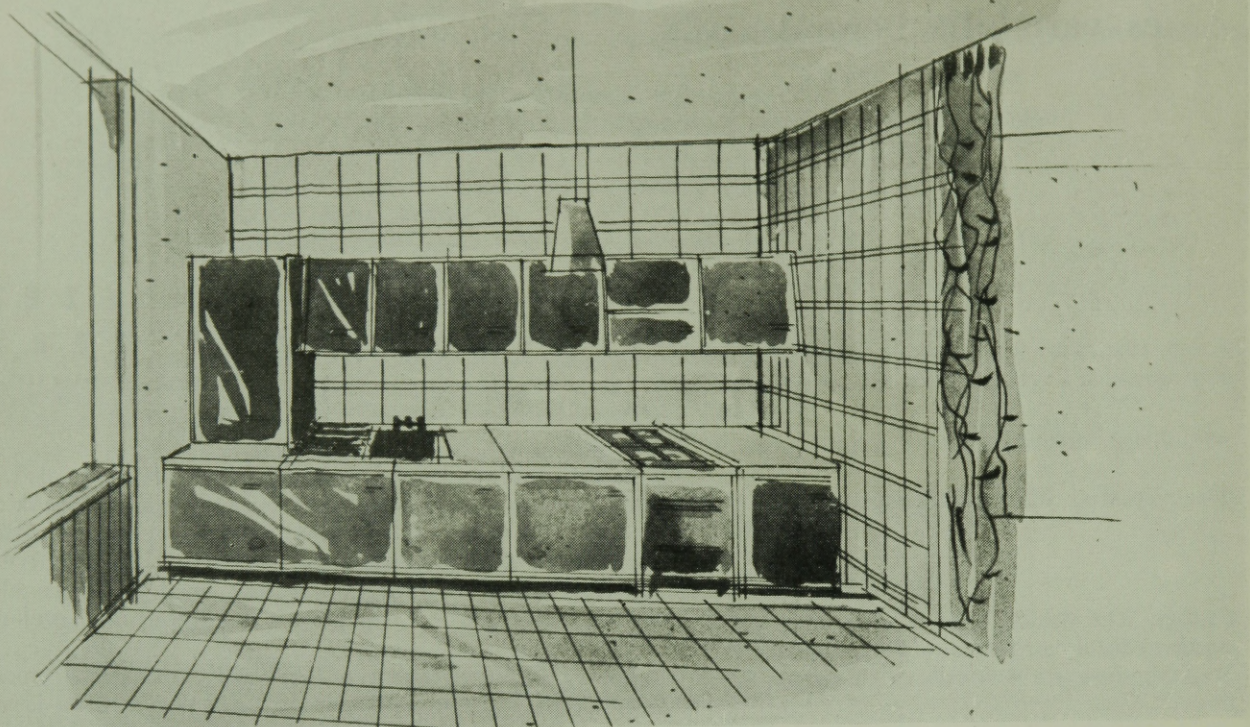
A pályázóknak elsősorban a kislakások konyháinak üzemeltetésére kellett tekintettel lenniük, olyan berendezéseket kellett kidolgozniuk, amelyek megfelelő csoportosítással, illetve kiegészítéssel nagyobb lakások igényesebb konyháinak berendezését is lehetővé teszik. Ezen túlmenően fontos szempontként kellett figyelembe venni az egyes elemek megtervezésénél a tömeggyártás követelményeit és figyelemmel kellett lenni az egyes elemek zártan csatlakoztatható csomóponti megoldásaira is.

A kereskedelembe jelenleg kapható konyhaberendezések zöme anyagigényes, méretben és formában nem koordinált bútorokból és gépészeti berendezésből áll, melyekkel a közelmúltban épült lakások nem bútorozhatók megfelelően. A pályázat tehát olyan korszerű konyhafelszerelési, bútor és berendezési tárgyak kialakítását tűzte ki célul, mely elsősorban városi, de lehetőleg vidéki viszonylatban is alkalmazható megoldásban, nagy szériákban legyen gyártható, méretben és formában koordinált, variábilisan alkalmazható elemekből álljon.

A tervezési irányelvek szerint a konyhaberendezés alapját képező, minden esetben egymás mellé helyezendő és beépítésre kerülő alapkonyha tetszés szerint egészíthető ki az épülettervező által biztosított alapterülettől, illetve a bérlő szükségleteitől és anyagi körülményeitől függően a programban megtervezett egyéb elemekkel.

Annak érdekében, hogy a tervezett konyhaberendezések bármely területen építendő lakótelepek lakásaiban alkalmazhatóak legyenek, a pályázóknak javaslatot kellett tenni gázüzemű, elektromos üzemű és szilárd tüzelőanyag üzemű konyhák méretben és formában koordinált, variábilisan alkalmazható elemeire. Így többek között az újformájú egymedencés — csepegtető tálcával ellátott — mosogatóra, a különböző tűzhelyekre, az elektromos hőtárolóra és hűtőszekrényre.

A konyhai berendezések hideg-melegvíz-, lefolyó-, gáz- és elektromos vezetékeivel kapcsolatban a pályázóknak figyelemmel

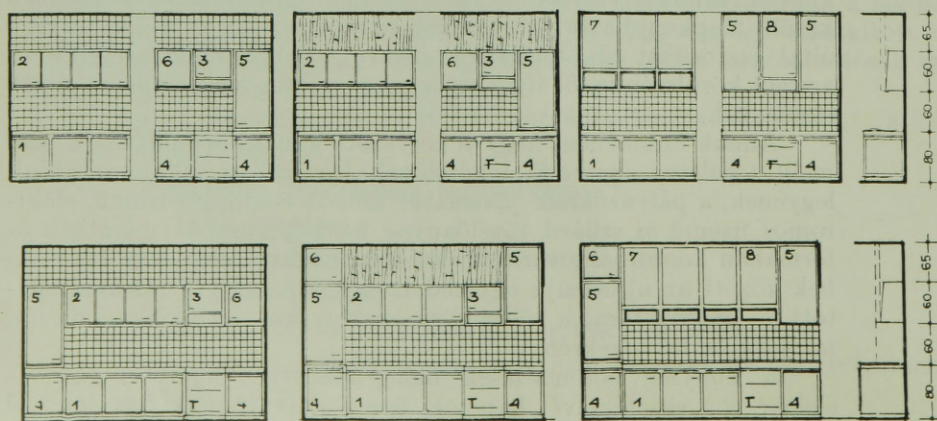

1. ábra. Albert Jenő, Lőrincz József II. díj

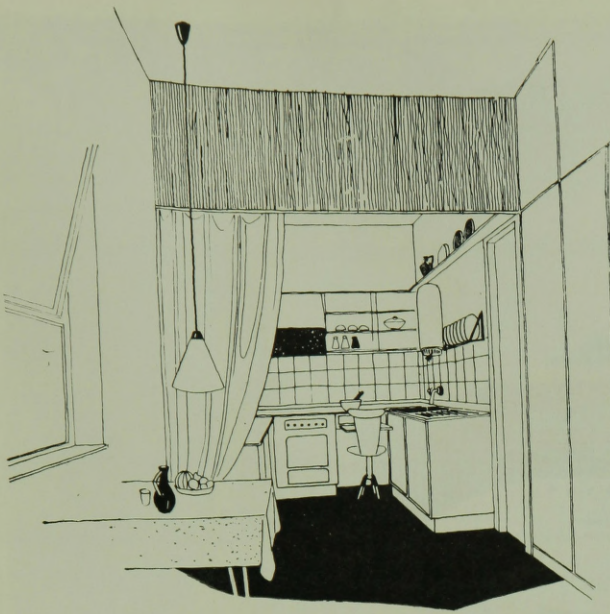
kellett lenniök arra, hogy a vezetékek javítás céljából könnyen hozzáférhetőek legyenek. Egyébként a vezetékek vagy falban, vagy bútorokban szabadon vezetve voltak tervezhetőek.

Az 1958. második negyedében zárult tervpályázatra 27 terv érkezett, amelyek közül a bíráló bizottság 3 tervet II. díjjal jutalmazott, 2 pályaművet, melyet alaki hibája miatt díjazásban nem részesíthetett, — felemelt összeggel megvett, 6 tervet pedig költségterítésben részesített.

Albert Jenő és Lőrincz József II. díjban részesített színvonalas és érlelt terve komoly építészeti értéket képvisel. Különleges előnye az alaprajzi diszpozíció egyszerűsége, a jó formaalakítás és hogy mindezt kevés elemmel oldja meg. Az elemvariánsok egységes alapterülettel történt koordinálása, valamint a funkciós követelményeknek megfelelő típuselemek kialakítása, kiindulása volt a további tervezési munkának. A bútorok részleteképzései jól átgondoltak. Pályázók a vízmentes csatlakozásokra nagy gondot fordítottak és érdekes, újszerű megoldásokat vetettek fel, bár kétségtelen, hogy a sajtolt profilok kissé komplikáltak, a zománcozott felületek pedig mind gyártás, mind üzemeltetés szempontjából kényesek. A bútorok belső beosztása gondos tervezési munka eredménye.

2. ábra. Albert Jenő, Lőrincz József II. díj, konyhavaríciók

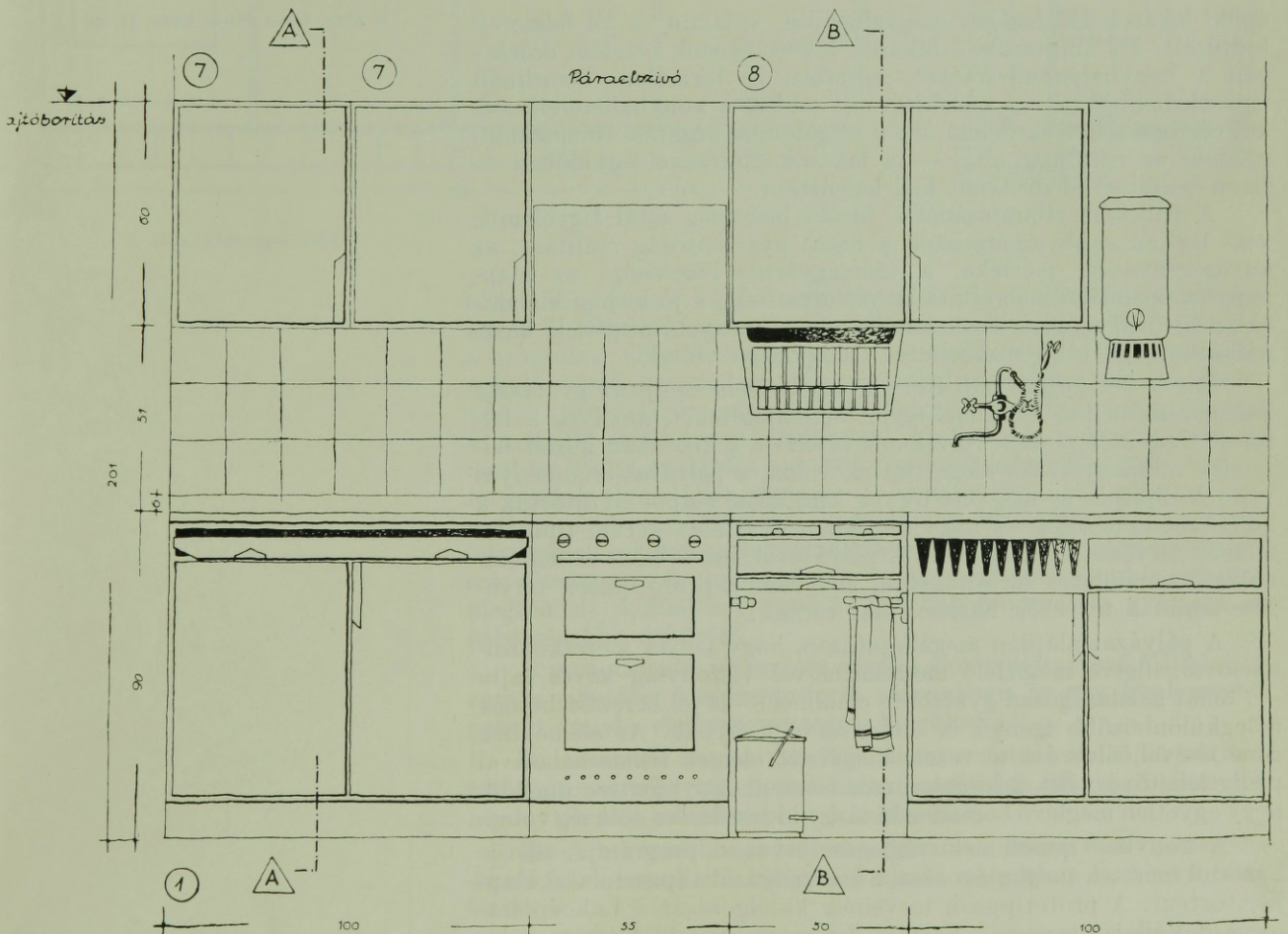
3. ábra. Kovács Zsuzsa, Arnold Károly II. díj

Kovács Zsuzsa és Arnold Károly II. díjban részesített pályaművében bemutatott elemek formaképzése és elrendezési megoldása egységes. A viszonylag kis számú elemmel, amelynél a modul — a tűzhelyet és a konyhaasztalt kivéve — 50 cm-es, nagy variálhatóságot biztosít mind vízszintes, mind függőleges irányban. A tervekben ábrázolt alapkonyha a bemutatott nagy számú variációkban jó és helyigénye kedvező. A konyhaasztalt egyszerű eszközökkel oldja meg. Az elemek kialakítása a használati igényeknek jól megfelel és így kiindulása volt a prototípus tervek kidolgozásának.

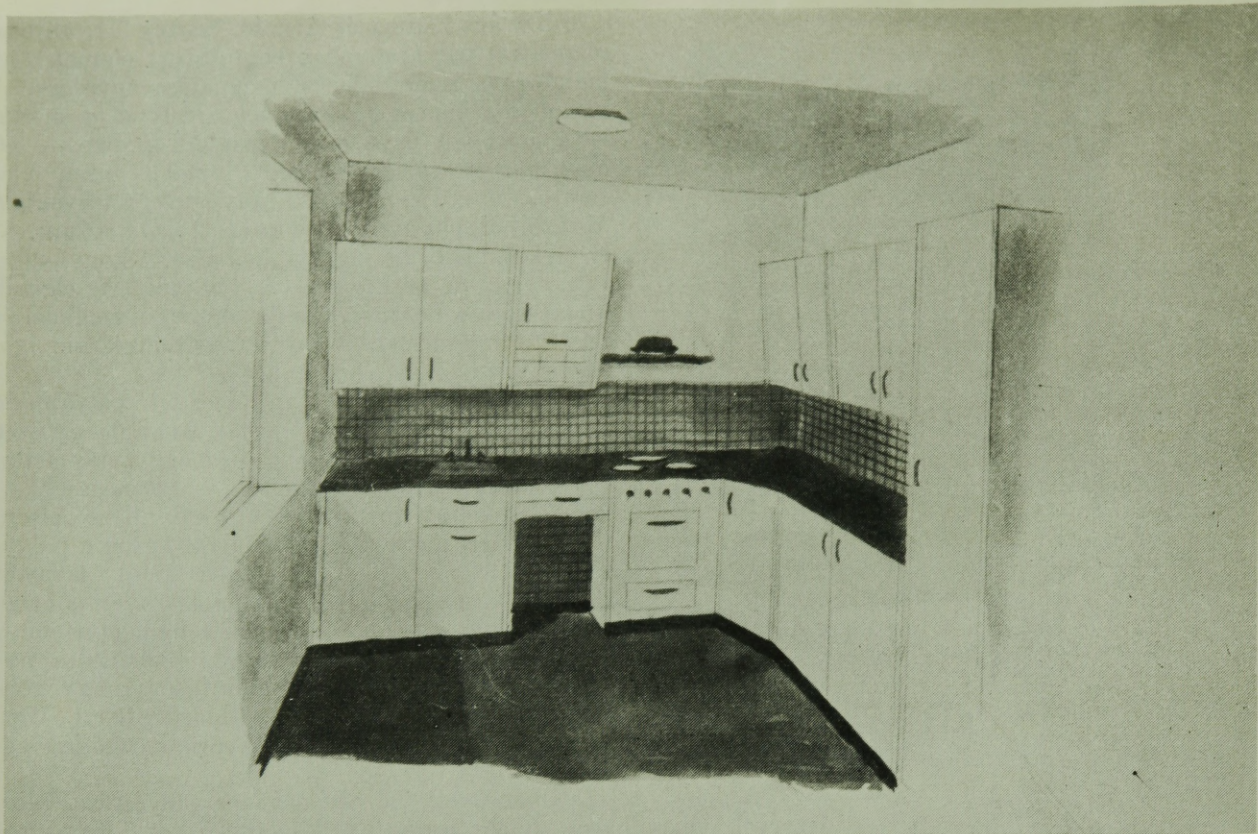
Vörös József II. díjban részesített pályaműve gyártási szempontból megfelelő. Anyagigényesség szempontjából kedvező és a tömeggyártás feltételeit is kielégíti. A pályamű — feleslegesen — sok elemfajtát tartalmaz. A különböző elrendezési változatok ugyanis kialakíthatók a pályázati kiírásban előírt elemeken felül javasolt elemvariánsok nélkül is. Használati szempontból hátrányos, hogy a felső elemeket nem építi fel a mennyezethez. Az elemek formai kialakítása tetszetős. A bútorok belső kialakítására nagy gondot fordít és a bemutatott terveken jó megoldásokat ad. Tervét — helyesen — modulra építi fel. A bútorok variálhatósága megfelelő.

A beérkezett pályaművek igazolták a tervpályázatot kiíró szervek elgondolását, mely szerint a következő tervidőszakban

A beérkezett pályaművek igazolták a tervpályázatot kiíró szervek elgondolását, mely szerint a következő tervidőszakban

4. ábra. Kovács Zsuzsa, Arnold Károly II. díj

5. ábra. Vörös József terve, II. díj

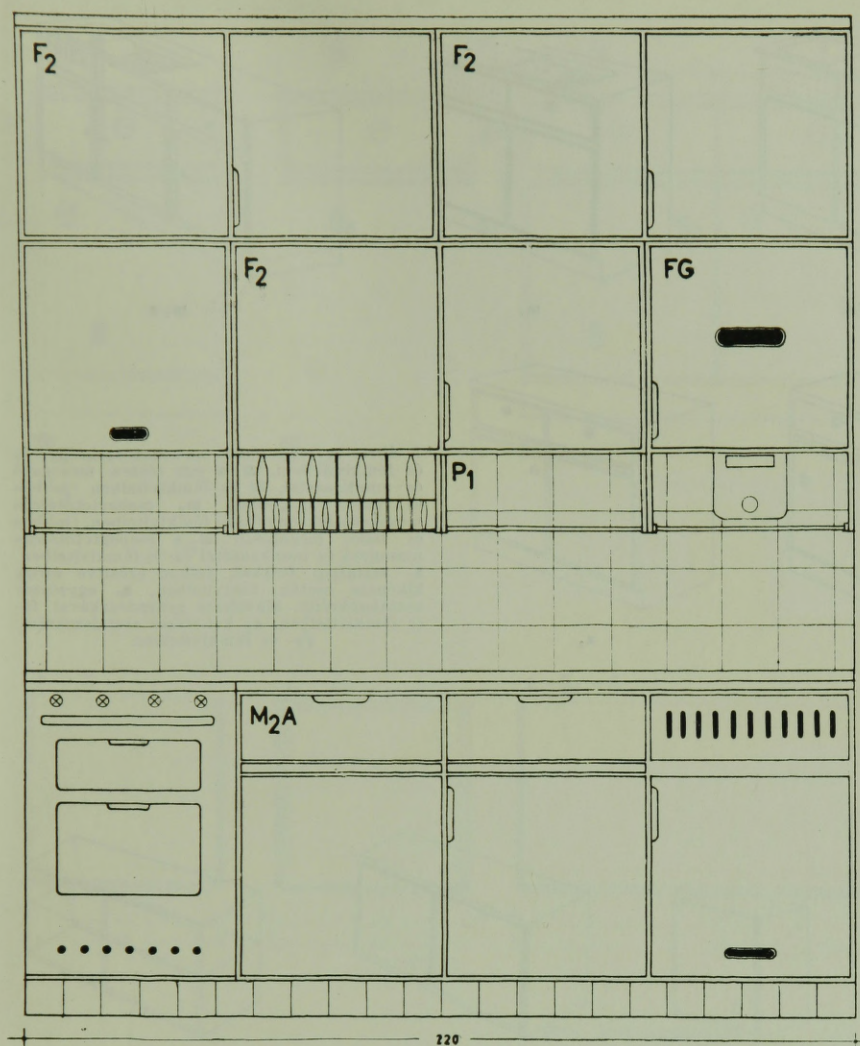
épülő lakások gazdaságos megvalósítása, valamint a jól felszerelt kultúrált, kis alapterületű lakások lakóértékének emelése érdekében a konyhaberendezéseket méretben és formában koordinált típuselemekből helyes kialakítani és ezeket a konyhaberendezéseket részben a kereskedelem útján forgalomba hozandó elemekként, részben az építőipar által — a lakások építésével egyidőben — fixen beépített elemekként kell legyártani.

A pályázat elbírálásánál a bíráló bizottság által figyelembe vett legfontosabb szempontok a hazai gyárthatóság realitása, az anyagigényesség mértéke, a tömeggyártás lehetősége az alapkonyha racionális kialakítása, a variálhatóság, a jó formai kialakítás, a kis helyigény, a funkcionális követelmények, megfelelő használhatóság, illetőleg üzemeltetés szempontjai voltak.

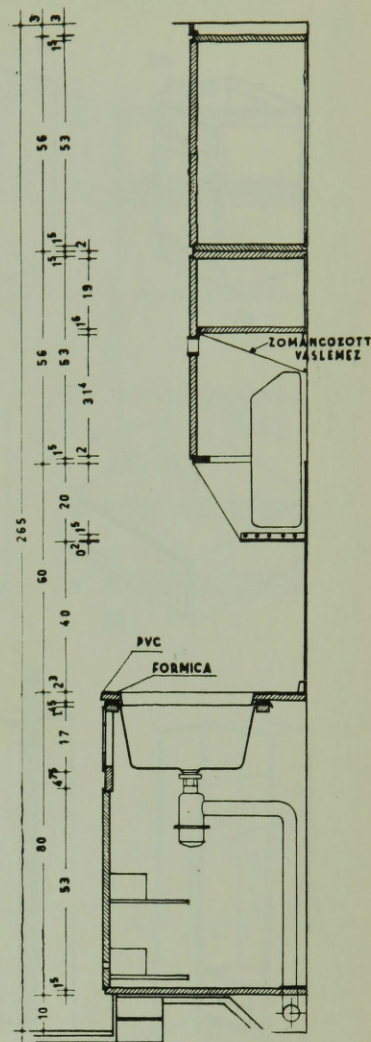
Bár a beérkezett pályatervek egyike sem nyújtott gyártásra változtatás nélkül alkalmas olyan berendezéseket, amelyek a felsorolt főbb szempontok figyelembevételével a kiírásban közölt feltételek mindegyikének eleget tettek volna, a pályázat eredményes volt. A díjazott és megvett tervek kiindulási alapot nyújtottak a konyhaberendezések — nagy szériában gyártásra kerülő típuselveinek tervezési munkájához. A pályázatok sok értékes és felhasználható gondolatot tartalmaztak, melyeket a prototípusok tervezése során a tervezők hasznosítani tudtak.

A pályázat alapján megállapítható, hogy helyes méretkoordinációval, illetve megfelelő modulizációval viszonylag kevés fajta —, tehát gazdaságosan gyártható elemmel — is jól berendezhetőek a legkülönbözőbb igényű és elrendezésű konyhák. Az elemeknek ismétlésével, illetve a tervezett kiegészítő elemek felhasználásával pedig lehetővé válik a konyhaüzem elemenkénti bővítése anélkül, hogy egyetlen meglévő berendezési tárgy kicserélésére szükség volna.

A konyha típuselemek végleges tervezési programja, illetve a modul méretek meghatározása, a tervpályázat tapasztalatai alapján történt. A prototípusok terveinek kidolgozását a Lakóépülettervező Vállalat tervezői, Kovács Zsuzsa és Arnold Károly, valamint Albert Jenő és Lőrincz József készítették. A tervdokumentá-

6. ábra. Prototípus terv

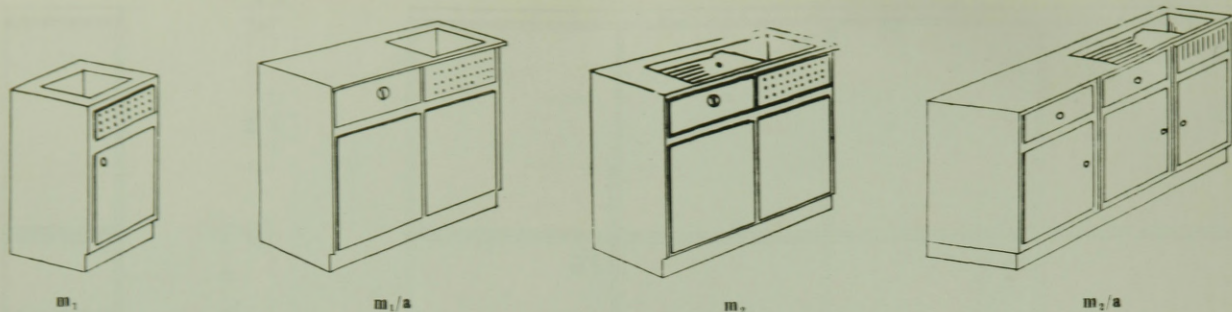
ciót, amely január hó első napjaiban készült el a kísérleti lakótelep egyes épületeinek tervezői rendelkezésére bocsátottuk. Ezáltal a a használati előnyök mellett elérhetővé vált, hogy lakástervezőinknek korszerű konyhaberendezések alkalmazására irányuló törekvéseit a gazdaságos szériagyártás biztosítása mellett magas formai és műszaki színvonalon elégíthessük ki. Szükség volt erre azért is, mert az eddigi gyakorlat szerint a beépített konyhaberendezések — tervezőink elgondolása alapján — épületenként, sőt sokszor lakásonként más-más méretezéssel és formai kialakítással — sokszor feleslegesen sok anyag felhasználásával készültek. Így természetesen a gazdaságosság szempontjai nem érvényesülhettek és a kis számban megrendelt különböző egyedi konyhaberendezések gyártása is nehézségekbe ütközött.

A prototípusok tervezését végző Lakóépülettervező Vállalatnál egy fa, illetőleg kenderpozdorja alapanyagú és egy fémlemezről préselt konyha elemsorozat tervei készültek el.

A méretezés alapja mindkét elemsorozatnál az 55/55 cm méretű bútoregység volt. A munkalap magassága 90 cm., ülőmunkához a fiók alól kihúzható lapok szolgálnak.

Sarok kiképzéshez és leüléshez készült a falhoz és a szomszédos darabokhoz szerelhető kiegészítő elem, mely alatt szekrény nincs kialakítva.

A faliszekrények egysorosán, vagy a födémig beépítve két-sorban egymás felett szerelhetők.

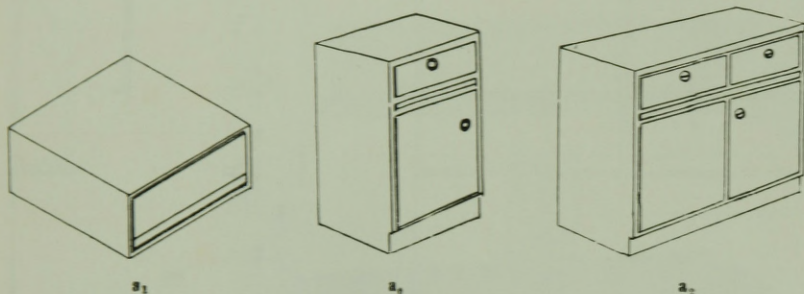

m_1

m_1/a

m_2

m_2/a

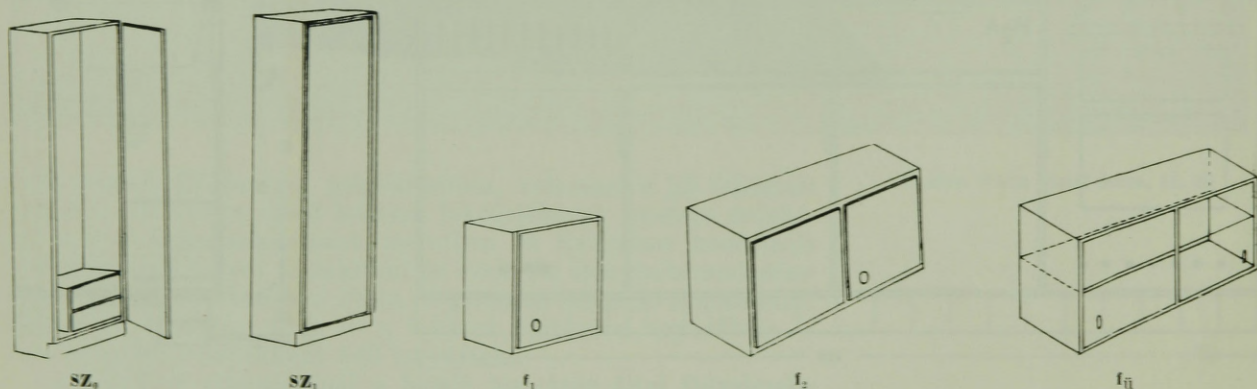

s_1

a_1

a_2

7. ábra. m_1 egy részes mosogatószekrény, fa és fémkivitelben, m_1/a egy részes mosogató és munkaasztal, fa és fémkivitelben (jobb és balos megoldás) m_2 csepegtetőtálcs mosogatószekrény fa- és fémkivitelben, (jobb és balos megoldás). m_2/a csepegtetőtálcs mosogató és munkaasztal fa- és fémkivitelben, a_1 asztallap fiókkal, falhoz erősítve sarok kiképzés esetén, fakivitelben, a_2 egyrészes asztalszekrény, kihúzható gyúródeszkával, fa- és fémkivitelben, a_2 két részes asztalszekrény fa- és fémkivitelben

sz_1

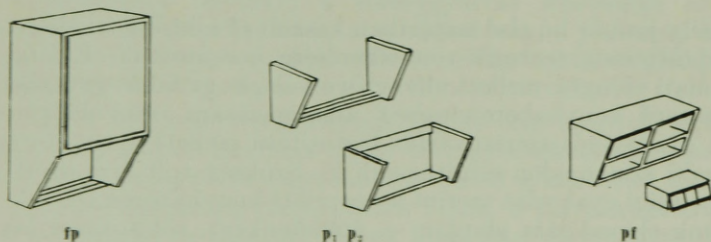
sz_2

f_1

f_2

f_{11}

8. ábra. SZ_1 szekrény fakivitelben, SZ_2 szekrény fakivitelben, f_1 falra erősíthető tárolószekrény fa és fémkivitelben, f_2 kétrészes falra erősíthető tárolószekrény, fa és fémkivitelben, f_{11} falra szerelhető pole, tolóúveggel, fakivitelben, f_p páraelszívó fémkivitelben p_1-p_2 felső tárolószekrényekre erősíthető pole edénytárolóval, — műanyagfiókokkal fakivitelben. p_f felső tárolószekrényekre erősíthető pole, fiókos betétekkel, színes műanyag kivitelben

f_p

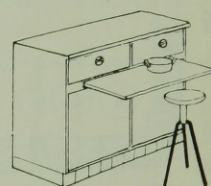
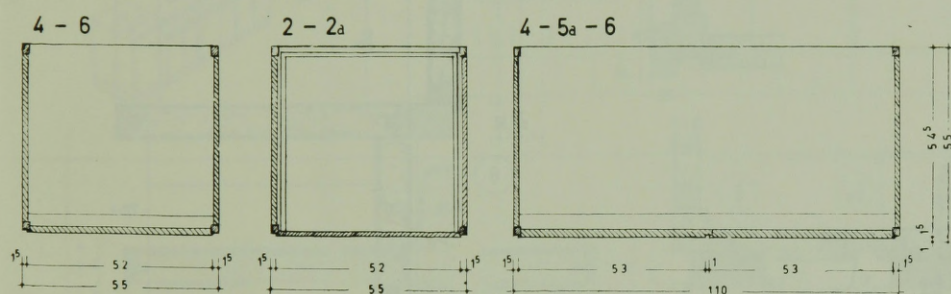
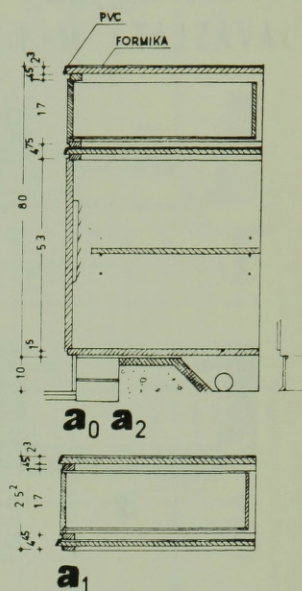
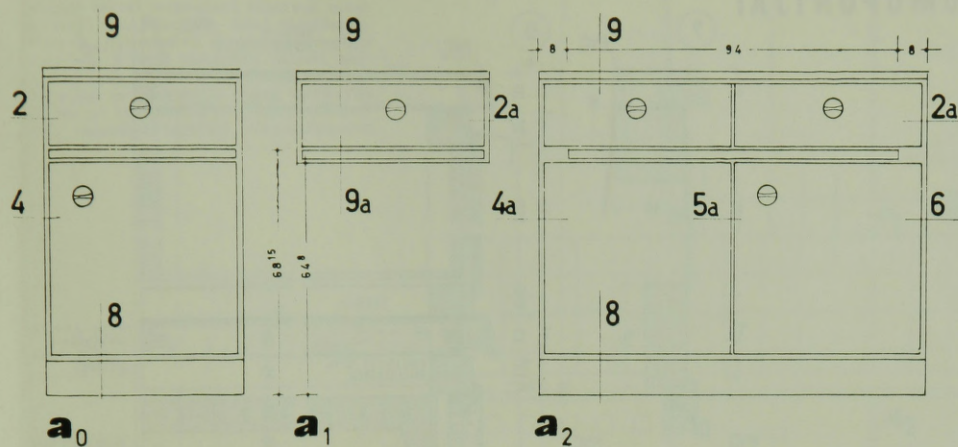
p_1, p_2

p_f

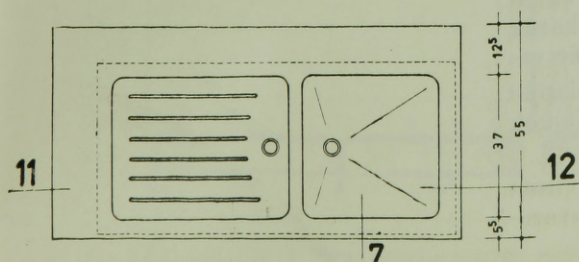
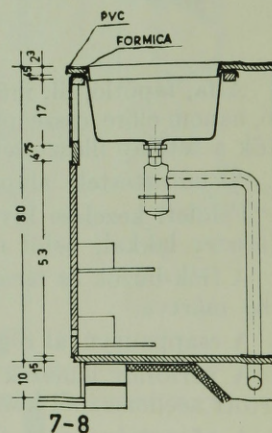
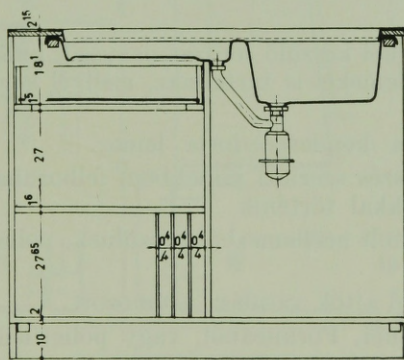
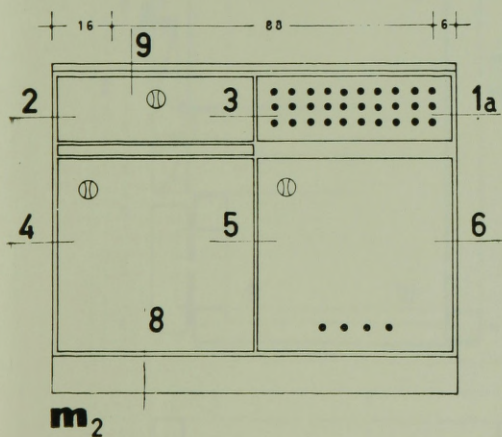
Az asztalszekrények, mosogatók, tűzhelyek beépítés esetén 10 cm magas falazott padkára kerülnek, mely mögött vezetékek szerelhetők. A szabadon vásárolható darabokra, utólagos elhelyezéshez, külön lábazat szerelhető.

A vízzárás az asztallap és függőleges-fal, asztal és asztal között, lábazat és padló találkozásánál PVC idomokkal történik.

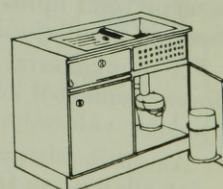
A munkalapok burkolása mindkét sorozatnál fenol-melaminnal itatott műanyaggal történik, mely a „Formica”-hoz hasonlóan 140°—160° megleget tűr. Hús vágásához egyik kihúzólappal — mely erre a célra kemény fából készül —, kell az asztallapra ráhelyezni. A berendezés tartozékaként lesznek beszerelve az állítható polcok, a gyúróta, vasalódeszka és a külön is megvásárolható polisztrolból készülő fűszerfiókok.

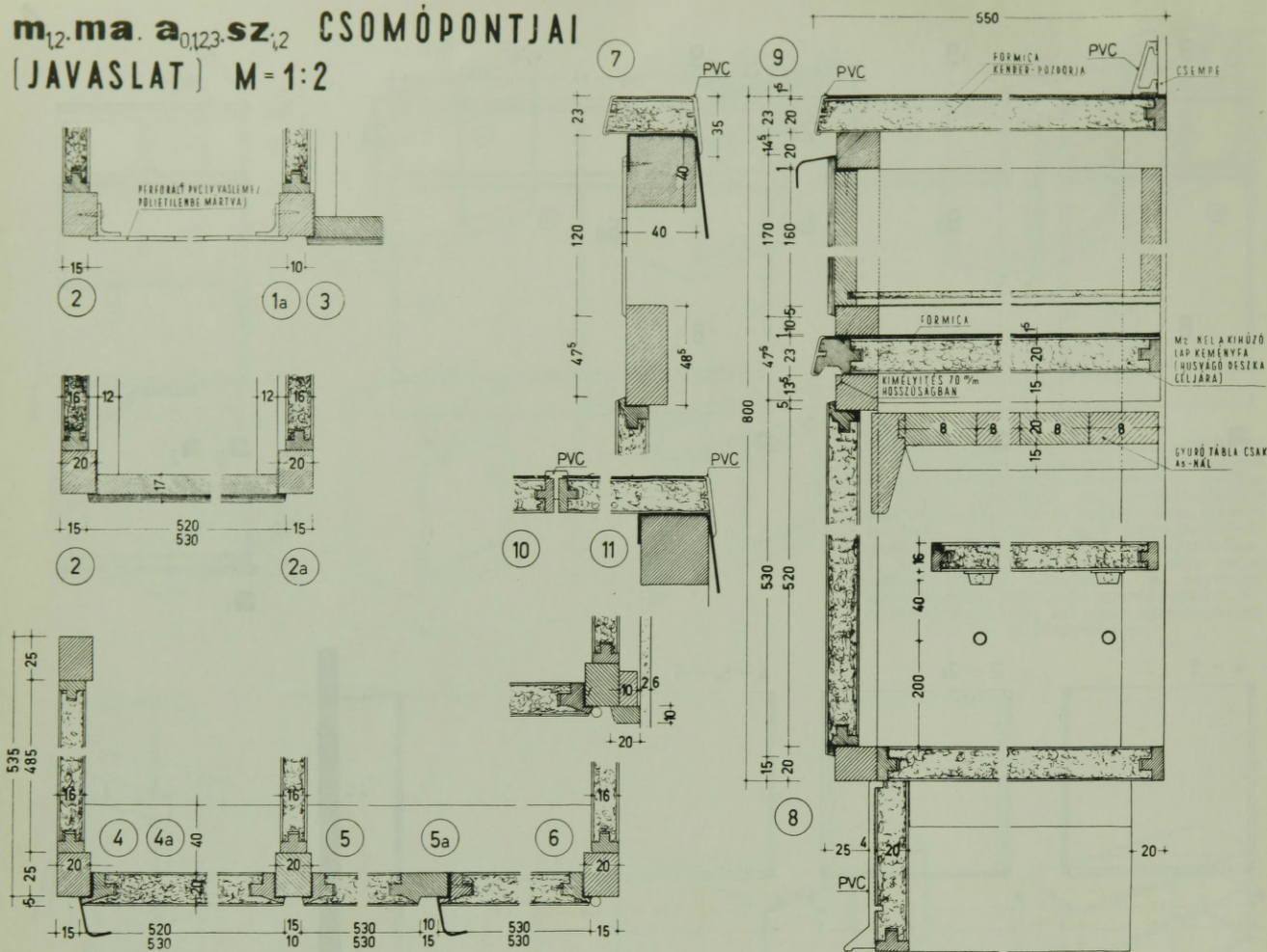
9. ábra. Asztalszekrények

10. ábra. Mosogató, szekrénybe súlylyesztve, az ajtó belső oldalán polcok, tisztítószer, és a szemétdör részére, tűzben zománczott acéllemezből

m₁₂. ma. a_{0,123}. sz.₁₂ CSOMÓPONTJAI
[JAVASLAT] M = 1:2

11. ábra. Csomópontok

A fa, fapótló, ill. műanyagból készülő sorozat nemesak különálló, hanem előre összeépített elemeket is tartalmaz, mellyel kerülhetők a tetőlap illesztések.

A bútortestek alapanyaga kenderpozdorja lemez.

Felületi kezelése kívül tetszés szerinti színekben, felhordható polieszter lakkal, belül nitrolakkal történik

A fiók-húzó és rácsok sajtolt acéllemezről készülnek, polietilénbe mártva.

A csappantyúval rögzíthető ajtók vasalása krómozott.

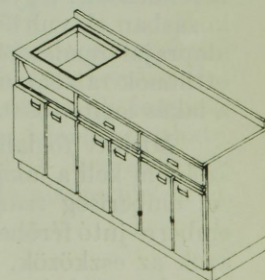
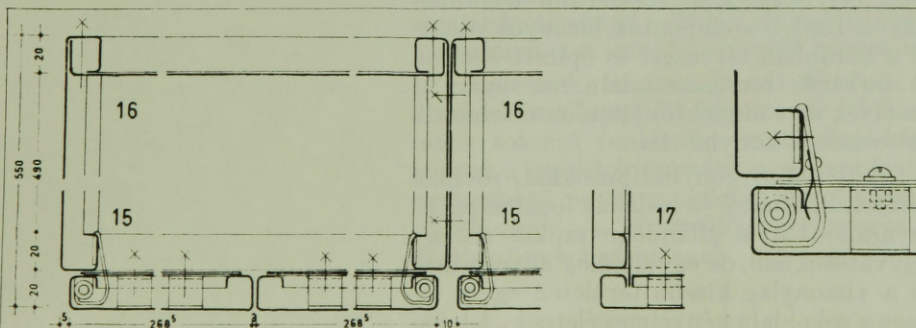
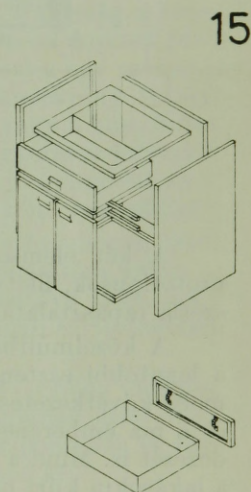
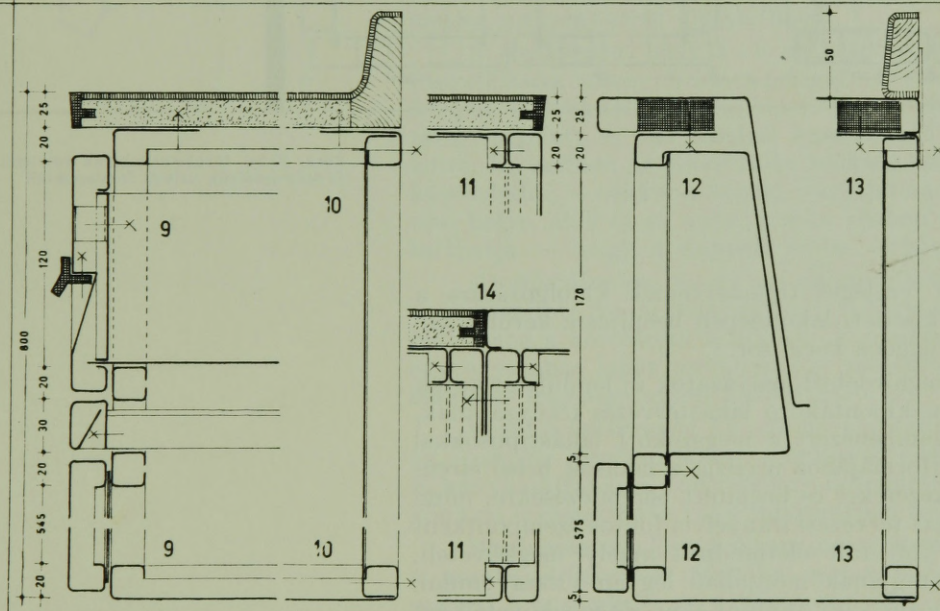
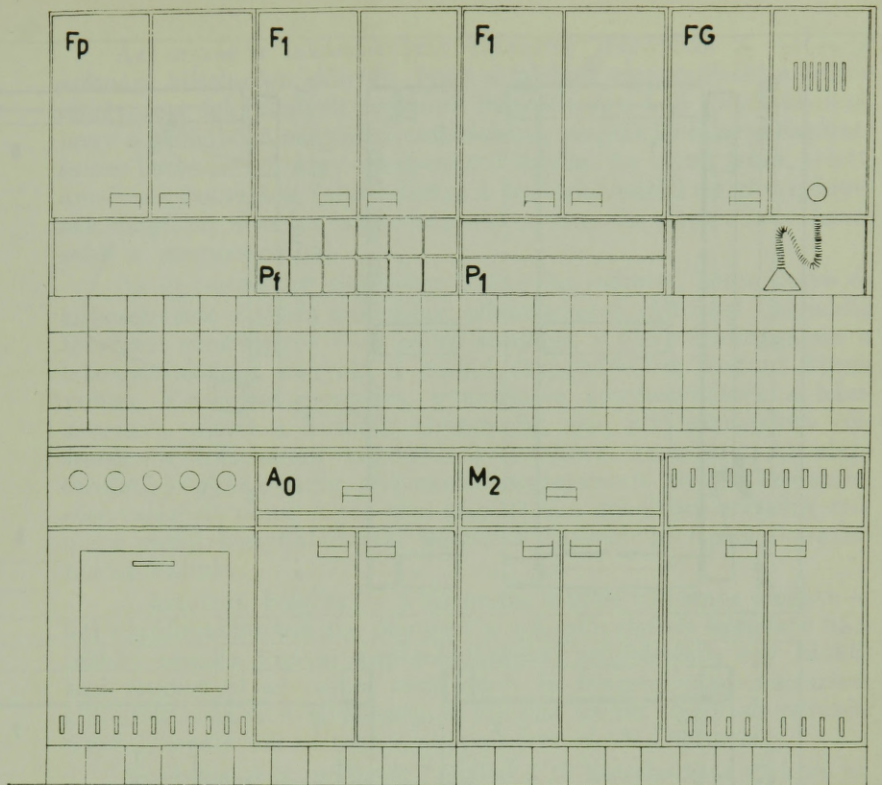
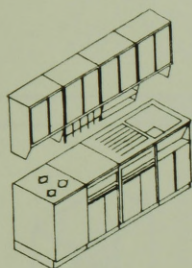
A perforált lemezek PVC-ből, Formicából, vagy polietilénbe mártott acéllemezről készülnek.

A tűzzománcozott fémlemez és műanyag sorozat különálló, teljesen zárt elemekből készül, alsó részen 55/55/80 cm-es, felső tárolóknál 55/30/55 cm-es befoglaló mérettel. Az elemek sajtolt lapokból vannak, zománcozás után műanyag alátétes csavarokkal összeépítve. A munkaasztalok az alapméretű elemekből csavarhatók össze, de a fedlapjuk egyben készül a megfelelő méretre legyártva.

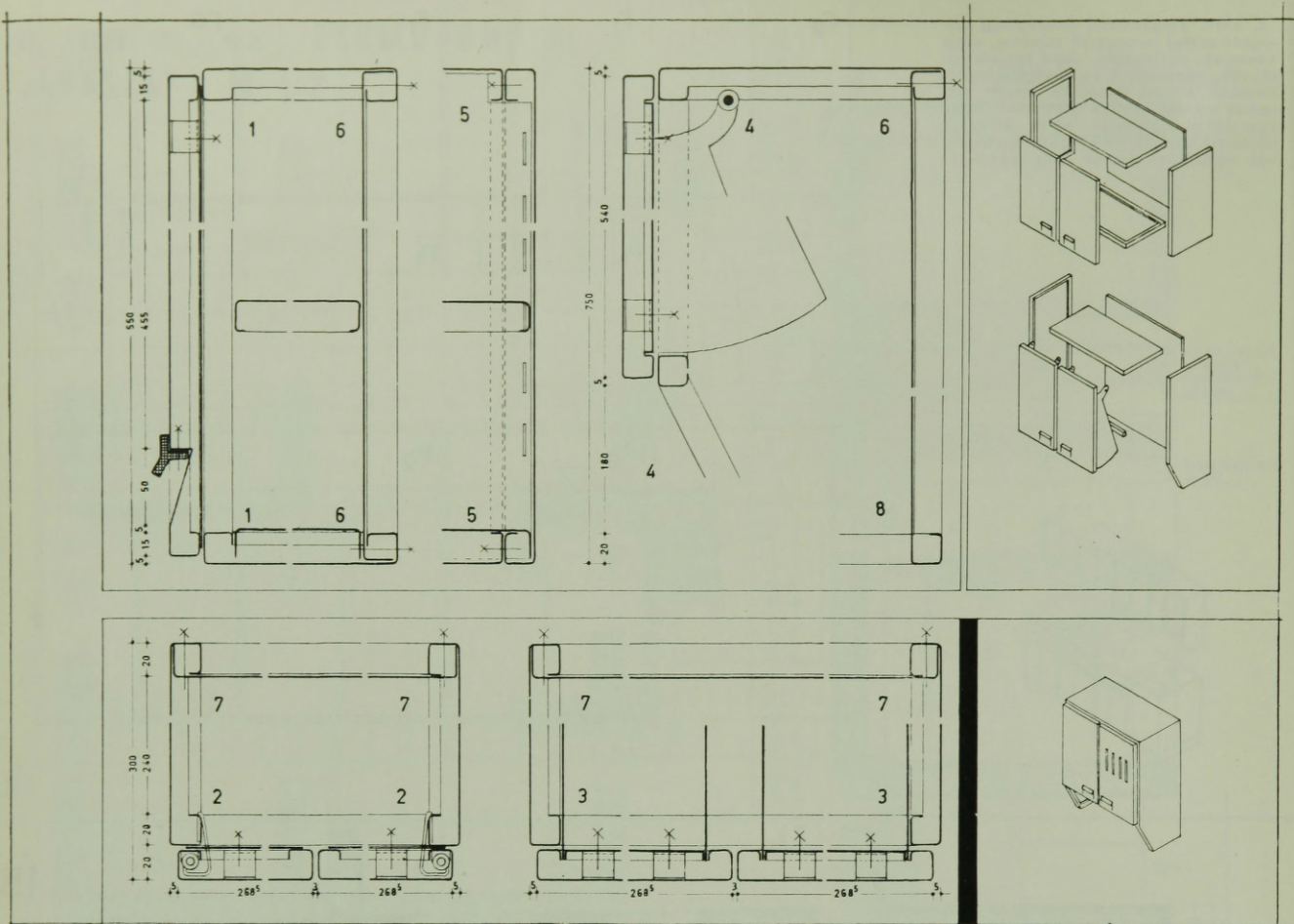
A munkaasztal műanyaggal borított tetőlapjai és kihúzólapjai faforgácslemezről készülnek. A sajtolt fémlemez bútortest, a fiókok és polcok választható színben tűzzománcozottan készülnek.

Az ajtók pántjai belső szerelésűek lemez rugóval, mely nyitott és zárt állapotban fixen rögzíti az ajtót. A kilincsek belső csavarozással felszerelt polisztirol anyagból vannak.

12. ábra. Alapkonyha összeépítve, mosogató asztal csepegtető tálcával, munkaasztal, gáztűzhely, felső tárolószekrények, páraelszívó és gázvizmelegítőselemből. A felső tárolókra szerelt műanyag polcok és fiókbetétekkel, munkaasztal és kihúzható lapok műanyag felülettel bútorok sájtolt fémlapokból, választott színben, tűzománcozva

13. ábra. Asztalszekrény és mosogató asztal részletei és összeépítése sajtoló fémlapokból

14. ábra. Felső tárolószekrények részletei, és összeépítésük sajtoló fémlapokból

A két elemsorozat végleges típusterveinek kidolgozására a prototípusok, illetve a kísérleti lakótelepen beépítésre kerülő „O” széria tapasztalataitól függően kerül sor.

A közelmúltban meghirdetett pályázatok új lendületet adtak a legutóbbi esztendőben kibontakozó lakástervezés irányzatának, mely következetesen szembenézett a megszokott lakástípusokkal és a ma emberének életformájához igazítja a lakások belső elrendezését is. Mind a szerkezetekre és beépített berendezésekre, mind a lakásokra kiírt pályázat tervezési irányelvei fontos szempontként tekintették az ember kulturált életmódját, amely megköveteli, hogy a család minden tagjának módjában legyen visszavonulni, ha pihenni, olvasni, dolgozni vagy tanulni akar, és megköveteli azt is, hogy a lakás ún. üzemi helyiségei a legkorszerűbb technikai berendezéssel legyenek ellátva. Ezek a szempontok bizonyos vonatkozásban elavulttá tették a korábban tervezett és épített lakások alaprajzi rendszerét is. A tervezők munkaasztalain ma olyan új otthonok rajzolódnak ki, melyek az eddigiektől eltérően értelmezik a lakás legfontosabb üzemi részét, a konyhát is.

Mielőtt foglalkoznánk a különböző konyhatípusokkal, röviden szólnom kell a lakások méreteiről, a nagy és kislakás fogalmáról is. Az emberiség számbeli gyarapodásával állandóan szűkül az egy emberre jutó férőhely a nagyvárosokban, de egyidejűleg növekednek azok az eszközök, melyek a viszonylag kisebb területen egyre tább lehetőséget nyitják meg a sokoldalú kényelmes életnek. A lakásokat építtető közösség és a lakásban otthonra találó család számára egyaránt gazdaságosabb az így értelmezett kisebb lakás.

Az országos lakáspályázat tervezési irányelvei a tervezők számára kötelezően előírták, hogy a lakások alapterületét a benne elhelyezett fekvőhelyek számától függően úgy kell meghatározni, hogy a különböző nagyságú családoknak megfelelően megállapított összes berendezési tárgy elhelyezhető legyen. Az olyan lakás, tehát, amelynek beosztása, felszereltsége a bentlakó család minden igényének megfelel, nem kis lakás még akkor sem, ha alapterülete kevesebb a megszokottnál.

Az új tervekben elsősorban a konyha méretei, berendezése és kapcsolódása a többi szobákhoz jelent kiugró változást. Az eddig tervezett szokványos 7—9 m²-es konyhák a főzés funkciójának a lebonyolításához nagyok, a család étkeztetéséhez viszont kicsik voltak. Felesleges mozgásra, gyaloglásra kényszerítették a háziasszonyt, mivel a bútorok elrendezése sem alkalmazkodott célszerűen a konyhában végzett műveletekhez. Azok az új kis alapterületű konyhák pedig, melyeknek megtervezett beépített berendezése valamely oknál fogva nem készült el, a beköltöző családok számára mobil konyhabútorral bútorozva úgyszólván használhatatlannokká váltak.

A korszerű konyha — a megoldás sokféle változata mellett — két alapfunkciót tükröz, egyrészt a sok műveletből összetett háztartási munka logikai kapcsolódásának megfelelően, egy blokkban rendezi el az összes eszközöket és felszereléseket, másrészt különféle módokon elválasztja a konyha üzemi részét az étkezési helytől, amely sok esetben a nappali tartózkodás helye is.

Az elválasztás módjától függően 5 fő konyhatípus alakult ki. A *főzőfülke* 2,5—3 m² alapterülettel a garszonlakások kiegészítő helyisége, mely vagy szobához, vagy az előszobához kapcsolódik, esetleg szekrényszerű kialakítással.

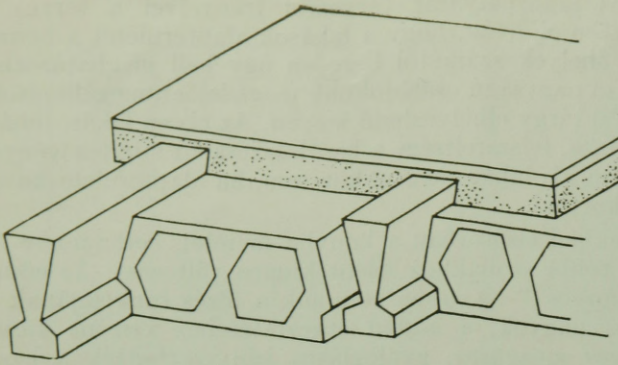
A *főzőkonyha*, mely 5—6 m² alapterületével kizárólag a főzés funkciójának lebonyolítására szolgál. Az *étkezőfülkével kapcsolott főzőkonyha*, melyeknél a két funkciót egy üvegfal, esetleg egy mennyezetig beépített és két oldalról használható tálalószekrény választ ketté. Ez esetben az étkezőfülke szükség szerint vagy a konyhához kapcsolódik, — s ekkor a tanuló, vagy játszózó gyermek tartózkodási helye, ahol őt az anya munka közben állandó felügyelet alatt tarthatja — vagy a nappali szoba térbővítéseként használható.

Az *étkezőkonyha* 8—12 m² alapterülettel egy helyiségen belül — a beépített üzemi rész függönnyel történő elválasztása útján — oldja meg a kettőscélú feladatot. E rendszer lehetővé teszi, hogy egy egyszobás lakás területén egy második nappali tartózkodásra alkalmas helyiség legyen kialakítható.

Végül a *lakókonyha* 13—20 m² alapterülettel — főleg vidéken, az ipari és mezőgazdasági munkások életformájának felel meg. E konyhafajtában a főzőrész egy falfelületen összpontosul, és függönnyel leválasztható vagy fülkeszerűen alakítható ki.

Mindenesetre a konyhaüzem mai racionális változata a háztartási munka csökkenése irányába mutat, mint ahogy a lakásterület mellett a berendezés és a háztartási eszközök legcélszerűbb, egymással harmónikus méreteinek kialakítása is és végsősoron mind a népgazdaság, mind a család szempontjából az anyag, idő és munkamegtakarítás számos lehetőségét hordja magában.

Reméljük, hogy megfeszített közös munkánk eredményeként az új lakások beépített bútorokkal jól felszerelt és a mai ember életének sokrétű funkcióját mindenben kielégítő otthonok lesznek, melyek a családok számára — a kereskedelemben jelenleg kapható nagyméretű és anyagigényes garnitúrák helyett — korszerű felszerelésekkel és bútorokkal berendezve, kisebb alapterületen is tágabb teret biztosítanak.

A lakóépületek emeletközi födém szerkezetének fejlesztése lemaradt azokhoz az eredményekhez viszonyítva, amelyeket az utóbbi évtizedben az építőipar úgy nálunk, mint külföldön más területeken elért. Míg pl. nálunk az ipari épületszerkezetek, külföldön a héj-, függesztett tetőszerkezetek, a lakóépületeknél a nagy panelszerkezetek, vagy műanyagok alkalmazása jelzik a műszaki fejlesztés útját, az említett födém szerkezetek nem elégítik ki a velük szemben támasztott igényeket és keveset fejlődtek az elmúlt tíz év alatt. A külföldi, főleg szovjet szakirodalomban mind többet foglalkoznak ezzel a kérdéssel és az ezzel kapcsolatban megjelent megállapítások emlékeztetnek a hazai problémáinkra. Ugyanakkor több tervezési javaslatról, kísérleti eredményről vagy már beépített új födém elemekről számolnak be. „A modern ipari módszerekkel épülő — téglafalás vagy nagyblokkos — lakóépületek vasbeton elemeinek több, mint 50%-a, vasszükségletének pedig mintegy 80%-a az emeletközi födémekre esik. Ezek az adatok kellően aláhúzzák annak a szükségességét, hogy ki kell dolgozni a gazdaságos és kis vasigényű födém szerkezeteket” — írja *Berkovics*, a Harkovi Városépítési Tervező Iroda főmérnöke.¹

Megjegyzí még, hogy az üreges panelek nem gazdaságosak, sok vasat és betont igényelnek. A feszített vékonyabb lemezű szerkezetek sem elégítik ki a kívánalmakat, hiányzik a kellő mennyiségű szigetelő anyag, stb.

Egyben ismerteti a Harkov-ban gyártott két-réteges előfeszített vasbeton panelt, melynek alsó 3,5 cm-es rétege előfeszített vasbetonból, a felső 12,5 cm-es rétege pedig bármilyen helyi könnyű (salak) betonból készül, 30%-kal kevesebb acél-igénnyel, mint a „Szim-Kár” rendszerű panel.

A Szovjetunióban az előregyártott vb. mennyisége az 1957. évi 13 millió m³-ról 1965-ig 42 millió m³-re emelkedik. Ebből 11 millió m³-t feszítve készítenek.

Proskurjanov mérnök² szerint ezt csak lényegesen könnyebb, gazdaságosabb szerkezetekkel lehet megvalósítani. Ezért javasolja többek között, hogy lakó- és középületeknél az 5 m-nél nagyobb fesztávolságra tervezett födém és tetőelemeket 1959-től csak előfeszítve készítsék. (Az előfeszített ovális üregű födémpanel pl. gazdaságosabb, mint

a kör alakú üreggel és hegesztett vasalással készült panel. 57%-kal kevesebb acélt és 25%-kal kevesebb betont igényel.)

Lagutyenko mérnök³ szerint bár a jelenlegi emeletközi födém elemek alul-felül sík felülettel készülnek, azokra a padlóburkolat alá több rétegben különböző anyagokat, feltöltést, aljzatot, stb. hordanak fel, ami kisipari jellegű és igen munkaigényes. A födém számított súlya nagy: 750 kg/m²-ig emelkedik akkor, amikor a hasznos teher nem haladja meg a 150 kg/m²-t. Ezért a födémek betonigénye sok: 9,5—11,7 cm/m² között van (6 m fesztávolságra).

Javasolja két egymással nem érintkező nagy-panelből kialakítani a födémeket. A felső alulbordás nagypanel súlya padlóval együtt 150 kg/m², az alsó ásványgyapottal bélelt száraz vakolat lemezekkel burkolt lécrácsból készül. A födém betonigénye ezzel 5 cm/m²-re csökken és mentes minden feltöltéstől. Az üzemből közel 100%-ban készen kerül ki és tökéletes hangszigetelő.

Pasenkov vladivosztoki mérnök⁴ szerint: a kéttámaszú tartók és panelek alkalmazása anyag-pazarlást jelent a többtámaszú vagy konzolos-csuklós megoldással szemben. Azonkívül ha nem mereven kapcsolódnak a falakra — nem biztosítják az egész födém kellő merevségét sem, amire számítanak a falakra ható vízszintes- és szélérők felvételénél.

A fordított T alakú gerendában és a teknős (felülbordás) panelben a húzott övben elhelyezett beton statikailag nem helyes és cementpazarlást eredményez. A kör alakú üreges panelek anyagigényesek, stb.

Milyenek a mi födém szerkezeteink? A jelenleg tömegesen alkalmazott emeletközi födém szerkezteinket nagyobb részben üzemben, kisebb mértékben helyszínen előregyártva készítik. Üzemben gyártják a különböző méretű és jelű *vasbetongerendákat*, a felül bordás *panelt* és az üreges „*Szim-Kár*” elemeket. A gerenda födémek téglatálcás, majd az elmúlt években beton béléstest megoldással készültek B 11-es béléstesttel, 100 cm-es gerendaosztással. A paneleket 100 cm-es és 50 cm-es szélességben gyártják. A téglatálca megszüntetését az indokolja, hogy súlyban és anyag-

¹ Sztroityelsztvo i Arhitektúra, 1958. 1. szám, 17. oldal.

² Beton i Zselezobeton, 1958. 4. szám, 124. oldal.

³ Zsilicsnoje Sztroityelsztvo, 1958. 4—5. szám, 4 oldal.

⁴ Arhitektúra SzSzSzR, 1958. 3. szám, 44 oldal.

felhasználásban, de munkaigényességben is kedvezőtlenebb, mint a béléstest (1. táblázat).

1. táblázat			
	Tömör vastagság, cm/m ²	Acél-szükséglet, kg/m ²	26 cm vtg. födémsúly, kg/m ²
B11	8,8	—	240
B60	9,5	—	258
Téglabetétes lemez	6,5	2,50	325
HK elem	4	1,16	320

A B11-es szállítási nehézségei és nagy törési százaléka miatt áttértünk a B60-as béléstestre és a 60 cm-es gerendaosztásra, bár ez növelte a födém acéligényét.

A 2. táblázat részletesebb adatai szerint a gerendás és paneles födémek *súlya* 543 és 635 kg/m² között van. *Acélszükségletük* 5,9—11,80 kg/m²; *betonigényük* : 8,2—11,0 cm/m².

2. táblázat				
	Gerendás könnyű nehéz födém		Paneles könnyű nehéz födém	
4,20 m fesztávra acél, kg/m ²	5,90	11,80	9,65	—
5,00 m fesztávra acél, kg/m ²	6,49	10,25	9,17	9,22
4,20—5,00 m fesztávra beton, cm/m ²	11		8,2	
4,20—5,00 m fesztávra súly, kg/m ²	585	635	543	593

A könnyű födém : melegpadló + megosztott válaszfal terhelés. A nehéz födém : hidegpadló + kettős koncentrált válaszfal terhelés. Az acél : 75,55 KB-jelű.

A „Szim-Kár” födém acéligénye (5 m fesztávra) 9,18 kg/m²; betonigénye : 10,55 cm/m². Magassága viszont csak 20 cm, a 26 cm-es gerenda és panel magassággal szemben és a gyártás után azonnal felül-alul sík felületet képez.

Helyszínen előregyártott födémek : a *GKT* és a *Bohn-födém*.

3. táblázat		
	Acélszükséglet, kg/m ²	Megjegyzés
GKT	5,8	Ebből 2,5 kg 150.130 minőségű
Bohn	6,3	

A GKT feszített födém anyagigényes és gyártása munkaigényes.

A Bohn födém acélszükséglete kedvező, felül-alul sík födém. Alázsaluzva viszont munka-, állvány- és zsaluigényes. A Bohn-panel kétszeres előregyártása pedig hátrányos a nagyipari előregyártással szemben. Téglagyaráinknak kapacitása sem teszi lehetővé égetett agyagtesteknek, téglának vagy Bohn födémteglnak tömeges beépítését födémbe, amit gazdaságosabb anyagból kell készíteni.

A födémek vizsgálatánál a fenti néhány kiemelt számszerű adaton kívül több szempontot kell figyelembe venni (típus elemeknek a száma, hangszigetelés, gépesítési igény, stb.). Ilyen pl. az *előregyártás és a kivitelezés kapacitásának* a növelése. Ezt célozza az a 89/955. sz. Miniszteri Utasí-

tás, amelynek alapján csak a nagyobb teherbírású elemeket volt szabad gyártani és beépíteni. Ez a födém felépítő változó nagyságú terhelésből függetlenítette az elemgyártást és csökkentette a különböző típuselemek számát. A kapacitás növelése természetesen megemelte a födémbe beépített acélmennyiséget. Ezért az új födémek tervezésénél az esetleges terhelések (válaszfal, termoforkémény) kiváltását egyszerűen és gazdaságosan kell megoldani.

Nincs megoldva a hangszigetelés kérdése. (Egyes nyugaton alkalmazott szerkezetek a „szőnyeg” alkalmazására bízzák a hangszigetelést.)

Általában azonban megállapítható, hogy vizsgált födémek anyag- és munkaigényes, nagy súlyú szerkezetek. Nagyreszük gyártás után nem képez azonnal felül sík felületet és salak feltöltést igényel. Különösen a kiselemes megoldásban, sok helyszíni munkával készülnek. Ezért a folyamatban lévő kísérleti tudományos kutató munka mellett az É. M. 1958. március 1-én nyilvános titkos tervpályázatot hirdetett a többszintes lakóépületek részére emeletközi födémszerkezetek terveinek, (ötleteinek) beszerzésére.

A pályázat eredményének kihirdetése után az Építőipari Tudományos Egyesület előkészítette a tervek kiállítását és ismertetését. Ennek megtartását azonban megakadályozta az a körülmény, hogy az első díjas és több díjazott és megvett tervet, szerzőik találmánynak jelentették be. Azoknak nyilvános közlésére így a találmány feletti döntés előtt nincs mód. Tekintettel arra, hogy ebben a kérdésben azóta sem történt változás az alábbiak a találmánynak bejelentett tervek tervrajzok nélkül csak röviden, szöveges ismertetésben tárgyalják.

Az ismertetés nem foglalkozik még a födémek hangszigetelési kérdéseivel, minthogy ezeket részletesen tárgyalta az Épületgépészet c. folyóirat, 1958. évi 4. száma.

A tervpályázati kiírás az épületszerkezetek általános fejlesztési irányának megfelelően, a szerkezeti súlyok és anyagmennyiségek, a gyártás és beépítés munkaigényességének csökkentését tűzte ki célul, a megadott hő- és hangszigetelési érték biztosítása mellett.

A tervpályázati hirdetményt és kiírást egy 13 oldalas tanulmány, majd később a beérkezett kérdésekre adott válaszok egészítették ki. Mindezek ismertették a pályázat főbb kívánalmait, követelményeit, a 3 éves terv várható lehetőségeit és a tervezéshez szükséges konkrét adatokat. Ezek röviden az alábbiakban foglalhatók össze :

Kívánalmak : alacsony költség és kevés anyagfelhasználás, kis önsúly. A födém szerkezet elhelyezésekor legyen felül sík, járható (terhelhető), befejezéskor alul sík. Az előforduló terheléseket (válaszfal, thermoforkémény) gazdaságosan vegye fel. Legyen könnyen gyártható, szállítható, tárolható és elhelyezhető.

Követelmények : azonos szerkezeti rendszer a 4,20 és 5 m-es falközre. Emelési súlyhatár : a kis-

és közepsúlyú elemekre max. 250 kg/db, illetőleg 800 kg/db. A födém a meleg- és hidegpadlóra is meg kell oldani. Hőátbocsátási együttható: $K = 1,18 \text{ Kcal/m}^2 \text{ o.}$ Hanggátlási érték: 50 decibel. Hangszigetelési érték: 85 fon. A szerkezet téglafalas és vázas épületnél is alkalmazható legyen és biztosítsa a lehetőséget a gépészeti áttörésekre.

Lehetőségek: A födém teherbíró szerkezete készülhet egy anyagból, vagy különböző anyagú elemekből. Lehet teljesen, vagy részlegesen üzemi gyártású, vagy korszerűen monolitikus. Számítani lehet 50,35 Bm acélminőségen kívül 90,60 KB minőségű nagyszilárdságú betonacél gyártásával és az alábbi könnyűbeton adalékanyagokkal: keramzit, pernyekavics, kohóhabsalak, tufabeton és a tanulmányban felsorolt hő- és hangszigetelő anyagokkal.

A pályázat iránt nagy érdeklődés nyilvánult meg a műszakiak körében. Az 1958. május hó 31-i határidőre összesen 100 pályamű érkezett és ezek közül egyesek több változatot is tartalmaztak. Így az összes elbírálásra került tervek száma meghaladta a 120 darabot. A számszerűség azonban már minőségileg nem jelentett ugyanolyan értéket. A tervek egyrésze nem érte el a kívánt műszaki mértéket, másrésze ha műszakilag elfogadhatót is adott — a jelenlegi födémszerkezetekkel szemben nem nyújtott előnyösebb javaslatot.

A tervek ismételt átvizsgálása után a Bizottság úgy döntött, hogy a kiírás szerinti díjakat kiadja. Mivel pedig egyes tervek a megvétel mértékét el nem érő részleteket tartalmaztak, két megvételi összegből további 4 tervet részesített ötletmegvételben.

Az elbírálás szempontjait a kiírásban közölt, a bevezetésben fentebb már röviden összefoglalt, irányelvek (kívánalmak, követelmények) képezték. Ezek szerint a külföldi példák felhasználása is megengedett és azonos elbírálás alá esett.

A költségek összehasonlítására egységesen az 1959. évi, addig már ismert egységarak szolgáltak.

Az anyagfelhasználás összehasonlításánál a különböző minőségű betonacélokat egységesen ugyanazon minőségre átszámolva is figyelembe vették.

A tervek többszörös részletes áttekintése során, további felhasználásra nem kerülhettek azok a tervek, amelyek a pályázati kiírás valamelyik lényeges feltételét jelentős mértékben nem teljesítették. Pl. azok, amelyek nagyobb gyártási, szállítási vagy elhelyezési nehézségeket tartalmaztak. Egyik szerző vasgerendákat javasolt nagy anyagfelhasználással. Egyes szerkezetek túlzott kézműipari előállítást igényeltek vagy túlzott pontosságot követeltek a gyártásban és elhelyezésben. Egyik födémszerkezet három elemből állott: külön elemből készült az álmennyezet, ezután a középlem és a padló alatti elem.

Vasrácsos-tartó is szerepelt a javaslatok között a födémbe hozzáférhetetlen és ellenőrizhetetlen helyen. Ez kizárja a korrózióvédelmet és a karbantartást. A javasolt héjelem vagy vonóvasas íves előregyártott szerkezet emeletközi födém kialakításra alkalmatlannak mutatkozott.

A födémszerkezet fejlesztésére hasznos gondolatokat tartalmazó kiválasztott 14 terv az alábbi főbb csoportokba sorolható:

1. a) A gyártáskor azonnal alul-felül síkfelületű szerkezetek,

b) a gyártáskor felül sík — azután álmennyezettel alul is síkká tehető alulbordás szerkezetek.

2. Heterogén béléstestes, vagy betéttálcás födémek.

3. Helyszíni monolitikus vagy részben monolitikus födémek korszerű kivitelezése, leltári állvány és zsaluzási elemekkel.

A fenti csoportokba szerepeltek könnyű- és közepsúlyú feszített és nem feszített szerkezetek és hazánkban eddig nem alkalmazott kísérletre alkalmas gyártási technológiai javaslatok.

Az „alul-felül sík” csoportba tartozik: a 6 díjazott pályamű közül 5, a 8 megvett, ill. költség-megtérítésben részesített terv közül 3. Ezek főleg panelszerkezetek és néhány gerendaszerkezet. Ezek teljesítették legnagyobb mértékben a kiírás ezirányú feltételeit.

Egy díjazott és több megvételben, illetve ötlet megvételben részesített terv alulbordás födém-szerkezet. Ezenél a felső felület gyártáskor azonnal sík, az alsó felület pedig azután álmennyezettel szintén síkká alakítható. Itt nehéz kérdésnek bizonyult az álmennyezet felfüggesztése. Ezt egyik terv sem oldotta meg tökéletesen.

Általában a kiválasztott 14 terv a jelenlegi födémszerkezetekkel szemben lényeges anyag-megtakarítást és súlycsökkentést mutat. (A jelenlegi födémek vasigényével szemben 30%-ot is meghalad a csökkenés.) Ezenkívül több további kísérletezésre és tanulmányozásra alkalmas hasznos javaslatot is tartalmazott.

Az első díjat a 71. sz. pályaterv nyerte. Szerzője: *Semsey Lajos*. A javasolt szerkezet a kiírás követelményeinek és főbb kívánalmainak eleget tesz. Költség- és anyagfelhasználás szempontjából gazdaságos. Acélszükséglete $4,35 \text{ kg/m}^2$, illetve a feszített változatban $2,36 \text{ kg/m}^2$ (ez utóbbiból $1,25 \text{ kg/m}^2$ patentírozott huzal), tehát kisebb mint a jelenlegi födémek acélszükséglete.

A szerkezet magassága mindössze 18 cm. Erre jön egy hőszigetelő perlit-réteg és parketta. Tehát a födém összmagassága is kisebb, mint a jelenlegi födémé. Salakfeltöltés mentes. Gyártáskor azonnal alul-felül sík, elhelyezésnél azonnal járható és terhelhető. Nagyüzemű előregyártásra alkalmas.

Az üreges megoldásra javasolt ötletes technológia, kikísérletezésre alkalmas. Az esetleges terhelések kiváltását gazdaságosan megoldja.

A dolgozó acélbetétet előregyártott és előfeszített kavicsbeton lécekbe betonozza és ezzel a könnyűbeton alkalmazását is lehetővé teszi, szerkezeti anyagként a dolgozó acél korrózióvédelmét pedig biztosítja. Könnyen kezelhető és elhelyezése kis munkaigényű.

Az előregyártott és feszített vb. lécek hasonló jellegű alkalmazásáról, ezzel kapcsolatos eredményes kísérletekről számol be a „Beton i Zselezobeton” c.

szovjet folyóirat 1958. évi júliusi száma (ami a tervpályázat után jelent meg).

„Az utóbbi években — írja Szungatullin mérnök — úgy az SZU-ban, mint külföldön is mindinkább elterjed az olyan előregyártott és előregyártással kombinált monolitikus szerkezeteknek az alkalmazása, amelyekben a vasalást és a zsaluzást előfeszített vb. elemek — alkotják (1. ábra).

A kísérletek jó eredményre vezettek a B 100-as keramzitbeton elemekbe helyezett vb. lécekkel. Az előfeszített előregyártott vb. pallókkal vasalt monolitikus vb. födém nagyobb szilárdságot mutatott, mint a vb. lécekkel vasalt előregyártott födémek. Putjácov mérnök az idézett folyóiratnak ugyanabban a számában ismerteti a Szaratovi Építőipari Tröszt helyszíni előregyártó üzemét, amelyben hasonló vb. lécekkel vasalva gyártanak nyolcelyukú vb. födémpanelt jelentős acélmegtakarítással (2. ábra).

Második díjban részesült a 24. sz. pályaterv. Szerzője: *Péry Vilmos*. (3. és 4. ábra.)

A kiírás követelményeinek nagyrészen eleget tesz. 60 cm széles, 20 cm magas üreges panelt javasol. Az esetleges terheléseket külön elemmel váltja ki. A panelek keresztirányú együttléteződése érdekében a paneloldalakat megfelelően kell kiképezni — illetve meg kell oldani.

A hagyományos köracél helyett laposacélból már a hengerműben hosszirányban hasított és széthúzott vasszerelést javasol. Előnye: csökkenti a vasszerelés munkaigényességét, gátolja a vas csúszását a könnyűbetonban. Hengerelt acél szükséglete 5,00 m fesztávra 7,1 kg/m²; „B” változatban (köracéllal kombinálva) 5,8 kg/m².

Az üreg kialakítása a gyártást némileg nehezíti. Az elem azonban ugyanúgy, mint a 71. sz. tervben javasolt elem tömören is az előírt súlyhatár alatt marad.

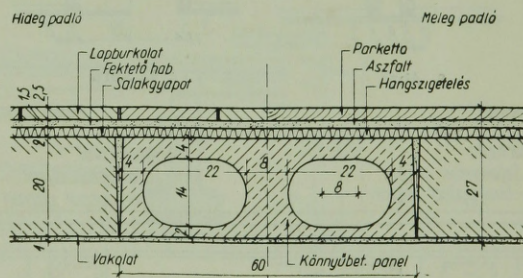
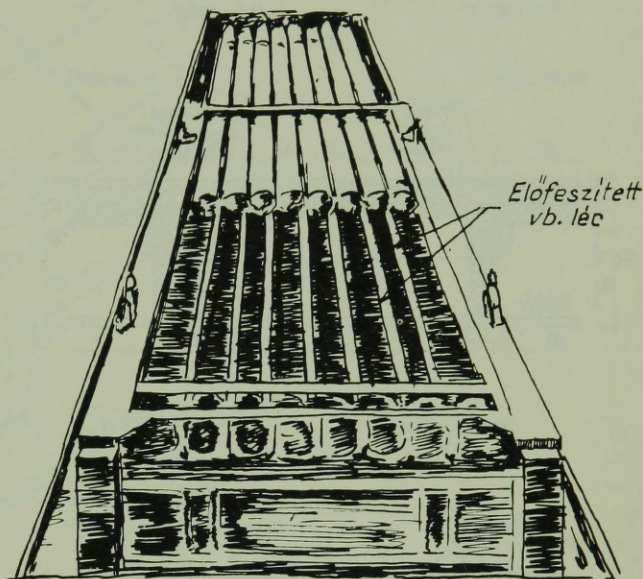
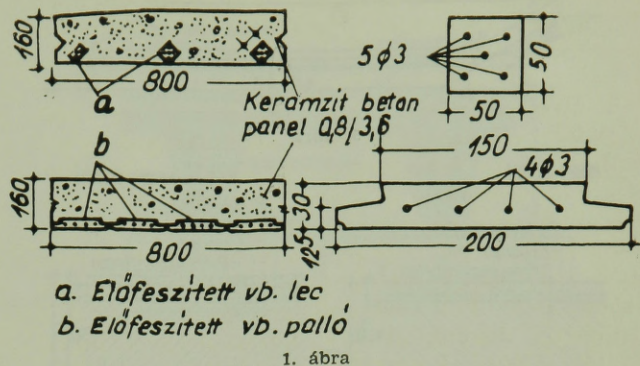
Ugyancsak 2. díjat nyert *Mischl Antal* 57. sz. pályaterve (5. és 6. ábra).

Egynemű pernyekavics betonból előregyártott 80—95 cm széles, 15 cm magas panel. A panelből kiálló acélbetét a koszorú betonzásával megakadályozza az acélbetét csúszását a könnyűbetonban, viszont némileg nehezíti a gyártás technológiáját. A keresztirányú együttléteződést megoldja. Az esetleges szerkezeteket emeletenként külön panellel váltja ki. Acél-szükséglete 6,51 kg/m². Külön tanulmányban bizonyítja, hogy erre a célra a kohóhabsalakbeton nem alkalmas, ezért pernyekavicsbetonnal tervez.

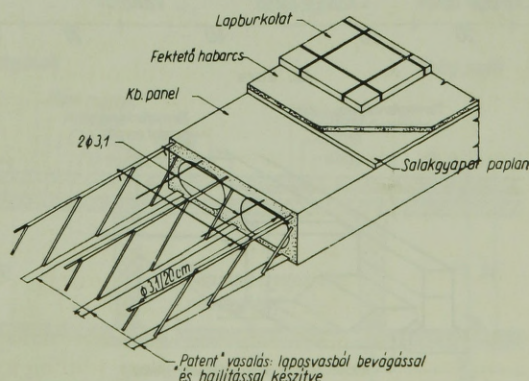
A 3. díjat nyert három terv közül kettő (a 39. és 69. sz.) a gyártás után azonnal alul-felül sík, egy pedig (a 96. sz.) utólag alul síkba képezhető.

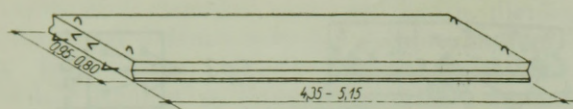
A 39. sz. terv szerzője: *Thoma József* és *Gnädig Béla*. Üzemből csévelt vasalással előfeszített panelt javasolnak. Zsaluzásnál a belső magot a béléstestek helyettesítik — ezért csak külső keretre van szükség. A forgó feszítőpados megoldást ötletes betondugó alkalmazásával egészítik ki, ami körül a csévelés elvégezhető és ami a végén a betonban marad.

Acéligénye 2,77 kg/m² — ebből 2,3 kg/m² paten-tírozott huzal. A Bizottság véleménye szerint a könnyűbetonmagot — béléstestek helyett egy darabból kellene önteni.

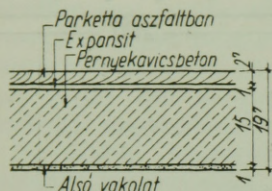
Axonometrikus ábra

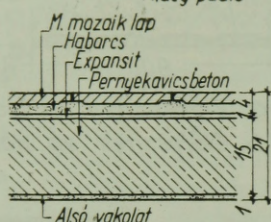

5. ábra

Meleg padló

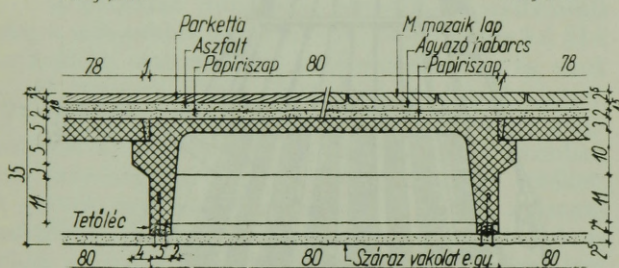

Hideg padló

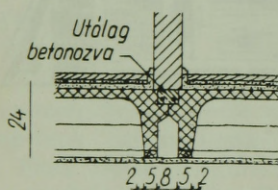
6. ábra

Meleg padló

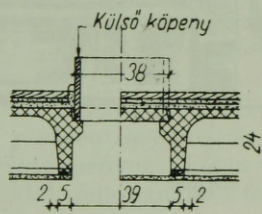
7. ábra

Nehéz válaszfal esetén

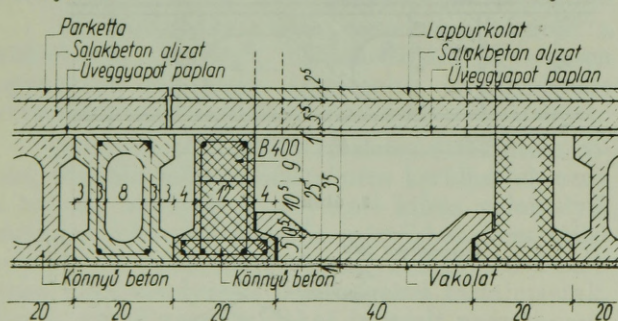
8. ábra

Thermoforkémény esetén

9. ábra

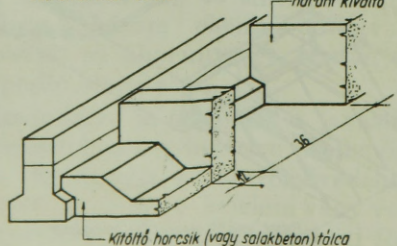
Meleg padló

10. ábra

Hideg padló

Thermoforkémény kiváltás axonometrikus vázlat

11. ábra

A viszonylag magasabb munkaigényességet ellen-súlyozza az egyszerű gyári előfeszítés és a könnyű el-helyezés.

A 69. sz. terv szerzője: *Thoma Levente*. 25 cm széles, 24 cm magas belül üregelt könnyűbeton födém-elemet javasol — pörgetett eljárással. Az elem a kis-elemek súlyhatárán belül marad és gyártáskor azonnal alul-felül sík felületű. Az elemek együttdolgozására, az oldalfalakon kialakított hornyokat az elhelyezés után cementhabarccsal önti ki. A Bizottság véleménye szerint a javasolt 1 cm-es falvastagság a betontakarásra nem elegendő, de az elem 2—2,5 cm falvastagsággal is a súlyhatáron belül marad. Acéligénye kevés: 4,45 kg/m². Egyéb előnyei mellett (jól tárolható, elhelyezése nem munkaigényes) a thermoforkémény elhelyezését nem oldotta meg. A pörgetéssel kapcsolatban a Bizott-ságban hosszabb viták voltak, amik feltárták a nehéz-ségeket és az előnyöket.

A 3. díjat nyert 96. sz. pályaterv szerzői: *Pesti Tibor, Persa Nándor, Grábics Henrik* (7. ábra).

Panelt javasolnak vasbetonlemezrel kombinálva. A 80 cm széles, 24 cm magas alul bordás födémpanelt 80 cm-es közzel helyezik el. A szabadon maradt mezőt pe-dig előregyártott 78/105 cm-es vb. lemezekkel fedik be. A lemezek a panelek hosszbordáin kialakított kon-zolokon fekszenek. A szerkezet alsó sík felületét az elhelyezés után alakítják ki felszegezett száraz vakolat-lemez, vagy bordás rács segítségével. Az alsó lemez felszőgezése általában munkaigényes és bonyolult munka. Ezt csökkentik azzal, hogy a szögezéshez szükséges léceket a gyártással egyidejűleg betonozzák be a panelbordákba. Az esetleges terhelések felvételét egyszerűen oldják meg. A lakás válaszfalat két egymás-mellé helyezett panel egymásmellé került hosszbordá-jával veszi fel (8. ábra). A thermoforkémény részére viszont a 2 panelt a szükséges távolságra (40 cm-re) helyezik el. A panelköznek a kéményen kívüli részét pedig egy külön vb lemezzel fedik le (9. ábra). Acél-igénye: 6,6 kg/m². A panel emelési súlya 763 kg. Az elem kezelése (gyártása, szállítása, tárolása, el-helyezése) egyszerű.

A megvételben részesített (46., 58., 76 és 99. sz.) 4 terv közül csak egy, a 76. sz. terv képez a gyártásnál azonnal felül-alul sík felületet. Szerzője: *Szijjártó Imre és Varga Árpád*. Ez részben a 69. sz. tervhez hasonlóan 20 cm széles, 25 cm magas üreges, könnyű-beton gerendákat javasol. Az üzemben gyártott geren-dák elhelyezése után a födém azonnal alul-felül sík (10. ábra). Az esetleges terhek kiváltását külön geren-dával és részben betéttálcával oldja meg (11. ábra).

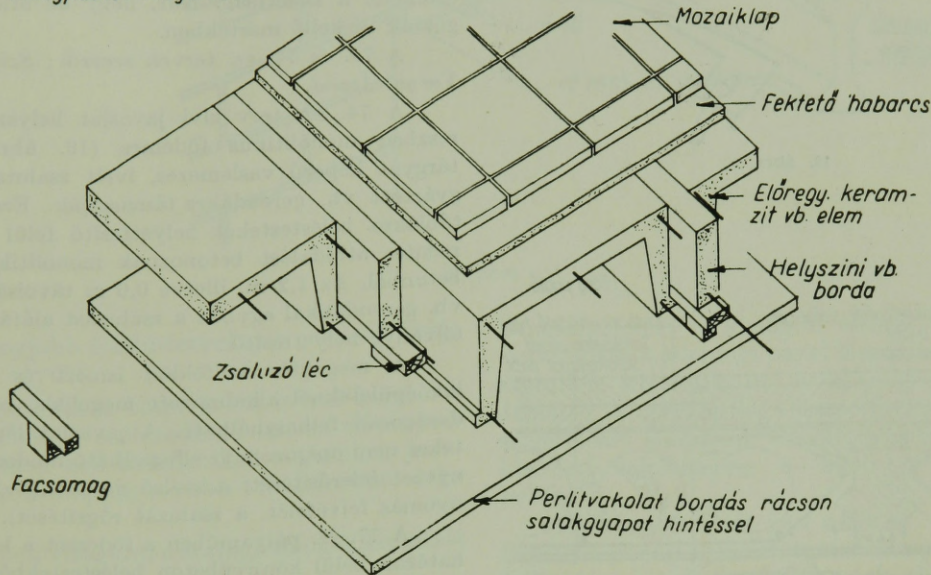
A 46. sz. terv szerzője *Bretz Gyula* a kisélemek súlyhatárán belül, 50 cm széles és 21,5 cm magas panelt javasol (12. és 13. ábra). A lakásválaszfalat és a thermoforkéményt emeletenként a panelek szük-ségszerinti ritkításával és helyszíni megerősítésével váltja ki. A csatlakozó hornyokba betonozás előtt T alakú facsomagokat helyez. Ezekre bordás rácsos perlit vakolatot, vagy papírszaplapot szegez. Acél-igénye: 6,4 kg/m².

Budai Éva és Reményi Tibor az 58. sz. tervben ugyancsak kisélemes födémszerkezetre tesznek javas-latot (14. ábra). A jelenlegi F és G profilokban feszí-tett gerendákat gyártanak. Ezekre statikailag ked-vező alsó kúpos kialakítású és átlósvasalású előregyár-

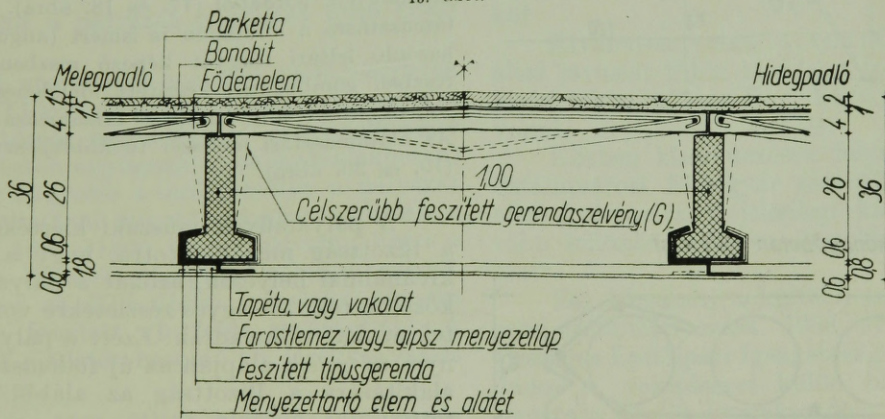
tott felül síkfelületű vb. lemezeket helyeznek, alul álmennyezetet szerelnek. A szerkezet anyagszükséglete kevés.

Blázi János 99. sz. tervében kis súlykategóriájú elemekből könnyű gerendákból és kis lemezekből kialakított továbbfejlesztésre alkalmas egyszerű födém-megoldást javasol (15. ábra). A tartó azonban jelenlegi formájában szállításra érzékeny. A lemez felfekvé-sére pedig nagyobb felületet kell biztosítani.

Axonometrikus részlet,
hidegpadrós megoldás

13. ábra

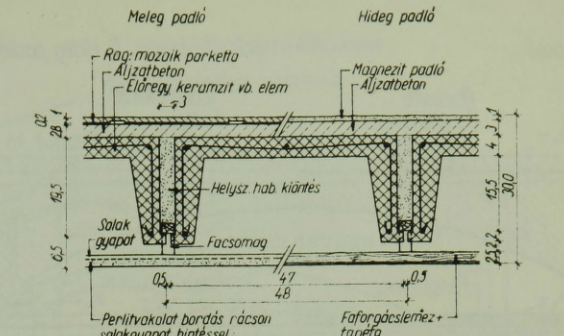

14. ábra

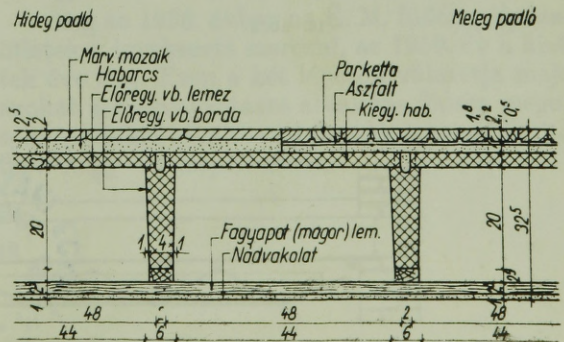
A következő négy terv továbbfejleszthető ötleteket tartalmaz, azért a Bizottság mindegyiket ötletmegvételben részesítette.

Az 51. sz. pályamű kisélemes födémre, a 73-as hengerelt panelre, a 74-es és 77-es részben monolitikus szerkezetre (zsutáblára, megfelelő alátámasztási módszerre) tesz javaslatot.

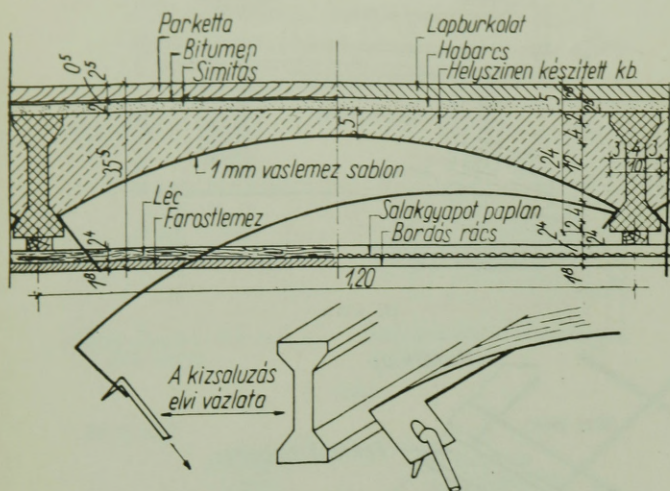
Az 51. sz. pályaterv szerzője: Bán Dezső : három változatot dolgozott ki. Ezek közül a Bizottság a 3. változatban adott ötletet értékelte. Ebben 66/22 cm-es alulbordás feszített panelt alkalmaz, alulról felkötött álmennyezettel. A födém felső síkfelületét és a keresztirányú együttdolgozást megoldja. Az álmennyezet

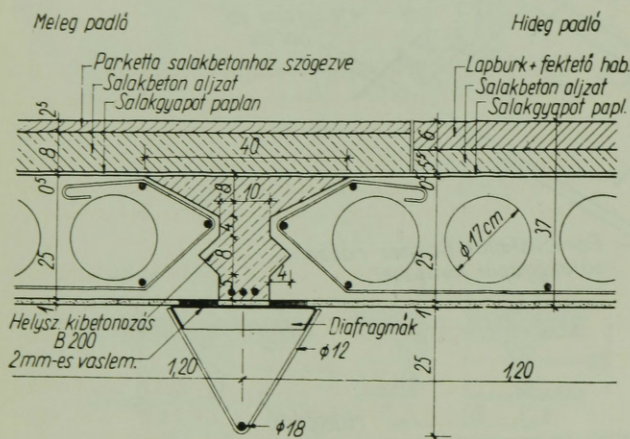
12. ábra

15. ábra

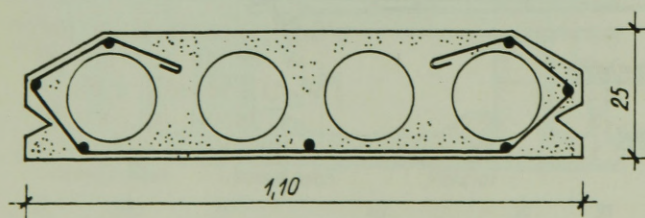

16. ábra.

17. ábra

Vasalt könnyűbeton béléstest

18. ábra

részt vasalt perlitbeton lemezeket tervez. Az álmennyezet és a panel közé hangszigetelő papírlemez csíkokat helyez. A szigetelőanyagot és az álmennyezetet kétféle dróttal bonyolult és munkaigényes módon erősíti fel. Viszont a felerősítésre — fát nem alkalmaz.

Meg kell már itt jegyezni, hogy a további kísérletek során ezt az ötletet fejlesztették tovább úgy, hogy a mai új formájában az É. M. kísérleti lakótelepén beépítésre kerül.

A 73. sz. terv szerzői: *Klimov Boris, Bajnai László és Orolin András* — szintén 3 változatot terveztek meg. Ezek közül a sajtolt vb. panel ötletet értékelte a Bizottság. Kár, hogy az ötletet nem dolgozták ki kellő mértékben.

A 74. és 77. sz. tervek szerzői: *Szijjártó Imre és Varga Árpád*.

A 74. sz. terv elvi javaslat helyszínen készülő, részben monolitikus födémre (16. ábra). A leltári tárgyat képező vaslemez, ívelt zsalutáblákat előre-gyártott vb. gerendákra támasztják. Ezekre a zsalutáblákra béléstesteket helyettesítő felül sík, vasalásmentes áthidalást betonoznak monolitikusan könnyű betonból. Az 1,2 m, illetve 0,6 m távolságra helyezett vb. gerendákkal egyben a zsaluzást alátámasztó külön állványt helyettesítik.

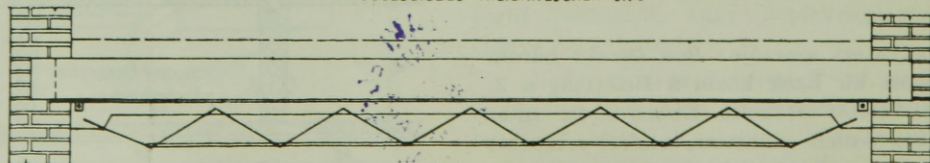
A megoldás külföldön ismert és főleg kisebb lakóépületeknél alkalmazott megoldás, nálunk is gazdaságosan felhasználható. A javaslat lényeges részleteket nem dolgozott ki elfogadható módon (az álmennyezet felerősítését, a szélső gerendaközben az oldalnyomás felvételét, a zsaluzat rögzítését).

A 77. sz. pályaműben a födémeket a kisélemű súlyhatáron belül könnyűbeton béléstestekből és helyszíni monolit vb. bordából (17. és 18. ábra). tervezik. Alátámasztásra a külföldön is ismert (angol) zsaluzathoz hasonló leltári tárgyat képező részben vaslemezről, részben gömbvázból készített ideiglenes tartót javasolnak. Ennek a lebontása és kiszaluzása jól megoldott. Az alátámasztási módszer továbbfejlesztésre alkalmas (19. és 20. ábra).

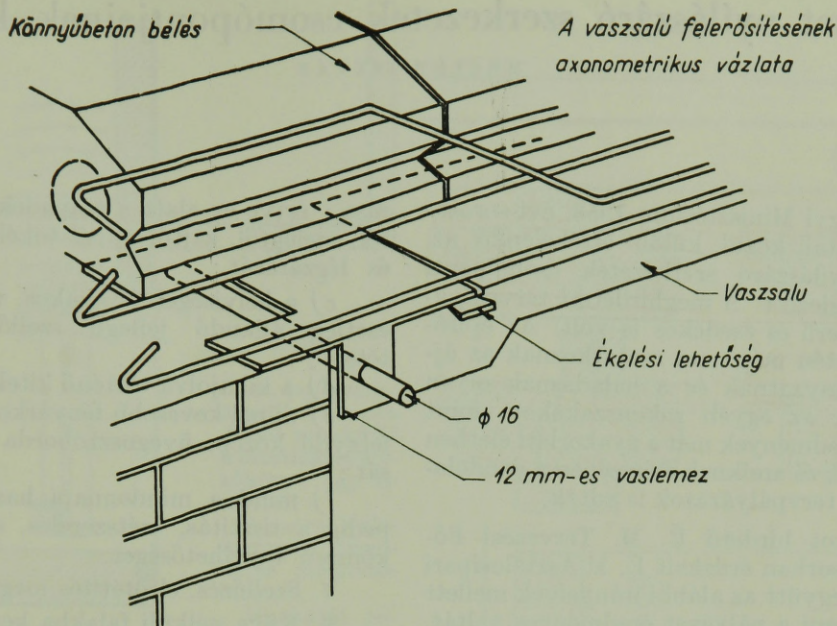
A pályaművek műszaki kiértékelése alapján a Bizottság megállapította, hogy a kiírás főbb kívánalmait helyesek, azokat a pályaművek megközelítették, sőt egyes részletekre vonatkozó ötletek azokat túlhaladták. Ezért a pályázat eredményes és ennek alapján az új födém szerkezetek kialakítására a Bizottság az alábbi javaslatokat tette:

1. Ki kell kísérletezni — lehetőleg a szerzők bevonásával — a javasolt alul-felül sík panelelemeket, üreges gerendákat és alulbordás födémekből

A vaszsaluzás kialakításának elve

19. ábra

20. ábra

kialakított legjobb födémterveket a javasolt technológiákkal együtt.

2. A monolitikus beton készítésének korszerűsítése érdekében — szétszedhető leltári állvány és sablonelemekkel kell kísérleteket végezni, a javasolt, vagy azok alapján tovább tökéletesített ötletek alapján.

3. Meg kell vizsgálni a szalaglemezből készített vasszerelést.

Mi történt a pályázat elbírálása után eltelt időben ?

Az É. M. utasítására hosszabb ideje kísérletek folynak az ÉTI telepen az első díjas tervjavaslattal — egyelőre tömör megoldásban. A rendelkezésre álló könnyűbeton-anyagnak (kohóhabsalakkon) jelenleg még nagyobb a térfogatsúlya a pályázat alatt előírányozottnál (kb. 1700 kg/m^3 a kiírásban előírányozott $1000\text{--}1500 \text{ kg/m}^3$ helyett). Ezért a födém súlya és acélszüksége némileg megnő. A kísérleteket az ÉTI újabb javaslatai alapján folytatják (a feszített vb. lécet rovátkolják). A KÖZTI egyik épületén hasonló vb. lécekkel vasalt födémet tervez.

A 73. sz. terv ötlete alapján (alulbordás panelelem) folynak kísérletek az elemgyárban az eredeti ötletet lényegesen meghaladó fejlettebb megoldásban.

A teherhordó elem továbbra is egy alulbordás feszített vb. panel, amelyet alul az elemgyárban könnyűbeton lemezzel zárnak be. Ez utóbbi lemez és a bordák közé hangszigetelő csíkot helyeznek el. Ezzel a gyártás után azonnal felül-alul sík, a

hangszigetelést is kielégítő elemet kapnak. Acélszüksége a jelenlegi panel lágyvas szükségletével szemben kb. 30%-ra csökken (feszített húrral). Jelenleg a kísérletileg összeépített födém hangszigetelését ellenőrzik és előreláthatólag az óbudai kísérleti lakótelepen $8\text{--}9000 \text{ m}^2$ -t beépítenek belőle.

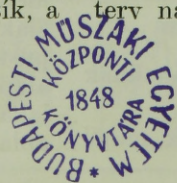
Előkészítés alatt van a 39. sz. terv (üzemben feszített panel) kikísérletezése — az ötlet továbbfejlesztése alapján a béléstestek alkalmazása nélküle.

Kíváncsú volna a tervpályázati bizottság által javasolt többi kísérletet is megindítani és a kísérletekbe a szerzőket nagyobb mértékben bevonni.

Közben kísérletezések folynak az ÉTI és a Sztálinvárosi Elemgyár részéről feszített födém-elem gyártására. A jelenlegi kísérleti épületeknél több különböző födém megoldás áll kísérletezés alatt.

Ezt kiegészíti a külföldi tapasztalatok helyszíni tanulmányozása. 1958. év végén az É. M. Országos Építőipari Igazgatóság vezetője : Szacski János e. vezetésével külön bizottság tanulmányozta a Német Demokratikus Köztársaságban a kis- és középblokkos lakóház építést és a födémek előregyártási módszerét.

Míg az 1958. évben az É. M. födempályázattal ötleteket igyekezett szerezni, az 1959. év a kísérletek éve lesz. Ezen a két lépcsőn választja majd ki azokat a megvalósításra alkalmas födém megoldásokat, amiket alkalmazni fogunk a második ötéves terv nagy lakásépítésében.

Tervpályázat nyílászáró szerkezetek csomópontjainak kialakítására

M E S T E R I S T V Á N

Az Építésügyi Minisztérium 1958. évi sorozatos tervpályázatai közül külön értékelendő az, amelyiket a nyílászáró szerkezetek csomóponti megoldására rendezett. A meghirdetett tervpályázat eléggé időszerű és esedékes is volt. Az építőiparnak e területén még nem mutatkoznak az újfajta építési irányzatnak és a haladásnak olyan jelei, amilyenek az egyéb rokonszakokon, mint kézzelfogható eredmények már a gyakorlati életben meg is valósultak és amiknek elérésében a gondolatokat részben a tervpályázatok is adták.

A pályázatot hirdető É. M. Tervezési Főosztály az elsősorban érdekelt É. M. Asztalosipari Igazgatósággal együtt az alábbi irányelvek mellett kívánta biztosítani a pályázat eredményes voltát.

Tekintettel arra, hogy a nyílászáró szerkezetek egyes csoportjainak egymással való összehasonlítása és értékelése igen nehéz és körülményes, ezért a bizottság alapos előkészítő munkával kitűzte és egyértelműen meghatározta azokat a feladatokat, amelyeknek megoldására a tervpályázattól gondolatokat remélt. A pályázati felhívás egész szokatlan részletességgel írta körül a pályázat témakörét. A feladat a típusépületek céljára olyan csomóponti megoldások kialakítása volt, amelyekkel a „nem különleges igényű” lakóépületeknek az alábbiakban felsorolt nyílászáró szerkezetei megvalósíthatók:

1. kapcsolt gerébtokos ablakok,
2. egyesített szárnyú ablakok,
3. egyesített szárnyú erkélyajtók,
4. bukó és billenő ablakok,
5. kávanélküli falblokkokba vagy panelekbe alkalmas ablakok,
6. belső ajtók (heveder, palló és gerébtokkal),
7. beépített ruha- és mérőszekrényajtók,
8. a pályázó által javasolt „teljesen újszerű” nyílászáró szerkezetek (ablakok, ajtók).

Közölte továbbá a kívánt csomóponti megoldások számát és a tervezési irányelveket is, amelyeknek a megoldását várta a pályázatoktól. Ezek a következők voltak:

1. tipizálendő szelvények,
2. tipizálendő csomópontok,
3. vasalatok és csomópontok közötti összefüggés,
4. vízhatás kiküszöbölése, tömítés helyes megoldása,
5. tokok beépítése és rögzítése,
6. korszerű ablakokkal szembeni kívánalmak kielégítése és pedig

a) a helyiségek nappali világításának minél tökéletesebb megoldása;

b) a helyiségeknek a külvilágtól való elzá-

rása: értve ez alatt a csapadéktól, portól, hidegtől, melegtől, zajtól minél tökéletesebb védelmét, és légzárását;

c) a helyiségek időszakos, vagy huzamosabb, esetleg állandó jellegű szellőzésének lehetővé tétele;

d) a kihajolva történő kitekintés biztosítása;

e) minél kevesebb fényárkoló rész (tokosztás, felnyíló közép, üvegosztóborda stb.) alkalmazását;

f) mind a mindennapi használatban, mind pedig a tisztítás, szétszerelés, stb. alkalmával a könnyű kezelhetőséget.

7. Szellőzés, elsötétítés megoldása.

8. Káva nélküli falakba kerülő ablakszerkezetek.

9. Beépített ruha- és mérőszekrények korszerű megoldását.

A pályázók munkáját elősegítette a kiírás azal is, hogy közölte az ide vonatkozó nálunk is kapható, e tárggyal foglalkozó magyar és külföldi forrásmunkák címét.

A sok munkát adó előkészítés nem mindenben hozta meg a várt eredményt, mert a pályázaton a bíráló bizottság egyetlen olyan tervet sem talált, ami a kitűzött és megkívánt célnak mindenben megfelelt volna.

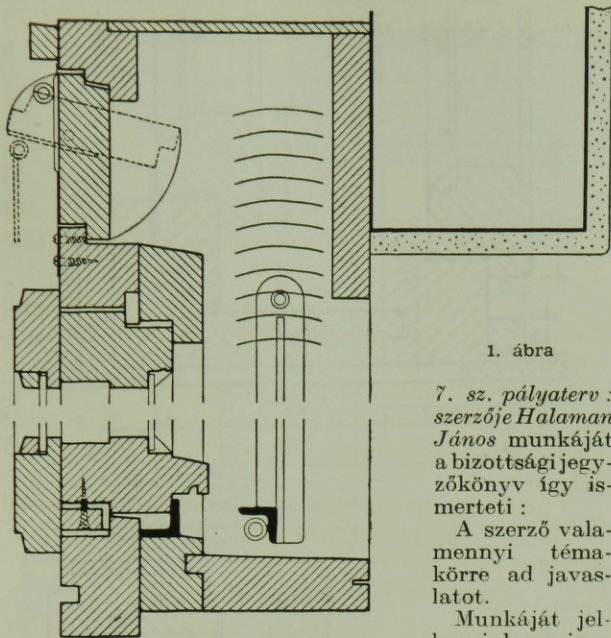
Ezért a bíráló bizottság egyhangulag úgy döntött, hogy a kiírás szerinti I. díj (8 000,— Ft) kiadását nem javasolja, hanem az I. díj összegéből alakított egy 4000,— Ft-os III. díjat és 1 db 3000,— Ft-os megvételt.

A pályázat eredménye azonban nem írható minden tekintetben a pályázók terhére, mert megítélésünk szerint a megoldandó célok sokasága, tömörsége, a túlságosan nagy átfogó feladat, azonkívül az idő rövideje sem tette lehetővé a pályázóknak az egyes témákban való elmélyülést és az eredményt hozó variánsok bővebb kimunkálását. A megoldandó feladatokra talán kevesebb téma adása bővebb, többféle megoldást eredményezhetett volna.

Ennek dacára a pályázat eredménye kielégítőnek is mondható, mert sok eredeti és gazdaságos gondolatot hozott.

E gondolatok érlelése, tovább fejlesztése olyan maradandó értékek, amik arányban vannak, vagy lesznek a pályázatot kiírók célkitűzéseivel. Az É. M. ezeket a gondolatokat olyképen kívánja a következő időben hasznosítani, hogy a bírálókól bizottságot alakít. Ennek feladata lesz majd a Lakóterv Típustervező Irodával együtt a pályázat eredménye alapján kialakítani a második 5 éves tervben épülő lakások részére a korszerű, fából készült ajtók, ablakok és beépített szekrények szerkezeteit.

A kiemelkedő eredményeket mutató pályaművek az alábbiak voltak:

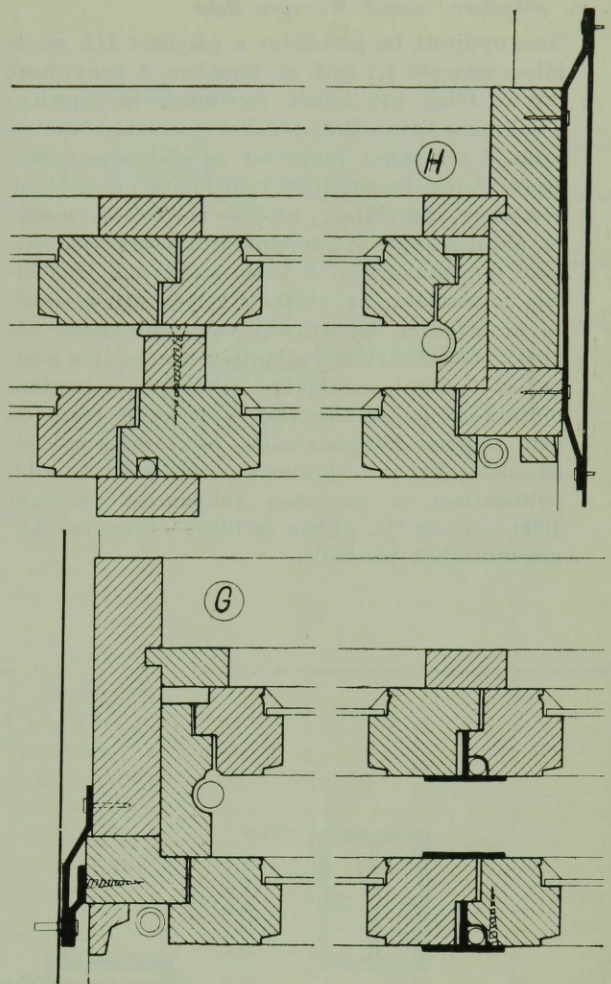
1. ábra

7. sz. pályaterv :
szerzője Halaman
János munkáját
a bizottságijegyzőkönyv így ismerteti :

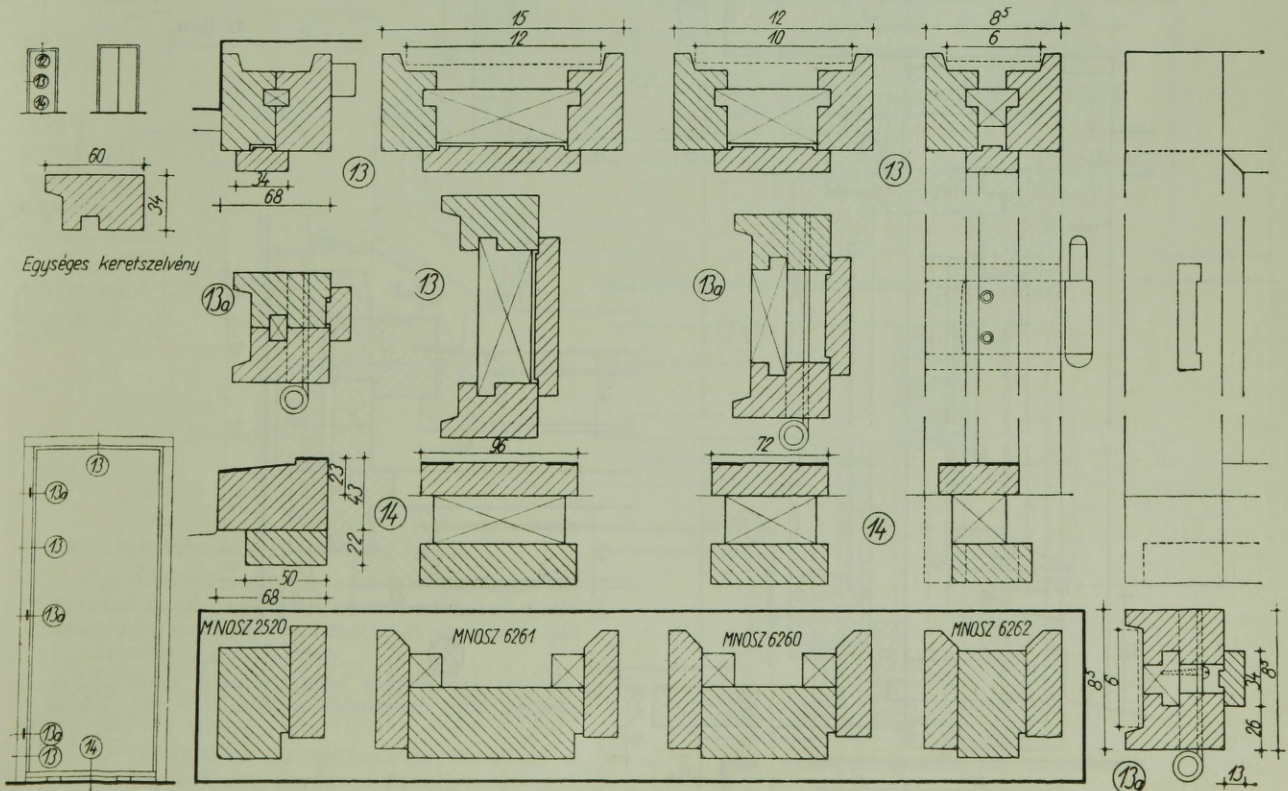
A szerző valamennyi témakörre ad javaslatot.

Munkáját jellemzi, hogy igen sok szerkezetnél

a főbb és apróbb részletben is ad új gondolatokat, melyek a típus kialakítása céljára értékes támpontok lehetnek. Főbb ötletei a következők :
a redőnyszerényeken keresztül való szellőztetés egyszerű megoldása (1. ábra). Kávanélküli szerkezet beépítése mind léccel, mind pedig belülről rögzíthető vaspánttal (2. ábra). Külső szárny rögzítése a belsővel. Kettős üvegezés egy szárnyban gazdaságos megoldás, de a plexi üveg alkalmazása bizonytalan. Lemezajtó kétoldali ragasztott frizzel; előre kivésott pántfészek. Azonos elemekből készített különböző méretű ajtótokok (3. ábra). Munkájáért a 6000,— Ft-os II. díjban és 1000,— Ft-os munkamegtérítésben részesült.

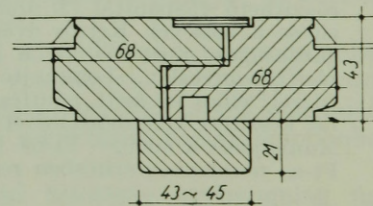
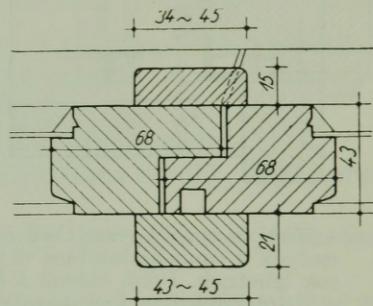
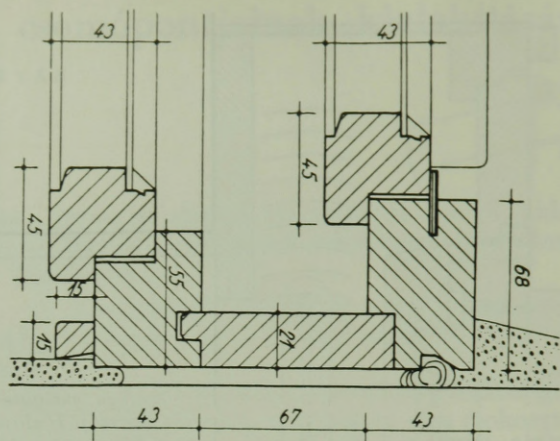

2. ábra

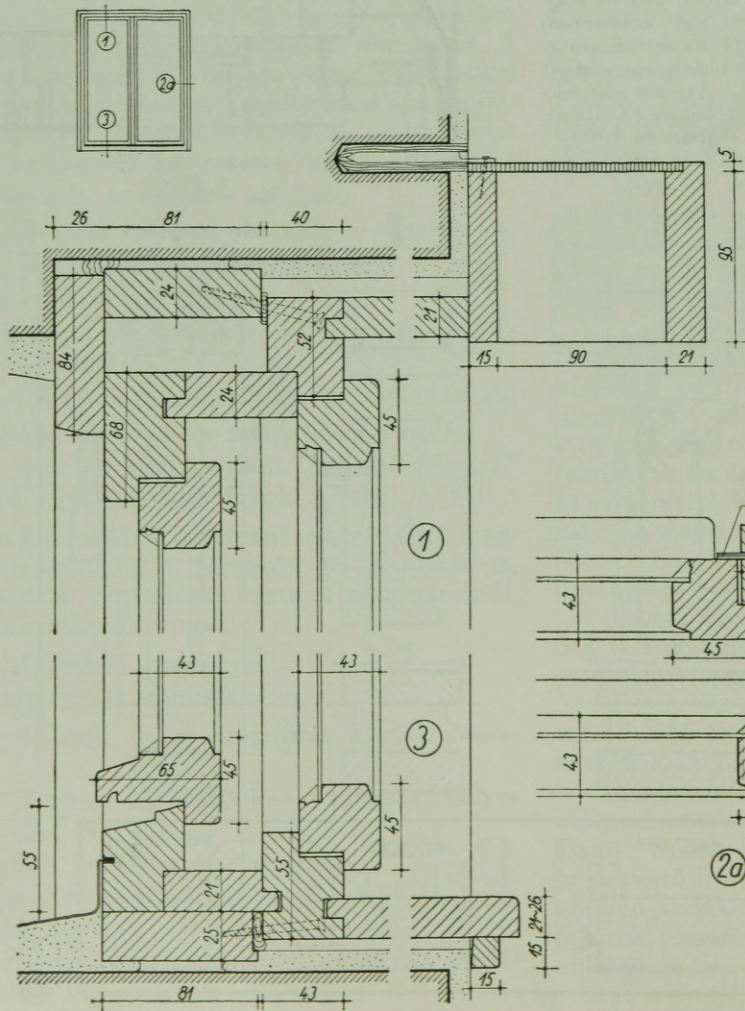

3. ábra

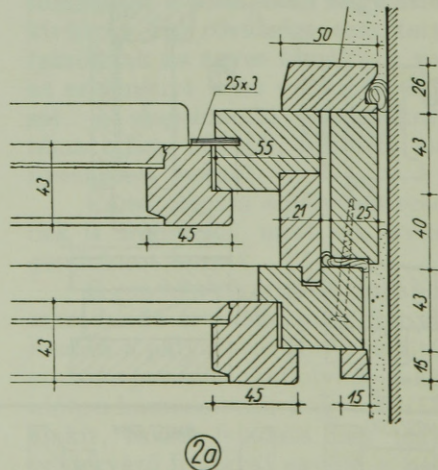
Nem nyújtott be javaslatot a pályázat III. pontjában szereplő 4, 7 és 8. témához. A benyújtott tervek főleg két témát merítenek ki, és pedig: a vaktokos kávanélküli ablakot és a válaszfaltokos ajtót. A tervekhez műleírást és szabásjegyzéket csatol. A terv hasznosítható gondolatai: az ablakok vaktokos megoldása, utóbbi beerősítési módja (4. ábra) a kapcsolt gerébtok szűkítése révén elérhető famegtakarítás, a külső szárnyak holkehl-féle felvasalása, az ablakok kettős ütközéseinek egyes helyeken laposvassal való kialakítása (5. ábra), válaszfaltokos díszborításának sajátos megoldása (6. ábra), azonkívül a legtöbb csomópontnál mutatkozó famegtakarítás. A felsorolt részletek nem teljesen kifogástalanok, ezért esetleges felhasználásukkor módosításra szorulnak. A több változatban és gondosan kidolgozott pályamű 4000,— Ft-os III. díjban és 1000,— Ft-os munkamegtérítésben részesült.

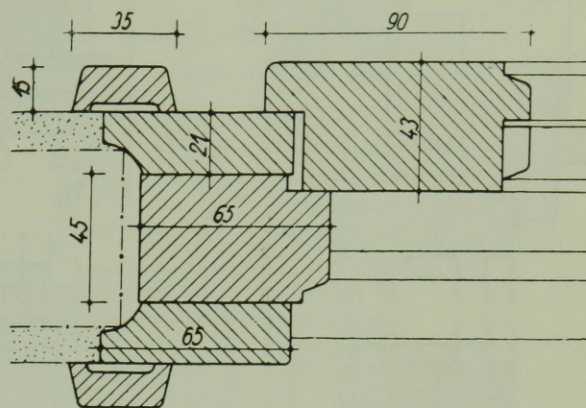
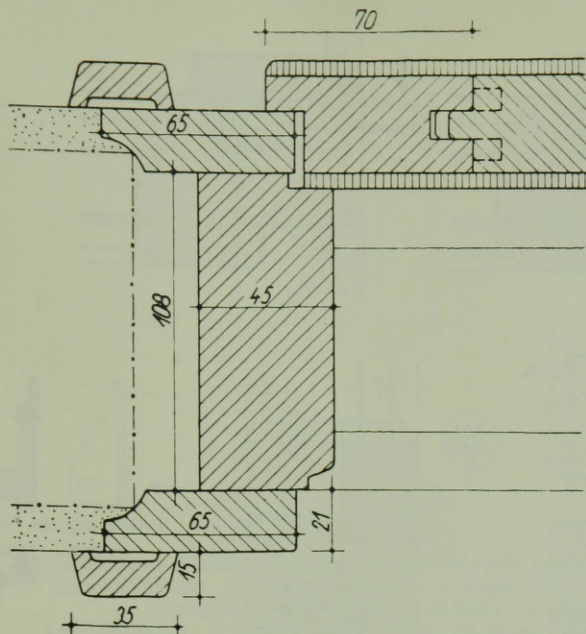
5. ábra

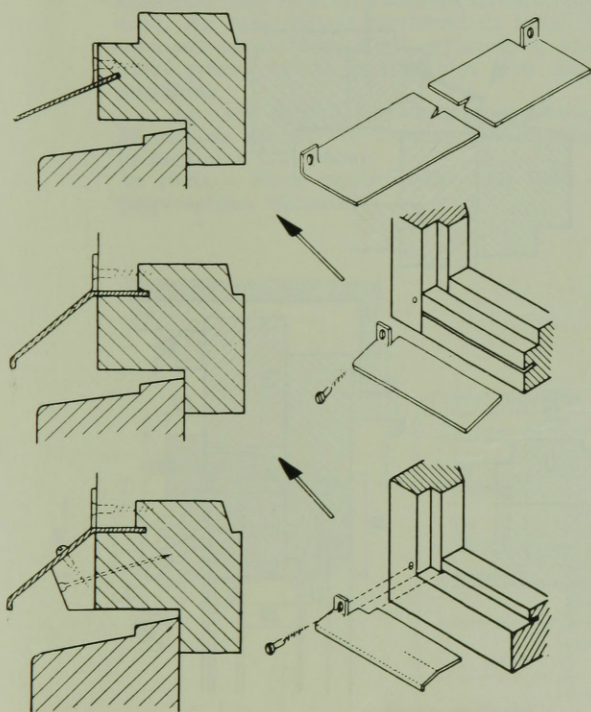
4. ábra

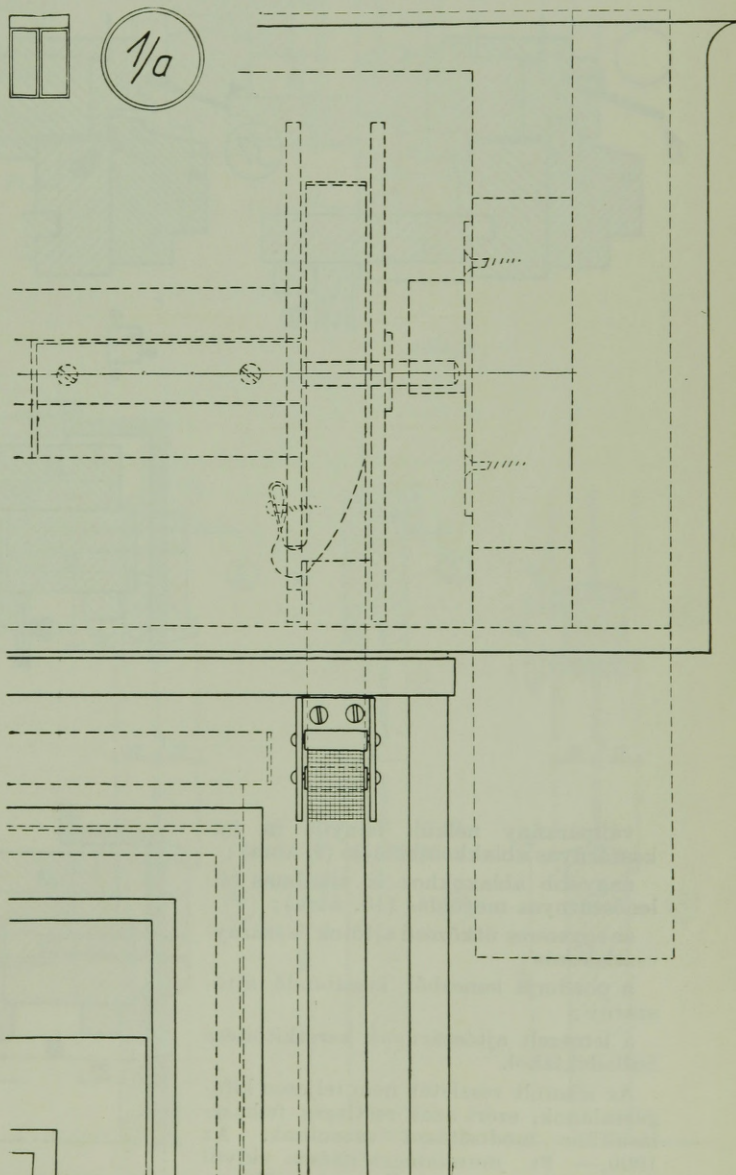
2a

6. ábra

7. ábra

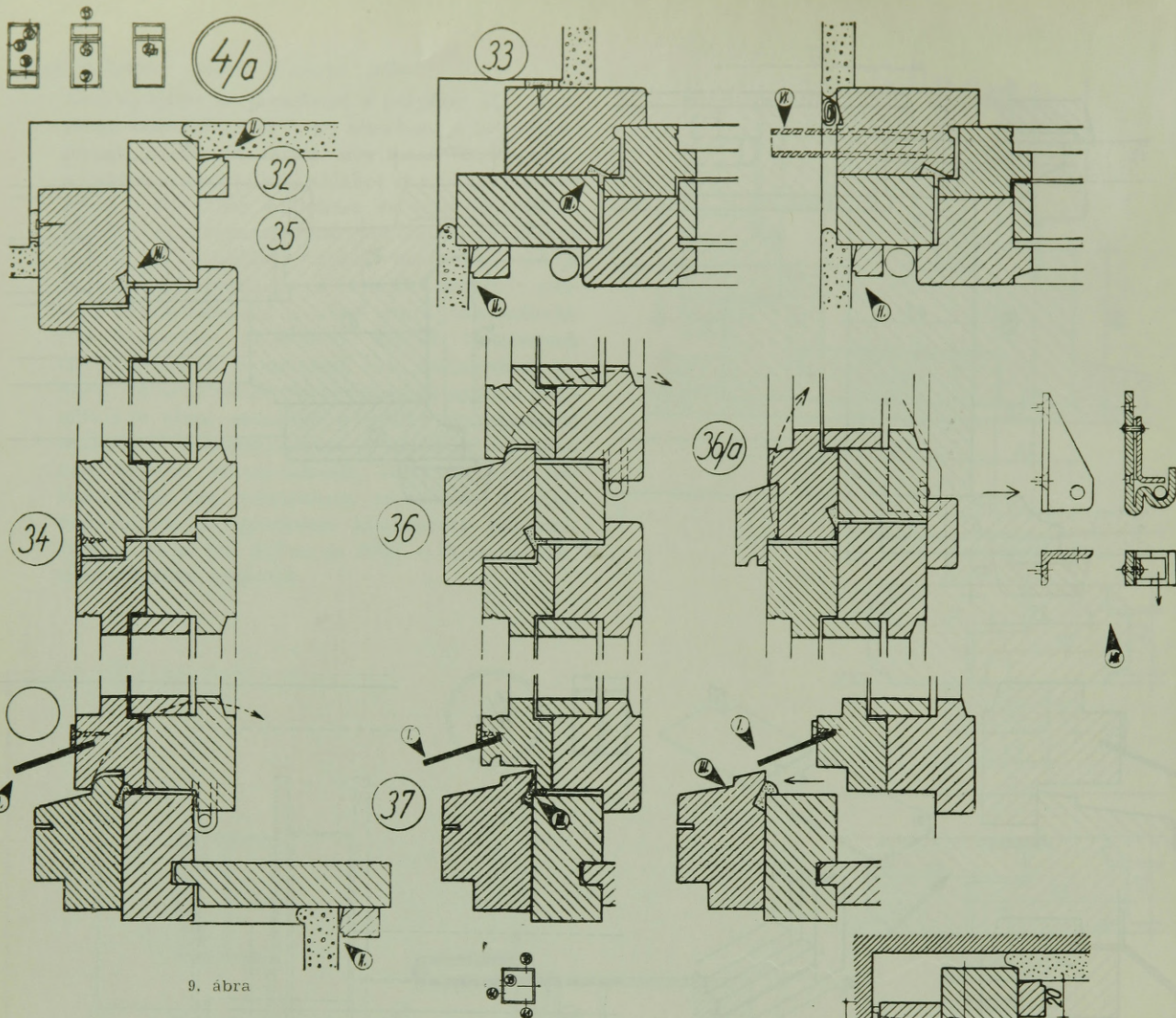
8. ábra

8. sz. pályaterv : szerző Pálinkás László

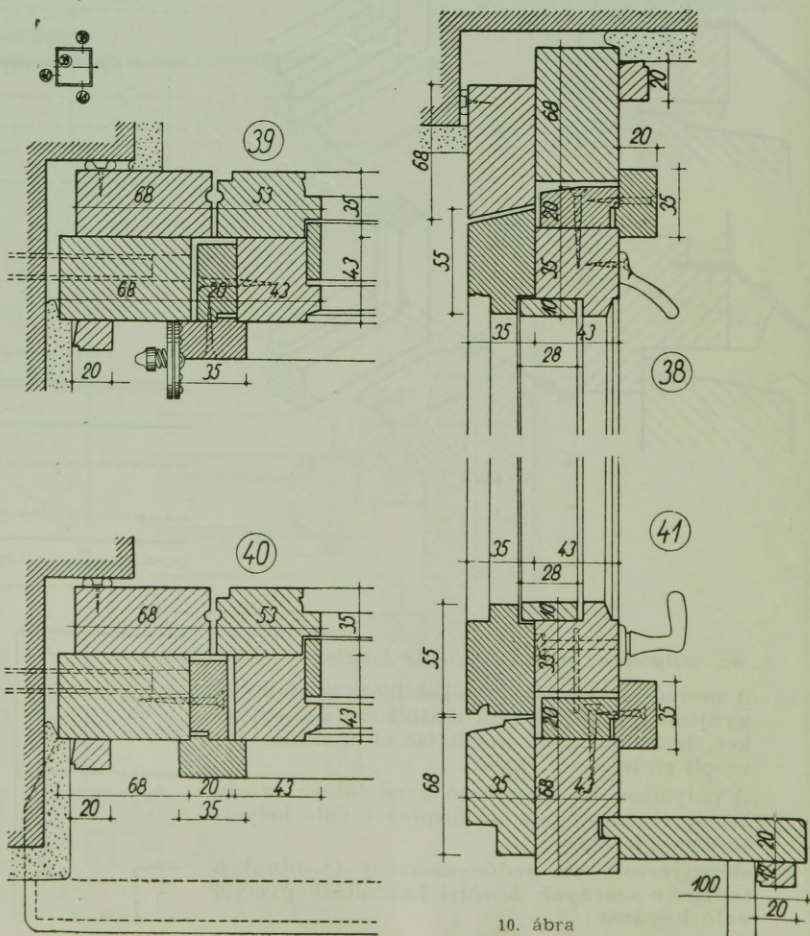
A szerző a kívánt terveket hiánytalanul benyújtotta, azonban nem csatolt szabásjegyzéket, de külön lapon készítette el az általa javasolt szelvények rajzait.

A pályaterv hasznosítható gondolatai: az ablakok vízvezetőinek acéllemezzel való helyettesítése (7. ábra);

előregyártott vb. redőnyszekrény (8. ábra) a tokok és szárnyak közötti habosított pvc-vel való légzárás;

9. ábra

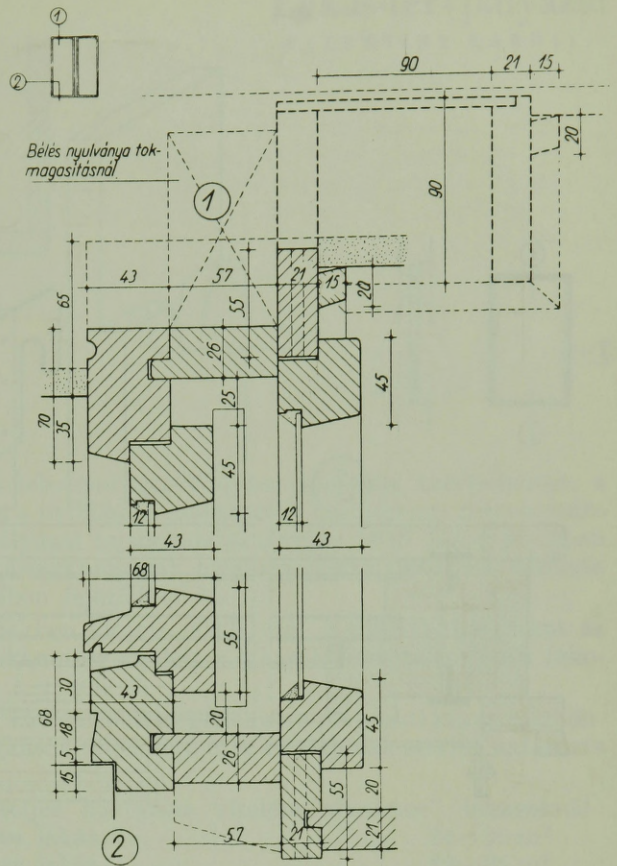
10. ábra

vállpárkány nélküli felnyíló és bukószárnyas ablakkombináció (9. ábra);
 nagyobb ablakokhoz is alkalmas bil-
 lenőszárnyas megoldás (10. ábra);
 az egyszeres ütközésű ajtótok és szárny-
 csatlakozás;

a pozdorja lemezből készítendő ajtó-
 szárny;

a lemezelt ajtószárnyak keretkitöltése
 hulladékfából.

Az elsorolt részletek nem teljesen kifo-
 gástanak, ezért azok esetleges felhasz-
 nálásukkor módosításra szorulnak. Az
 1000,— Ft munkamegtérítésen kívül
 3000,— Ft-os megvételben részesült.

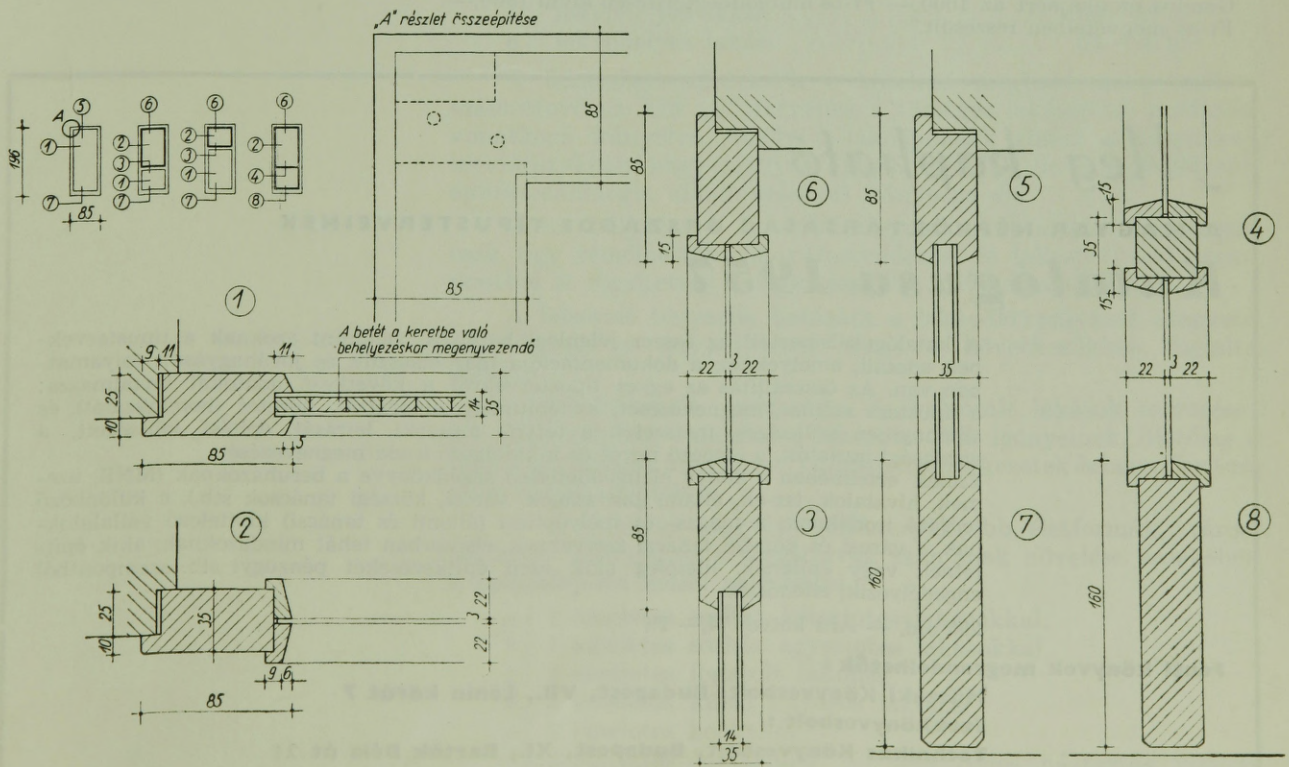
4. sz. pályaterv: szerző Szepes József

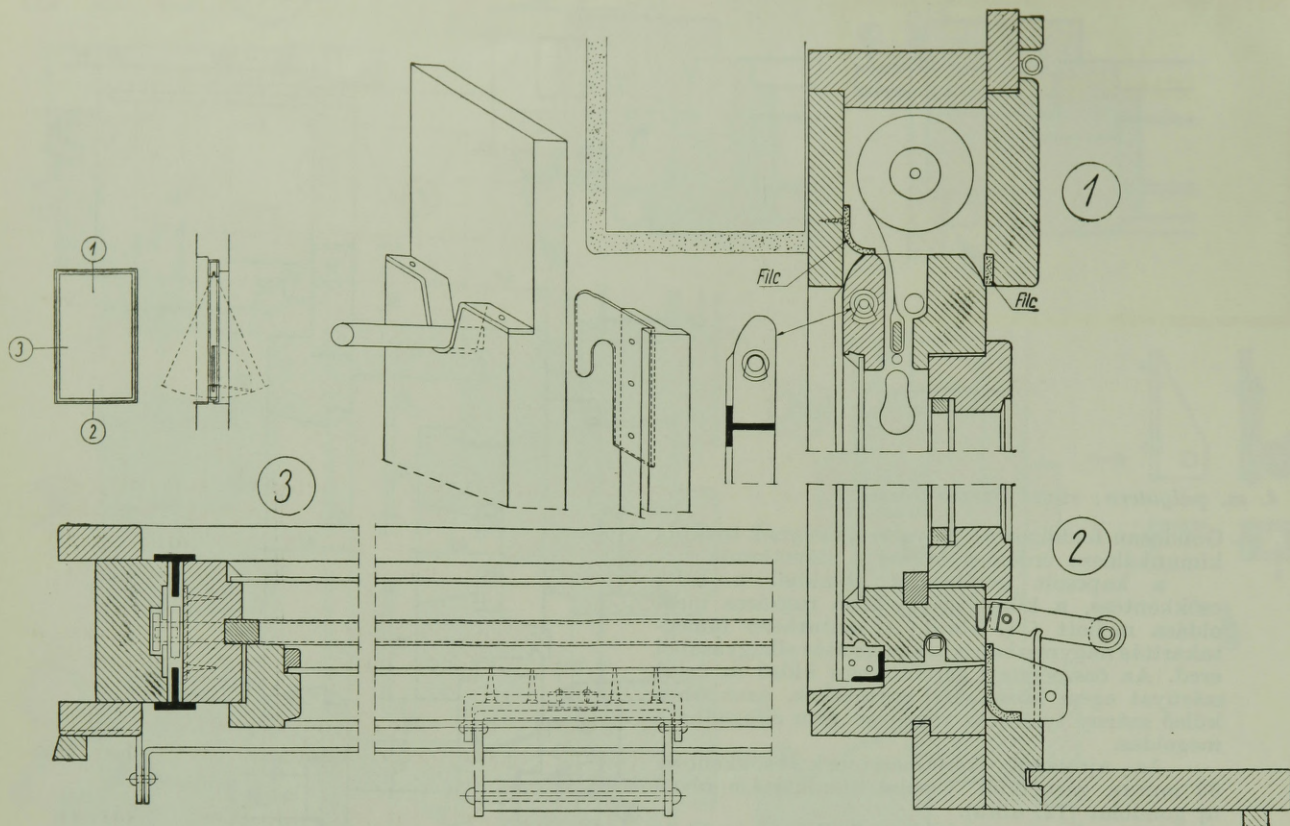
Gondosan feldolgozott pályaterv, melynek további kimunkálásra érdemes ötletei a következők:

a kapcsolt gerébtokos ablaknál a bélés csökkentése, a külső szárny alsó rugózás megoldása mellett (11. ábra). A mutatkozó fageztakarítás nagyrészen a tokmagasítás elhagyásából ered. Az összeépített gerébtokban külső és belső szárnyat egész közel viszi egymáshoz, azonban a külső szárny tolózáras rögzítése nem elfogadható megoldás.

Az ajtólapok keretméretének csökkentése 35 mm-re zár nélküli vasalat alkalmazása révén új gondolat (12. ábra).

Az 1000,— Ft-os megtérítésen felül 1500,— Ft-os megvételben részesült.

13. ábra

9. sz. pályaterv : szerző Jäger László

A szerző valamennyi témakörre benyújtott javaslatot. Azonban típus céljára kialakítható tervet csak a kapcsolt gerébtokos ablakra és billenő ablakra adott, melyek némi módosítással felhasználhatók lehetnek (13. ábra).

Gondos munkájáért az 1000,— Ft-os munkamegtérítésen kívül 1500,— Ft-os megvételben részesült.

Még kapható

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG ORSZÁGOS TÍPUSTERVEINEK

Katalógusa 1957

A katalógus ismerteti az összes jelenlegi hatályos, valamint azoknak a típusterveknek adatait, amelyeknek a dokumentációja már elkészült és jóváhagyásuk folyamatban van. Az összeállítás az egyes típustervekről a következő adatokat tartalmazza: a típusterv számát, megnevezését, az építmény alaprajzát, nézetét (homlokzatát), és amennyiben szükséges, metszetét, a tervek műszaki leírását, építési költségeit, a gazdasági mutatóit, a tervező nevét és a kidolgozó iroda megnevezését.

Ennek értelmében a könyv elengedhetetlen segédkönyve a beruházóknak (MNB, üzemek, hivatalok, tsz-ek, állami gazdaságok, városi, községi tanácsok stb.), a különböző tervező irodáknak, a magas- és mélyépítési (állami és tanácsai) kivitelező vállalatoknak, a városi és községi tanácsai szerveknek, elsősorban tehát mindazoknak, akik építtetnek vagy építenek, illetőleg akik ezen építkezéseket pénzügyi stb. szempontból engedélyezik, ellenőrzik.

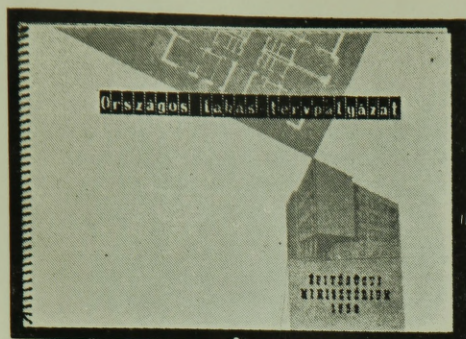
296 old. — Ára kötve: 74,— Ft

Fenti könyvek megrendelhetők :

Műszaki Könyvesbolt, Budapest, VII., Lenin körút 7

Szakkönyvesbolt :

Technikus Könyvesbolt, Budapest, XI., Bartók Béla út 25

A korábban lebonyolított konyha típuselem tervpályázat, a fűdempályázat és a nyílászáró szerkezetek csomóponti megoldására vonatkozó tervpályázat tapasztalatai alapján 1958. július havában került sor a lakástervpályázat meghirdetésére, melynek bírálata 1958. novemberében fejeződött be.

A már előzőekben idézett 2083/1958. Korm. sz. határozat az alapterületek csökkentése mellett a lakások felszereltségének fokozását írja elő.

E határozat szellemének megfelelően a pályázati kiírás a különböző nagyságú lakások teljes területét az alábbiak szerint határozta meg:

- A) „Nem teljes háztartás vitelére alkalmas” lakásoknál:
2 fekvőhelyes lakás.....	24—30 m ²
3 fekvőhelyes lakás.....	32—36 m ²
- B) „Teljes háztartás vitelére alkalmas” lakásoknál:
- (10 éven aluli gyermekek fekvőhelyét 0,5 fekvőhelynek számítva)
2,5 fekvőhelyes lakás	36—41 m ²
3 fekvőhelyes lakás	43—48 m ²
4 fekvőhelyes lakás	50—58 m ²
5 fekvőhelyes lakás	60—66 m ²
6 fekvőhelyes lakás	68—76 m ²

A lakásalapterületeknek e kötelező meghatározása mellett számottevő az ÉM „C” tervének a tömeges lakásépítés módjaira vonatkozó irányelve, amely a lakóépületek zömét a következő tervidőszakban hagyományos építési móddal, de a legfejlettebb építéstechnológia alkalmazásával irányozza elő.

A tervpályázattól korszerű megoldásokat a kiíró hatóságok csak úgy remélhettek, ha városrendezési és lakáspolitikai szempontból is rögzítették a legkorszerűbb követelményeket.

A felsorolt tényezők hatására a lakás-tervpályázat alapvető célkitűzéseit a tervpályázati kiírás a következőkben foglalta össze:

— jól felszerelt, gazdaságos és kultúrált lakások tervezése; kis alapterületen, valamint a lakásban élők igényeinek, illetőleg a lakásfunkcióknak kielégítése, tipizálható szerkezetek és berendezések alkalmazása mellett;

— a pályázat tárgyát a differenciáltabb életformák, városrendezési igények és a tívustervek számának növelése érdekében 6 épületfajtára kellett megoldani:

- 1 emeletes sorház kétszintes lakásokkal,
- 1 emeletes sorház egyszintes lakásokkal,
- 3 emeletes fogatolt lakóház,
- 3 emeletes külső folyosós lakóház,
- 3 emeletes kockaház,
- 3 emeletes lakóépület — nem teljes háztartás vitelére alkalmas lakásokkal

A nem teljes háztartás vitelére alkalmas lakások kivételével az összes épületfajtaikat gázszolgáltatású és gázszolgáltatás nélküli változatokkal is meg kellett tervezni, az előbbit a városi igényeknek, az utóbbit a vidéki életforma jellegének megfelelően.

A tervpályázat irányelvei, főleg az Országos Építésügyi Szabályzat-tervezetre támaszkodva, számos előírást, illetőleg megkövetést tartalmaznak. E helyen azonban részletes ismertetésüket nem látjuk helyesnek, néhány kiemelése viszont megvilágítja a lakás-tervezés szemléleti változásait :

1. A felső ruhák, cipők, bőröndök stb. tárolására a lakásokban lakó minden felnőttre 60/60 cm méretű födémgig beépített szekrény, vagy azzal egyenértékű járható szekrény tervezendő (oldal és hátfalkiképzés nélkül).

2. Az eddigi gyakorlattól eltérően a konyhákban minden esetben beépítésre kerül a mosogatóasztalból, az asztalszekrényből és a tűzhelyből álló „alapkonyha”, mely a lakás nagyságától függően egészíthető ki egyéb, — az „alapkonyhával” méretben és formában koordinált — típus elemekkel.

3. A 6 m²-en aluli főzőkonyhákban, vagy étkező- és lakókonyhák 6 m²-en aluli és függönnyel is leválasztható főzőrészeiben a teljes konyhaberendezést beépítve kell tervezni.

4. A konyhákat, vagy főzőfülkéket és a következő tervidőszakban szériagyártásra kerülő beépített, ill. mobil bútorokkal és berendezési tárgyakkal kell felszerelni. Jégszekrény elhelyezhetőségéről is gondoskodni kell.

5. Minden lakás fürdőhelyiségében a melegvízellátást — részleges közművesítés esetén is — biztosítani kell vízmelegítő berendezéssel. A berendezéssel biztosítani kell a konyhák melegvízellátását is, kivéve a gázszolgáltatás nélküli lakásokban, ahol csak a fürdőszoba melegvízellátását kell Neptun kályhával megoldani.

6. A tervezésnél figyelembe kell venni azt a gyakorlatot, hogy a mosást a lakásban is végezhetik és így annak biztosításáról ill. mosógép-elhelyezéséről — lehetőleg a fürdőszobában — gondoskodni kell.

7. A lépcsőház lehet orsótéren keresztül felülről megvilágított is.

A csak tájékoztatóként kiragadott tervezési irányelvek mellett ki kell emelni azokat a szerkezeti megköötöttségeket is, melyek az ipar számára biztosítják az új és az eddigieknél korszerűbb szerkezetek és beépített berendezések kialakítását, valamint azok gazdaságos szériagyártását. Ilyen megköötöttségek voltak többek között a födémeknél a 3,00—6,20 m-ig 40 centiméterenként növekvő fesztávok és a 60 cm-es födémkiosztás a kétfajta előgyártott lépcsőkar mérete, valamint az 55/55 cm-es modulra felépített variábilis konyhaberendezések kötelező alkalmazása is.

A díjazott pályaművek igazolták a gazdaságos szériagyártás érdekében előírt szerkezeti megköötöttségek helyességét, ugyanis azok figyelembevétele mellett is lehetséges volt a legkülönbözőbb épületek és lakásrendszerek magas színvonalú megoldását mind műszaki, mind architektonikus vonatkozásban biztosítani.

A Bíráló Bizottság az alább felsorolt pályaműveket részesítette díjazásban, megvételen, illetve csökkentett megvételen :

I. díj 16 000 Ft, 514.	sz. pályamű.	Tervező: Benjamin Károly Boross Zoltán Tarján László
13,000 Ft 404.	sz. pályamű.	dr. Radnai Lóránd Rimanóczy Jenő
II. díj 14 000 Ft, 527.	sz. pályamű.	Mináry Olga
11 000 Ft, 420.	sz. pályamű.	Körner József
8 000 Ft, 210.	sz. pályamű.	Körner József

	8 000 Ft, 124.	sz. pályamű.	Pásztor Lajos
	8 000 Ft, 115.	sz. pályamű.	Márton István
III. díj	12 000 Ft, 315.	sz. pályamű.	Horváth János
			Árkai István
			Regula Ede
	12 000 Ft, 325.	sz. pályamű.	Csordás Tibor
	9 000 Ft, 605.	sz. pályamű.	Köves Emil
	9 000 Ft, 620.	sz. pályamű.	Rimanóczy Gyula
			Rimanóczy Jenő
			ifj. Rimanóczy Gyula
	6 000 Ft, 201.	sz. pályamű.	Zdravits János

Megvétel:

5 500 Ft, 502.	sz. pályamű.	Plesz Antal
5 500 Ft, 511.	sz. pályamű.	Kiss László
		Káldos István
5 500 Ft, 524.	sz. pályamű.	Árkai István
		Kovács Jenő
		Regula Ede
5 500 Ft, 214/5.	sz. pályamű.	Südi Ernő
		Wagner László
5 500 Ft, 307.	sz. pályamű.	Molnár Péter
		Mülbacher István
5 500 Ft, 308.	sz. pályamű.	Fried Miksa
		Tiefenbeck József
		Nagy Károly
4 500 Ft, 214/4.	sz. pályamű.	Südi Ernő
		Wagner László
4 500 Ft, 415.	sz. pályamű.	Csordás Tibor
4 500 Ft, 604.	sz. pályamű.	Ancsin Mihály
4 500 Ft, 621.	sz. pályamű.	Körner József
3 500 Ft, 114.	sz. pályamű.	Márton István
		Pásztor Lajos
3 500 Ft, 116.	sz. pályamű.	Szőke Gyula
3 500 Ft, 128.	sz. pályamű.	Ligeti Gizella

Csökkentett megvétel:

4 000 Ft, 505.	sz. pályamű.	Böjthe Tamás
		Callmeyer Ferenc
		Mészöly András
3 000 Ft, 410.	sz. pályamű.	Magyar Géza
3 000 Ft, 414.	sz. pályamű.	Mináry Olga
3 000 Ft, 419.	sz. pályamű.	Fried Miksa
		Tiefenbeck József
		Nagy Károly
3 000 Ft, 424.	sz. pályamű.	Lőke Endre
3 000 Ft, 603.	sz. pályamű.	Jánossy György
		Déry György
		Gál István
3 000 Ft, 616.	sz. pályamű.	Fried Miksa
		Tiefenbeck József
		Nagy Károly

A pályázat elbírálásánál a Bizottság az épületek architektikus kialakítása mellett figyelmet fordított a kötelezően előírt szerkezetek beépített és mobil berendezések alkalmazására, valamint arra, hogy az egyes épületek lényeges változtatás nélkül reálisan megvalósíthatók legyenek.

A díjazott és megvett tervek az új típustervek kidolgozásának alapjául szolgálnak és ezért a tömeges lakásépítésre való tekintettel az egyik legfontosabb bírálati szempont a gazdaságosság volt.

A tervpályázat általában eredményesnek értékelhető, mivel a kitűzött célkitűzéseknek megfelelően, a díjazott és megvett tervek-ből kiválasztott és a kísérleti lakótelepen felépítendő lakóépület-tervek alkalmasak új típustervek kidolgozására.

a) Egyemeletes sorház kétszintes lakásokkal

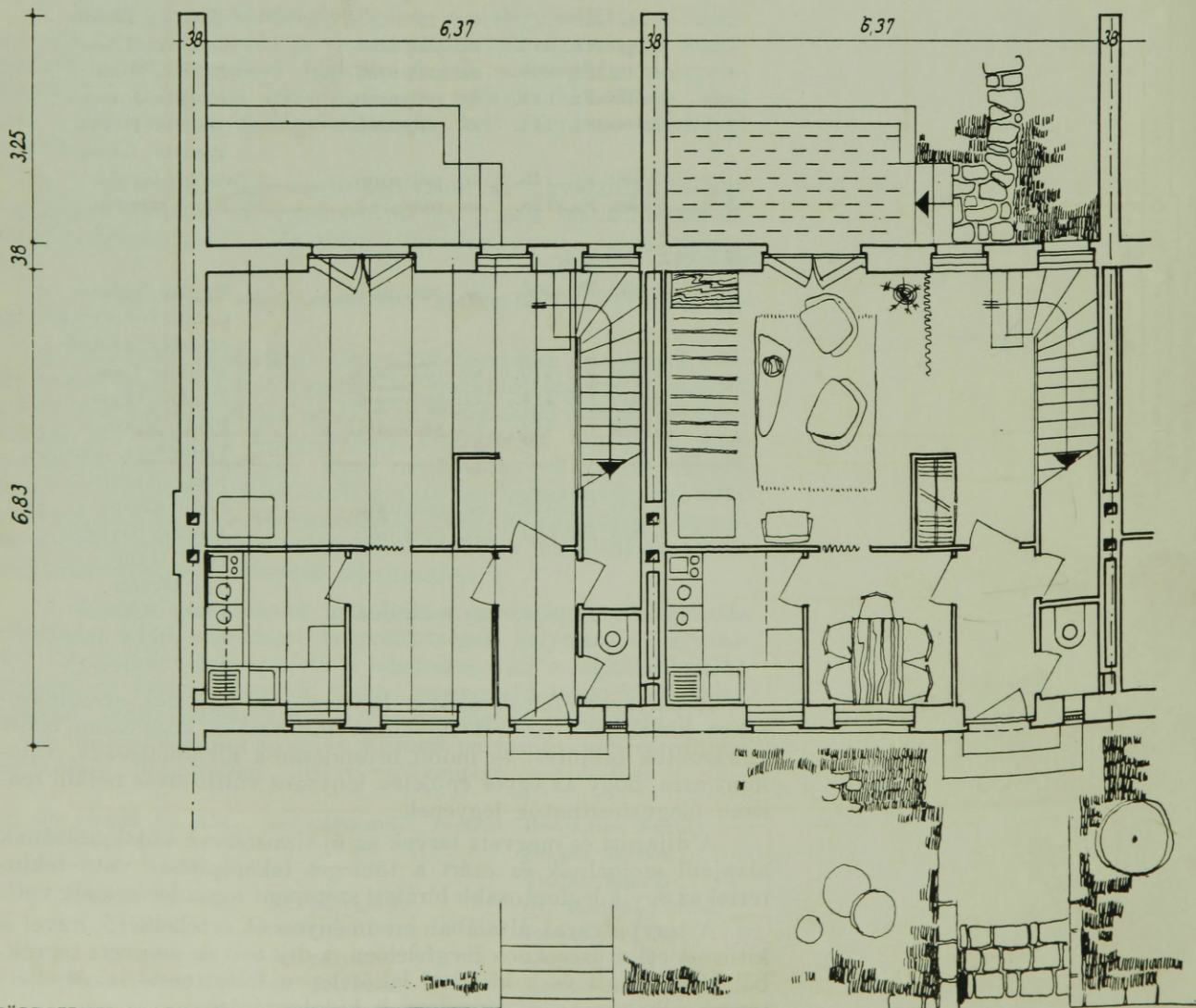
A kétszinten kialakított lakás számos országban kedvelt és tradicionális lakásforma, nálunk viszont még nem eléggé ismertek azok az előnyök, amelyek egy ilyen elrendezéssel együtt járnak. A tervpályázat éppen azért vette fel első kategóriaként programjába ezt a típust, hogy ezen az úton is mód legyen a kétszintes lakás gondolatának népszerűsítésére. 44 pályamű érkezett be erre a kategóriára, ami azt bizonyítja, hogy egyetlen épülettípus sem ébresztett olyan mértékű érdeklődést a pályázók közt, mint éppen ez. Remélhető, hogy a nyertes pályaművek alapján felépülő kísérleti házak ugyanilyen érdeklődést fognak majd kelteni a közönség körében is.

A tervezés feladata megkeresni és megtalálni azokat a módokat és eszközöket, melyekkel nemcsak ellensúlyozni tudja a kétszintes elrendezéssel szembeni aggályokat, de rokonszenvéssé is tudja tenni azt. Így elsősorban meg kell találni a leggazdaságosabb szerkezeti elrendezést és az alapterületek racionális felhasználási módját, vagyis olcsóvá kell tenni ennek a lakásfajtának az építését. Másodsorban biztosítani kell azt, hogy ez a lakásfajta ugyanazokkal az előnyökkel bírjon, mint egy szabadonálló családi ház. Sőt a kétszintes lakás éppen az a megoldás, amely a földszintessel szemben érezhetően biztosítja a hálók helyiségek intimitását és izoláltságát. Legyen kellemes térkapcsolás a konyha-, étkező-, és terasz között, valamennyi mellékhelyiség kapjon közvetlen szellőzést és világítást. Alakítsunk ki a lakásbejárat és a kerti kijárat közt olyan közlekedést, mely nem érint hálók helyiséget. Nagy gonddal és körültekintéssel kell megválasztani a belső lépcső elhelyezését. Ezek voltak azok a szempontok, melyek többek közt a tervek elbírálásánál is érvényesültek.

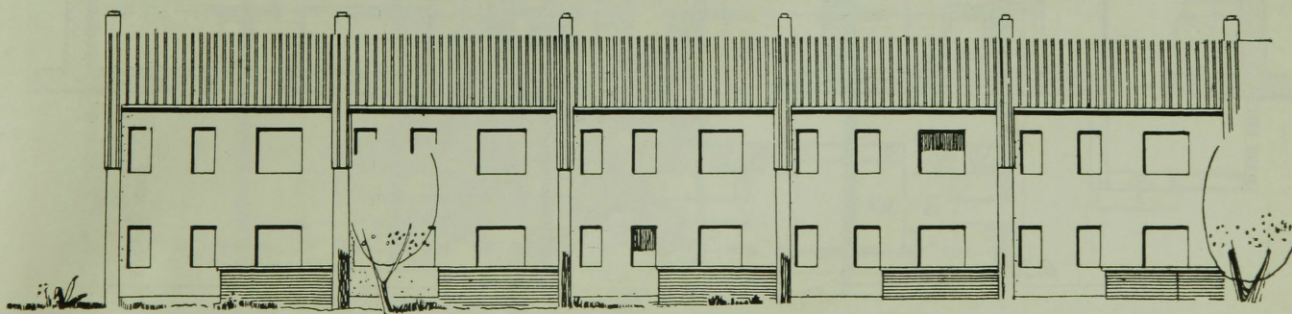
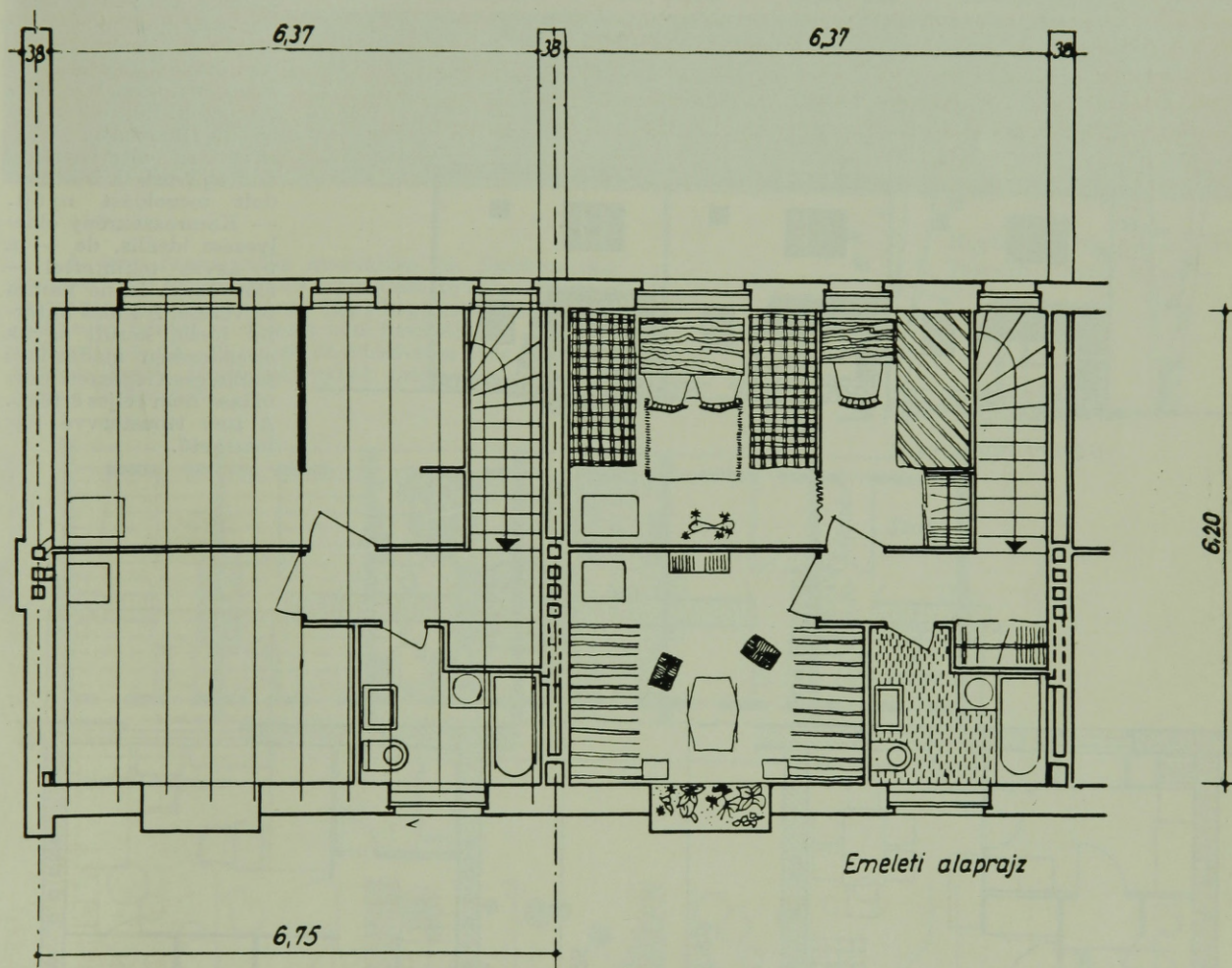
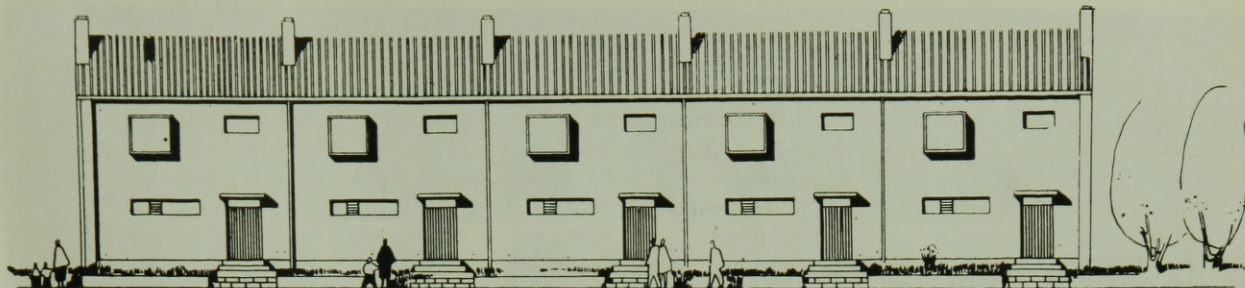
A terv tiszta, világos alaprajzi elrendezést nyújt. Funkcionális megoldása sikerült és figyelemreméltó; különösen jó az emeletre vezető lépcső elhelyezése, amely a nappali szobából indul ki. A lépcső a lakás két szintjét térbelileg is érzékelteti, de a lakás lakóterét, illetőleg hálók terét vizuálisan is elválasztja. Az alapterület felhasználása gazdaságos, szerkezeti egyszerű megoldásokat nyújt s így tipizálásra igen alkalmas.

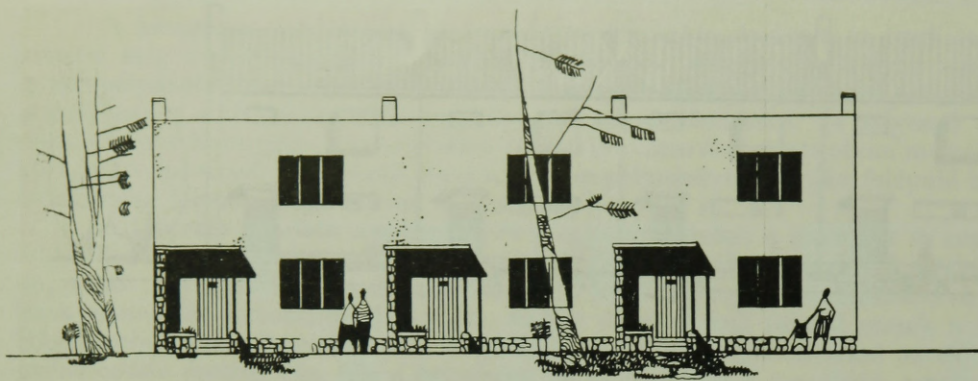
II. díj. (115. számú terv)

Tervező: Horváth János

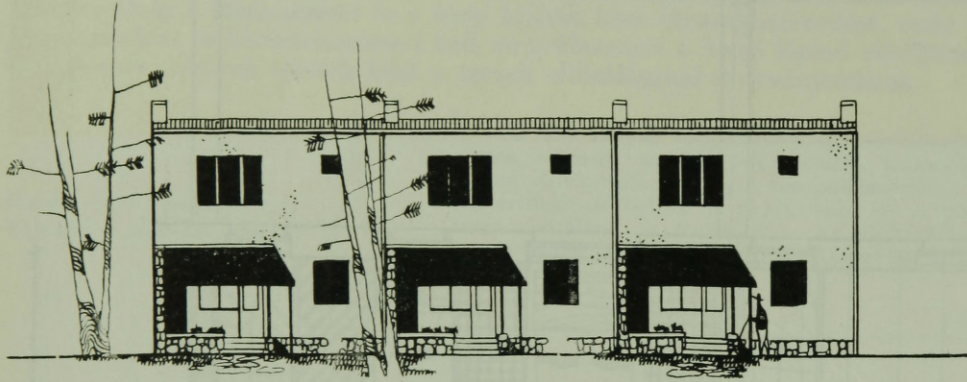

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ

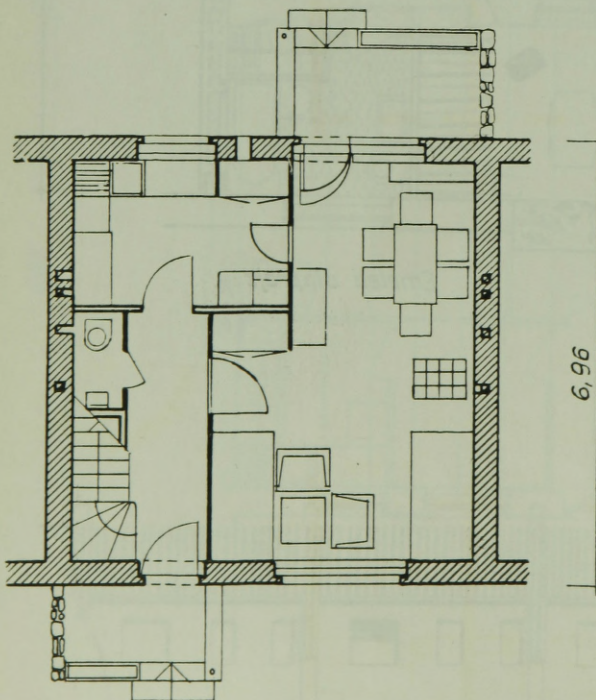

Utcai homlokzat

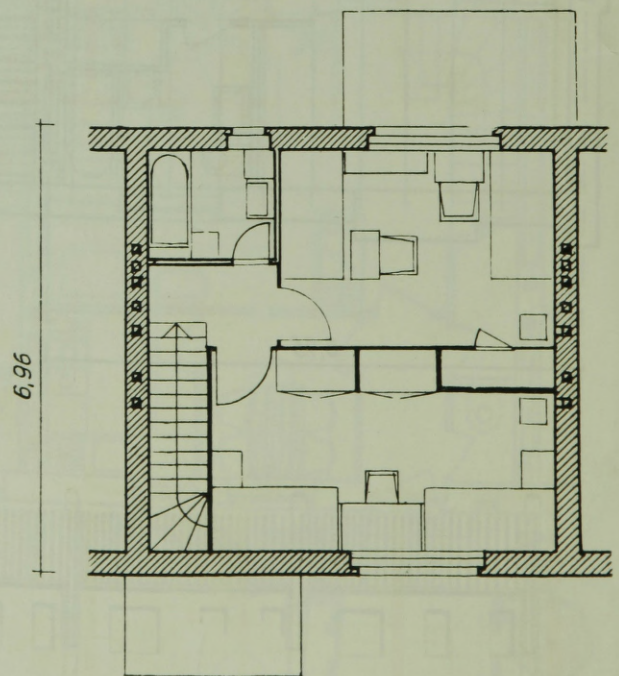

Udvári homlokzat

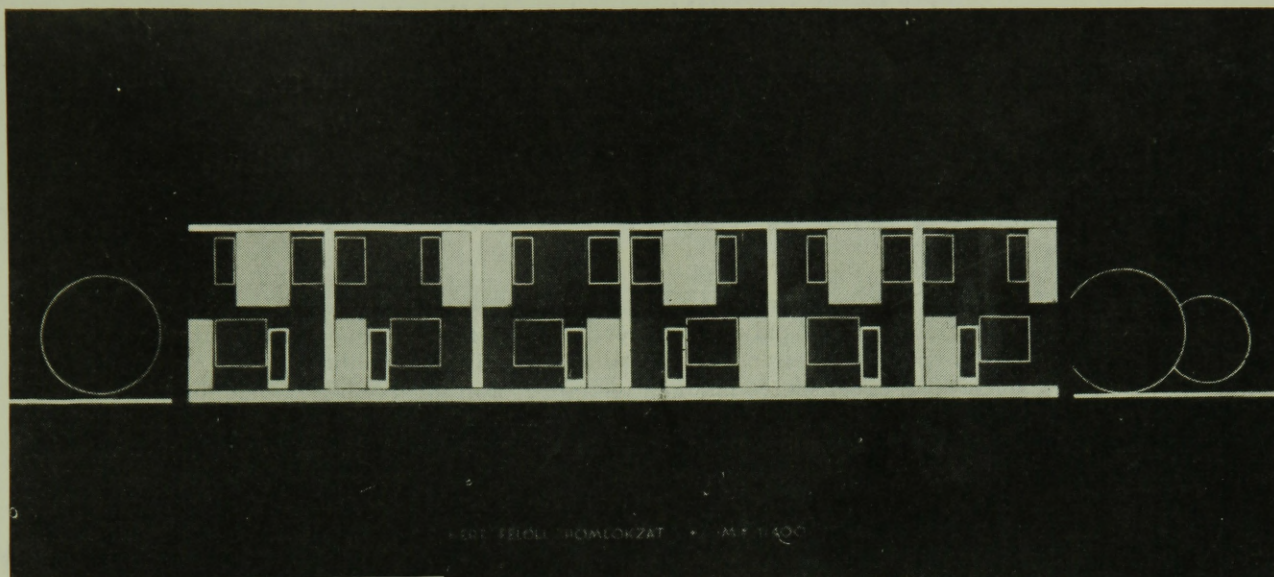
A lakás alaprajzi elrendezése érett. A konyha és az étkezőhely közvetlen kapcsolata, valamint az étkezőfülke elé helyezett terasz és azon keresztül a kerti megközelítés különös érdeme a tervnek. A homlokzat kialakítása mértéktartó. Az épület tájolása az észak-déli tengelyre korlátozódik. Lejtős terepre is alkalmazható. Gáz-tűzhelyes alternatívára adott javaslata is átgondolt megoldást nyújt. — Kamraszekrény elhelyezése ideális, de — a 6 ágyra tekintettel — előnyösebb lenne kamra tervezése. A külső határfal mellé került ágyak elrendezésén módosítani szükséges. Gépészeti megoldása nem teljes értékű. A terv típustervvé fejleszthető.

Földszinti alaprajz

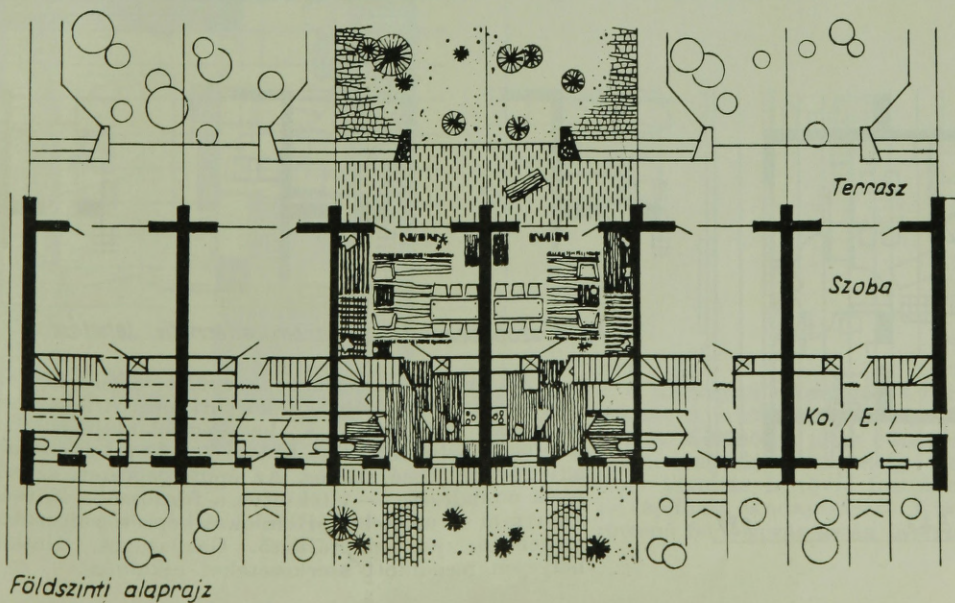
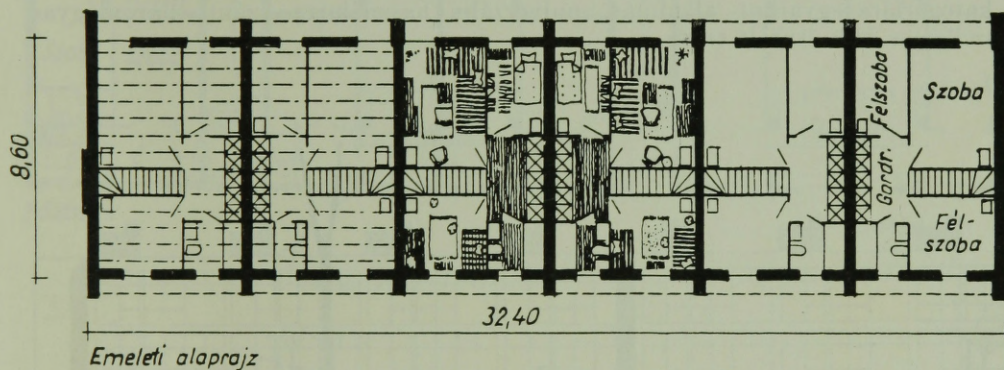

Emeleti alaprajz

Megvétel (116. számú terv)
Tervező : Szőke Gyula

jó. Szerkezetileg nyújt. Gépészeti az emeleti gyermekszoba reított szobaként nem használható. A beépítési mélység kb. 20 cm-es növelésével a terv hibái kiküszöbölhetők, tehát lényegének megtartásával típus-tervvé fejleszthető.

A lakásépítési tervpályázat második kategóriájában mindössze tizennégy pályázó indult. Az építményfajta nem tudta felkelteni a pályázók kellő érdeklődését.

Az első kategóriának a sajátkertes családi ház lakóértékét megközelítő épülettípusával szemben az egymás mellé, illetve egymás fölé sorolt egyszintes lakások kialakításának módszerei alig különböznek a harmadik és negyedik kategória többszintes épületeinek lakásától. A második kategóriának a többszintes lakóházaktól eltérő jellemzését nem a lakásegységek típusainak speciális kialakításában keresték a pályázók, hanem inkább magával az építménnyel kísérleteztek.

Ezt látszik igazolni a fűrészfogasan elrendezett egyfogatú — ezért igen gazdaságtalan — épület-típus, valamint a függőfolyosós rendszer alkalmazása is.

Az egyfogatú elrendezéssel induló pályaművek rendkívül gazdaságtalan voltak miatt a versenyből kizáródtak. A megmaradt kétfogatú elrendezést találta a zsűri előnyösebbnek, mert ez a kedvezőbb tájolási lehetőségek mellett az egyemeletes lakóház telepítési körülményeihez is jobban illeszkedik.

Mivel a kétfogatú elrendezés biztosítja a lakás alaprajzi kialakításának legkevésbé kötött módját, a tervvel szemben támasztott igény mércéjét is viszonylag magasra kellett állítani, legalábbis magasabbra, mintha egy három vagy négyfogatú elrendezésről volna szó.

A pályaművek kis száma, valamint a fenti megfontolások után — hozzátevé még a tipizálhatóság, az egyszerű szerkezet és az épületgépészeti megoldások igényét is — a zsűri az összes díjak és megvételek kiadását nem javasolta.

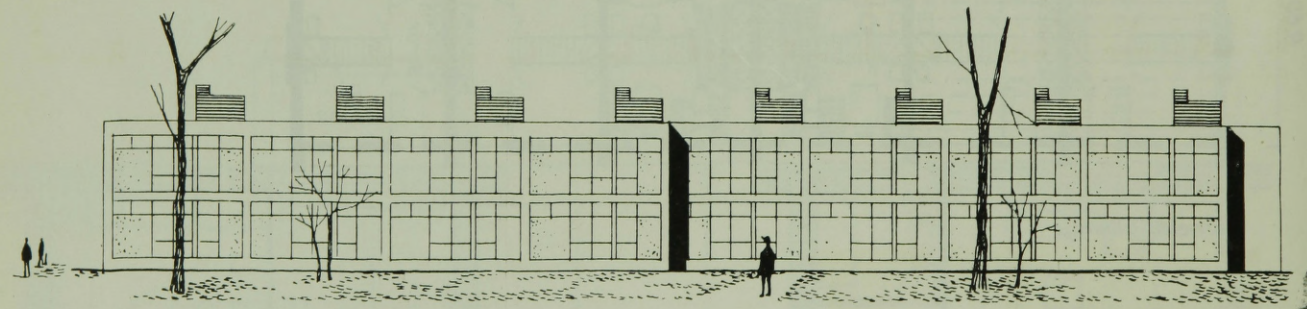
Körner József, II. díjjal jutalmazott 210-es számú fogatolt elrendezésű négyfekvőhelyes lakástípust tartalmazó pályaterve bizonyult a legelőnyösebb javaslatnak. Annak ellenére, hogy itt is, mint számos más díjazott tervnél kisebb áttervezés válik majd szükségessé — a lakás alaprajzi kialakítása funkciókban sok értékes és használható gondolatot tartalmaz.

A III. díjat Zdravits János nyerte el. Ebben a kategóriában vitatható értékű függőfolyosós rendszerben kialakított négyágyas lakástípust 3,6 négyzetméterrel az előírt minimum alatt, 46,4 négyzetméteres lakásterülettel oldja meg. Külön hálószobás — az előbbinél kevésbé differenciált —, de még jól funkcionáló alaprajzi elrendezés mellett a mezőny leggazdaságosabb tervét nyújtja.

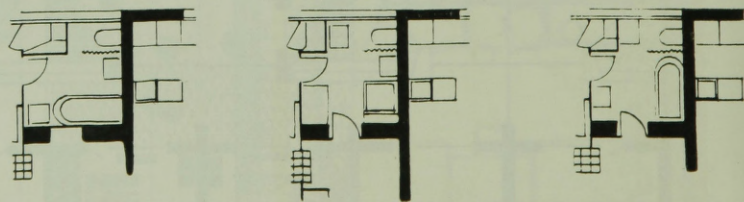
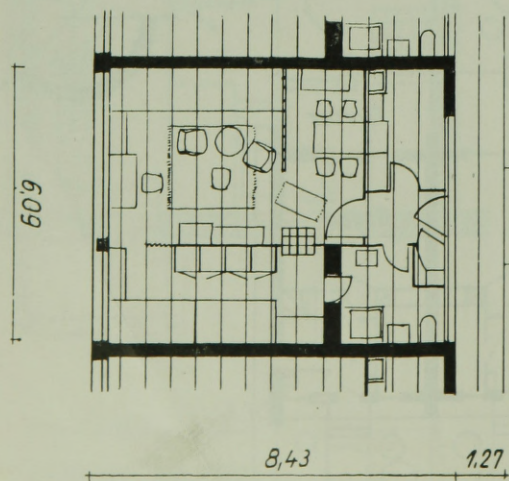
A két pályaterv mellett értékes gondolatokat tartalmazott még Südi Ernő és Wagner László 214. számú öt eltérő kategóriára egyaránt alkalmas, univerzális használatra szánt, háromágyas lakásegységgel operáló szellemes és kulturált terve.

III. díj. (201. számú terv)

Tervező: Zdravits János

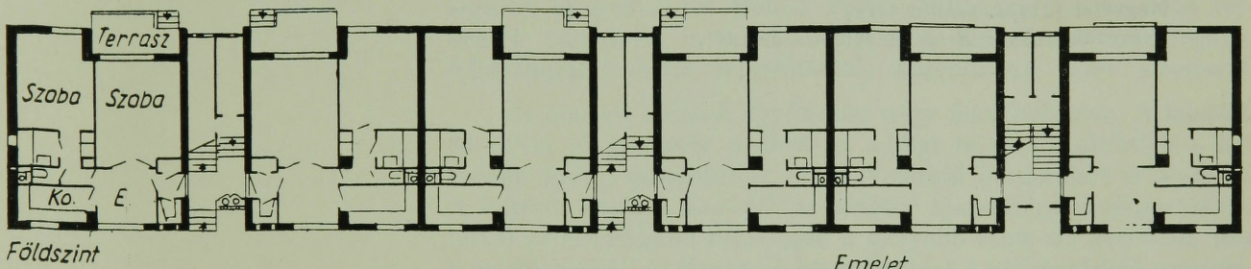
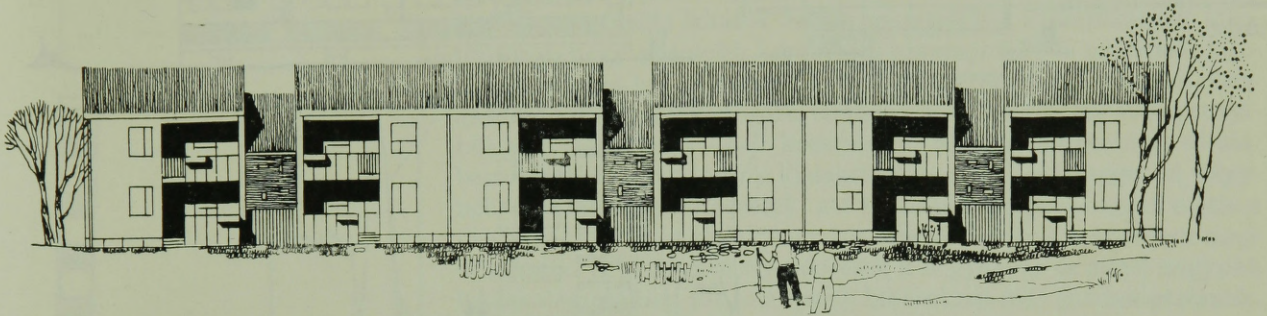
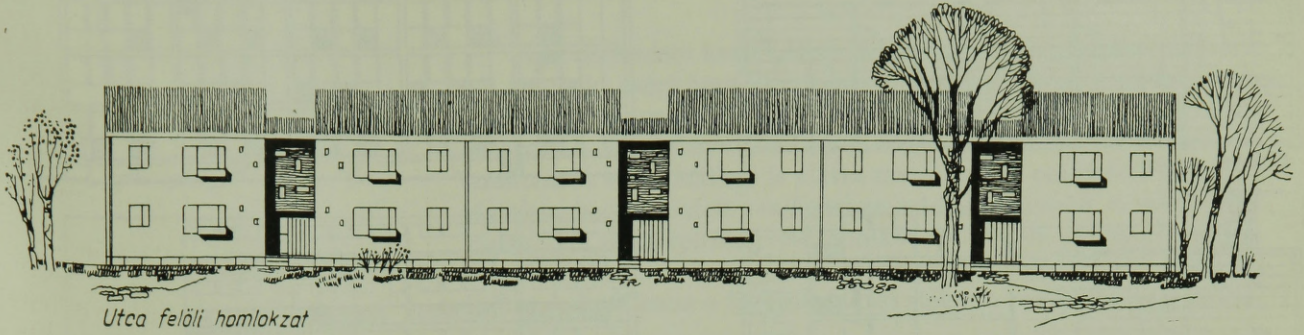

Főhomlokzat

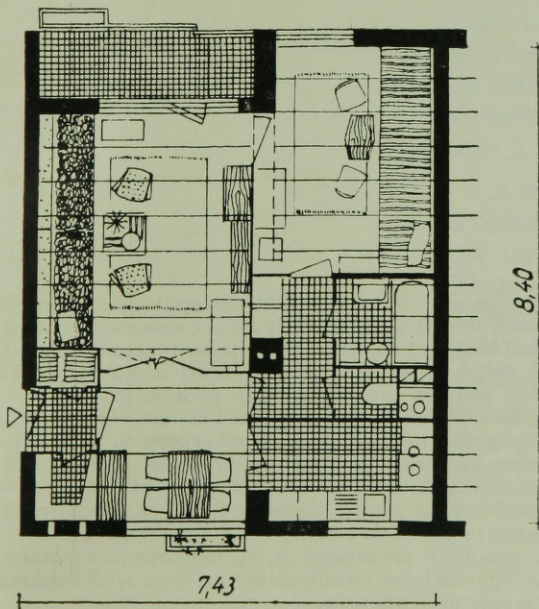

Fürdőszobaberendezés három alternatív lehetősége

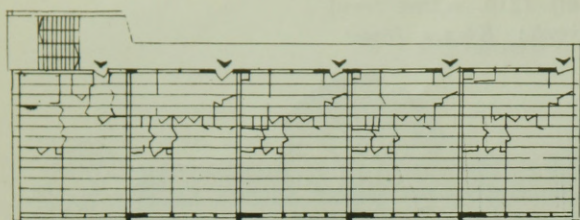
Az emeleti lakásokat az épület végére helyezett lépcsőházból függőfolyosón közelíti meg. A lakás helyiségeinek kapcsolata, a helyiségek alapterületének aránya és belső térhatása kedvező. A 11 m²-es szoba két ágy részére kissé szűkös. Az épületgépészeti szerelvények elrendezése — eltekintve a fürdőszoba fűtésének hiányától — megfelelő. Homlokzatképzési változatokat megenged, jól adaptálható. Gazdaságos, általában helyesen megoldott szerkezeteket alkalmaz.

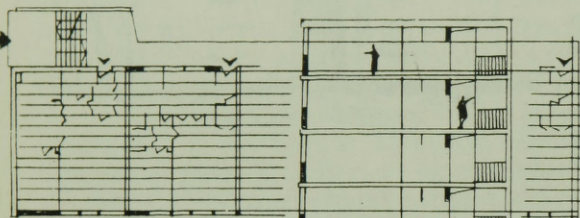
Emelet

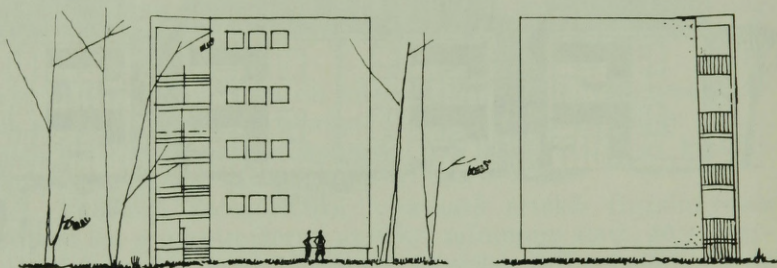
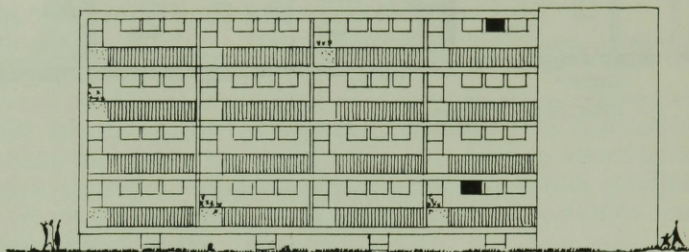
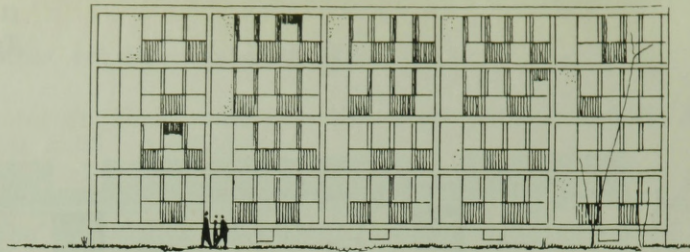
Kétfogatú elrendezés, 4 fekvőhelyre szolgáló lakásokkal. A lakóhelyiségek kapcsolata általában jól megoldott. Különösen jó az étkező előtér megoldása. Szerkezeti megoldása nem eléggé gazdaságos: a tervezett nagy kiváltás és rövid fesztávok miatt. Az építmény jól tájolható és adaptálható. Kisebb hibáit a típustervvé történő feldolgozás során javítani szükséges.

Általános emelet

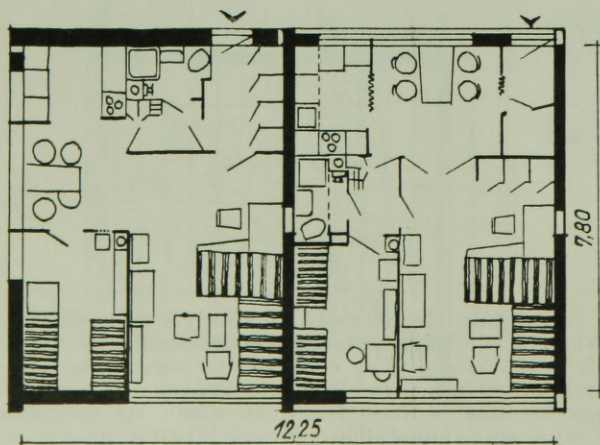

Földszint

Megvétel (214/4. számú terv)

Tervezők: Südi Ernő és Wágner László

A pályaterv — az egyemeletes épületben elhelyezett kétszintes lakások kivételével — valamennyi épületfajtaára lényegében két lakástípussal javaslatot ad, amelyek mind funkció, mind szerkezeti megoldás szempontjából minden épületfajtaánál azonosak.

A különböző lakáskategóriára beadott tervei közül a függőfolyosós megoldása a legsikerültebb. Alaprajzi elrendezése kultúrált, a lakásfunkció jó. A préselt acéllemezből előregyártásra javasolt fürdőszobája csak távolban valósítható meg; jelenlegi felhasználásnál megfelelő méretre kell áttérve. — A függőfolyosós megoldásra nyújtott javaslatát a II. épületkategóriában, tehát az egyemeletes, elkülönített szinten levő lakások csoportjában építjük meg.

A kivitelezésre kerülő lakások túlnyomórészt fogatolt típusokból épülnek, ezért igen fontos ennél a kategóriánál a jó tervek kialakítása. Sajnos a pályázók érdeklődése a ritkábban épülő lakáskategóriák felé irányult és így a fogatolt típusra beadott tervek számban és színvonalban is alatta maradtak az említetteknek. Kétségtelen, hogy fogatolt rendszerben sokkal nehezebb jó lakástípust kialakítani és az építőművészi törekvések is több akadályba ütköznek, azonban, mivel a jövőben is túlnyomóan ez a típusú lakás fog épülni, helyes lenne a fogatolt lakáskategória további kimunkálása.

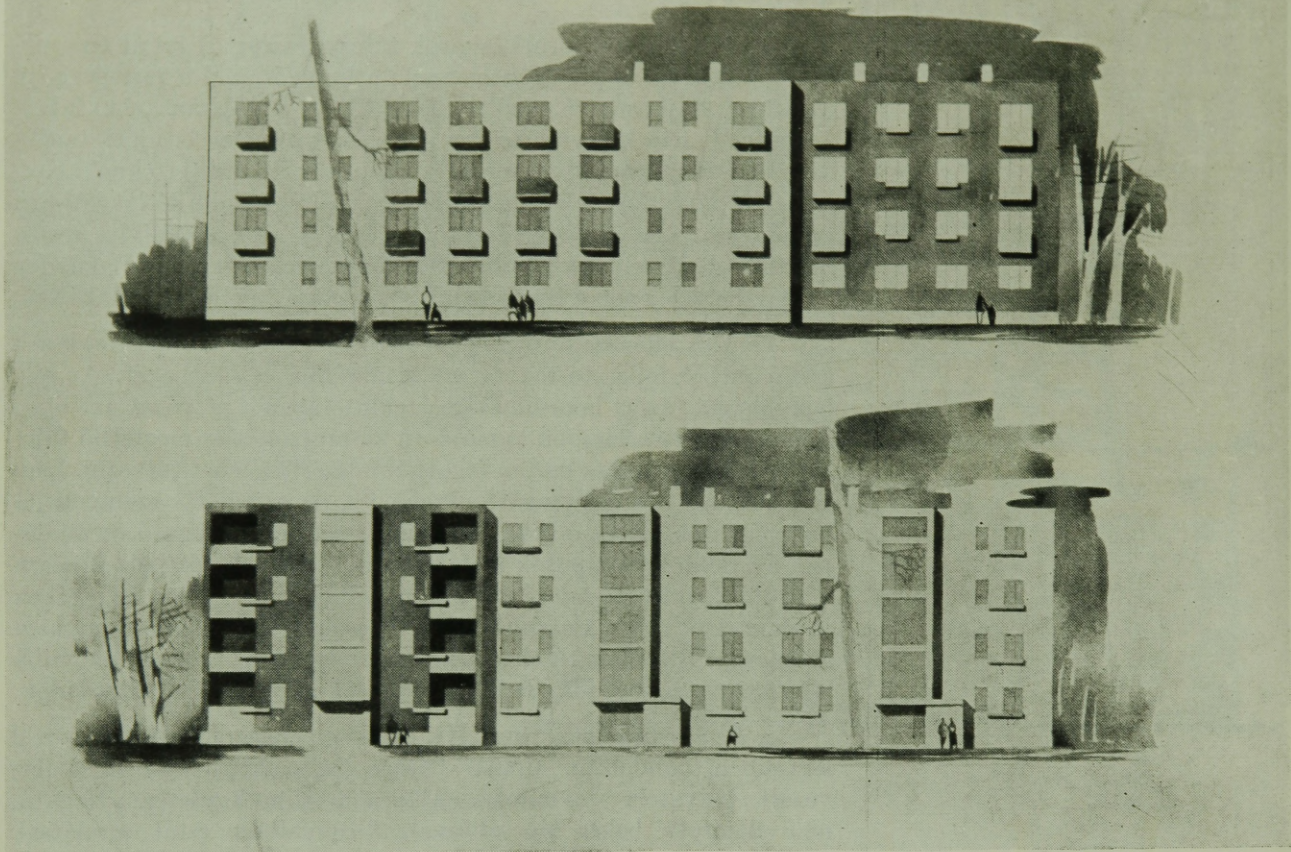
Fentiek ellenére a díjjal és megvétellel jutalmazott tervek sok szempontból fejlesztették az eddig alkalmazott terveket. Az egy lépcsőháza fűzött lakások száma tekintetében a pályázat azt bizonyította, hogy a legjobb kapcsolatú alaprajzokat és megfelelő tájolású lakásokat két és három fogatú rendszerben lehet tervezni. Leggazdaságosabb a négyfogatú elrendezés, de ez tájolás szempontjából már csak Észak—déli hossz tengelynél alkalmazható és általában a kisebb lakástípusok kialakítására nyújt lehetőséget. A négy-nél több fogatú elrendezések azt igazolták, hogy ebben az esetben jó alaprajzot nehéz kialakítani és a lépcsőház-tér is már erősen megnövekszik. A kétfogatú elrendezések a négyágyas és ennél nagyobb lakáskategóriáknál jók, de kisebb lakásoknál már gazdaságtalanok.

A Bíráló Bizottság által III. díjjal jutalmazott két terv közül legtöbb új gondolatot Molnár Péter—Mülbacher István által tervezett pályaterv tartalmaz. Alaprajzi elrendezése négyfogatú, felülvilágított belső lépcsőházzal, középfalban szint eltolással.

Az emeleti lakások egyformán négy fekvőhelyesek. A lakások 54 m²-es alapterülete mellett az eddigi tervektől eltérően a két szobán kívül, étkezőfülkét és nagyméretű garderobot is kialakít. A szintek eltolása kedvező az alagsor kialakítása szempontjából, mivel az életvédelmi helyiségek a mélyebb szint alá kerülnek, míg a mosókonyhák és fűspincék kiemelkednek s így megfelelő megvilágítást kapnak. Megjegyzendő, hogy kivitel szempontjából a szint-eltolás nem kedvező.

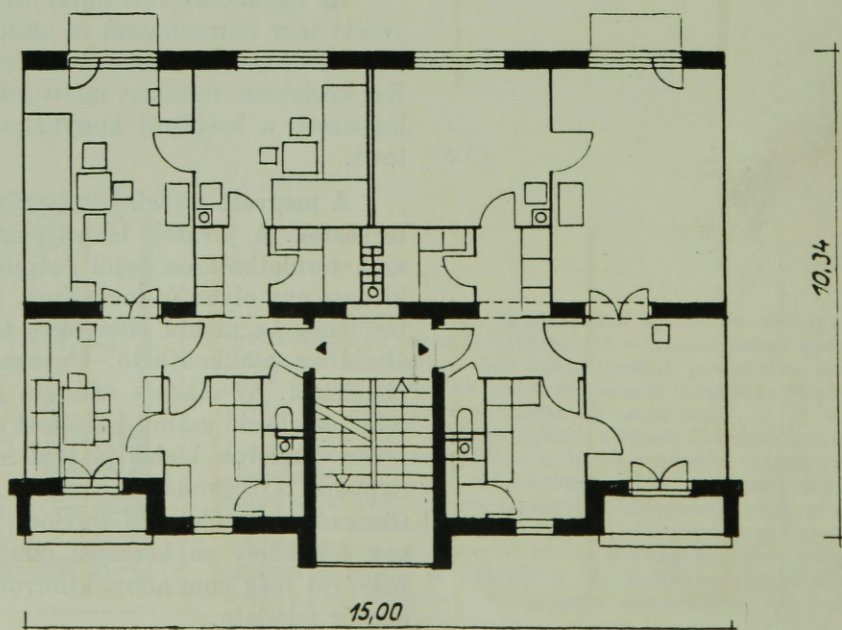
Az ugyancsak III. díjjal jutalmazott Csordás Tibor által tervezett terv háromfogatú és kétfogatú alaprajzokat mutat be. Főleg a kétfogatú ötágyas lakás tervei tartalmaznak új gondolatot. Kis közlekedő területei miatt lakóterülete megnövekszik és jól elhelyezett, a beépített konyhához kapcsolódó étkezőhelyet is biztosít.

A megvett tervek két és háromfogatú alaprajzi megoldásokat terveztek. A javasolt lakástípusok itt is bebizonyították, hogy a szűk területhatáron belül beépített konyha alkalmazásával kialakítható egy olyan új lakástípus, mely az eddigieknél nem nagyobb területen az alábbi előnyöket tartalmazza. Az előszoba területe általában csökkenthető. Ugyanakkor a lakóterület aránya megnövekszik. Az étkezés számára megfelelő hely biztosítható, valamint megfelelő számú beépített szekrényt lehet elhelyezni, esetleg külön garderob kialakításával is. Lényeges fejlődésnek számít a nappali tartózkodásra szolgáló helyiség kialakítására irányuló törekvés, lehetőleg oly módon, hogy ebben legfeljebb egy, vagy egy fekvőhely se kerüljön elhelyezésre. Ebben a tekintetben a pályázat még nem adott kiforrott megoldásokat, ez a további fejlesztés feladata.

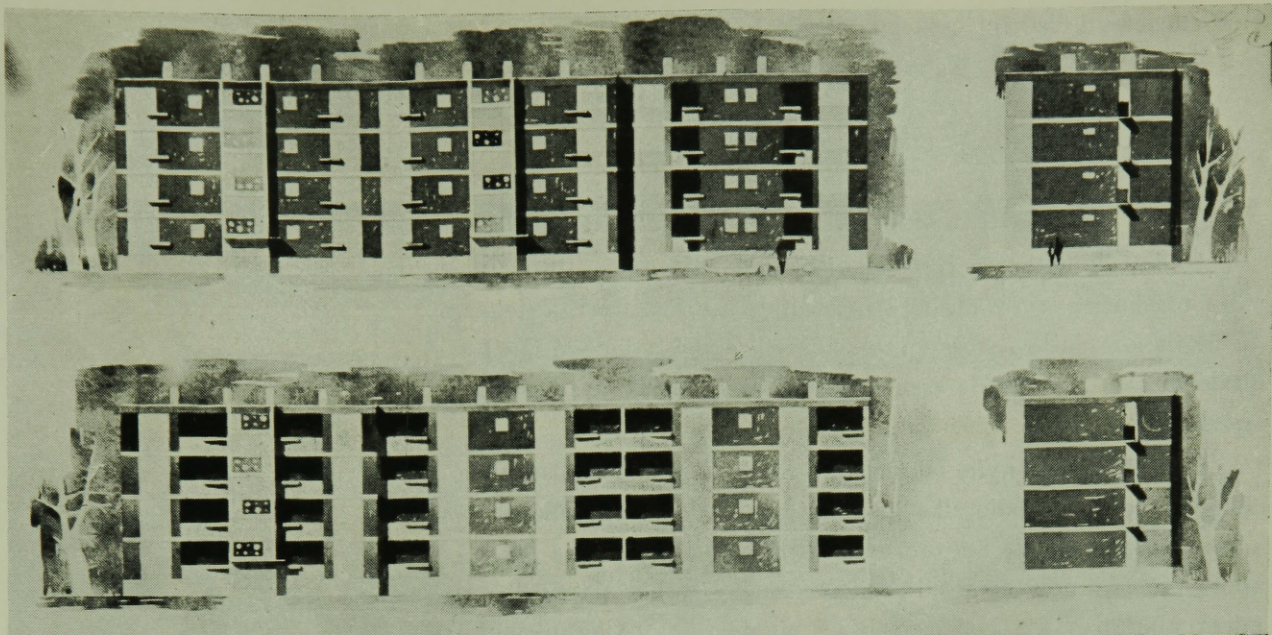

III. díj. (315. számú terv)

Tervezők: Árkai István és Regula Ede

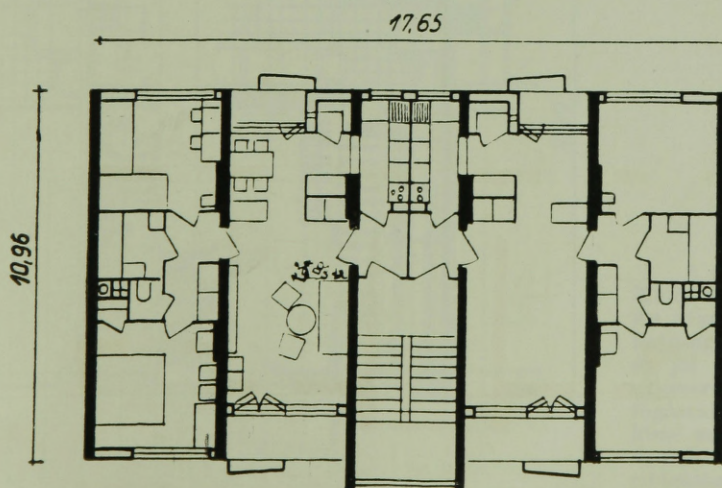
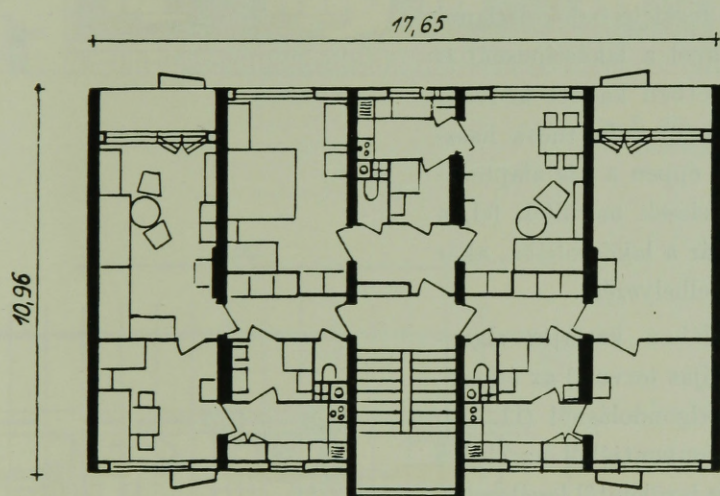

Alaprajzi elrendezései közül az egyik változat háromfogatú, három fekvőhelyes lakástípusokkal, míg a másik kétfogatú, négy fekvőhelyes lakásokkal alakul ki. A négy fekvőhelyes lakások funkcionális megoldása kifogástalan. Különösen előnyös az étkezőhely kialakítása. A háromfogatú lakásoknál kifogásolható a közlekedőterek túlzott mérete. Az építmény megfelelően tájolható, tipizálásra alkalmas megoldást nyújt.

III. díj. (325. számú terv)

Tervező : Csordás Tibor

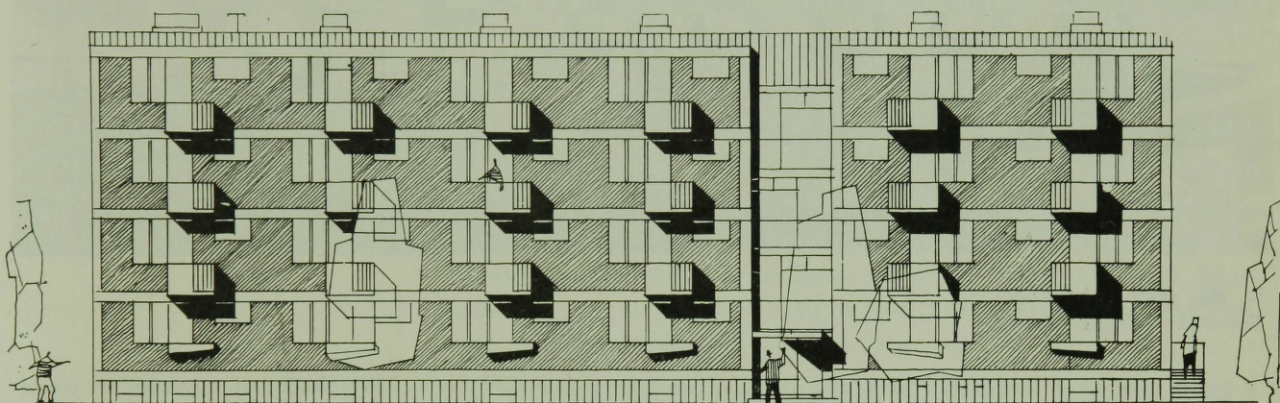
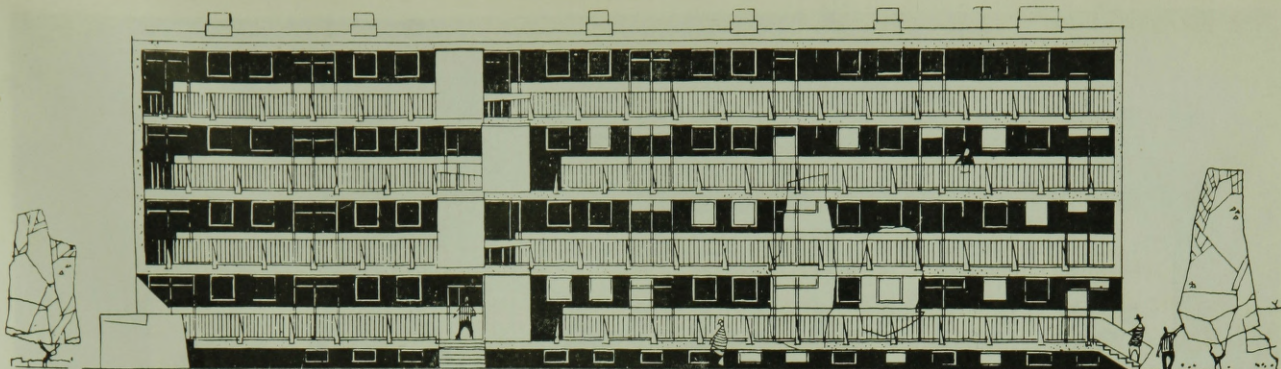

A tervező egy háromfogatú és egy kétfogatú alaprajzot készített, a háromfogatú elrendezésnél 3 fekvőhelyes, a kétfogatúnál pedig 5 fekvőhelyes lakástípusokkal. Az 5 fekvőhelyes lakások funkciója kifogástalan, a 3 fekvőhelyes lakások funkciója elfogadható. Belső térkialakítása és bútorozása megfelelő. Az 5 fekvőhelyes lakásoknál gazdaságtalan, hogy két loggiát tervez. Tájolási és utcaképi szempontból elfogadható megoldást nyújt. Kisebb hibái korrigálásával tipizálásra alkalmas.

A fenti épületkategóriára beérkezett 26 pályamű a programnak megfelelően egy és másfél szobás típusokra adott javaslatokat. Az általános bírálati szempontokon kívül ennél a kategóriánál a bíráló bizottság az alábbi szempontokat is érvényesítette a gazdaságosság és célszerű használat figyelembevételével:

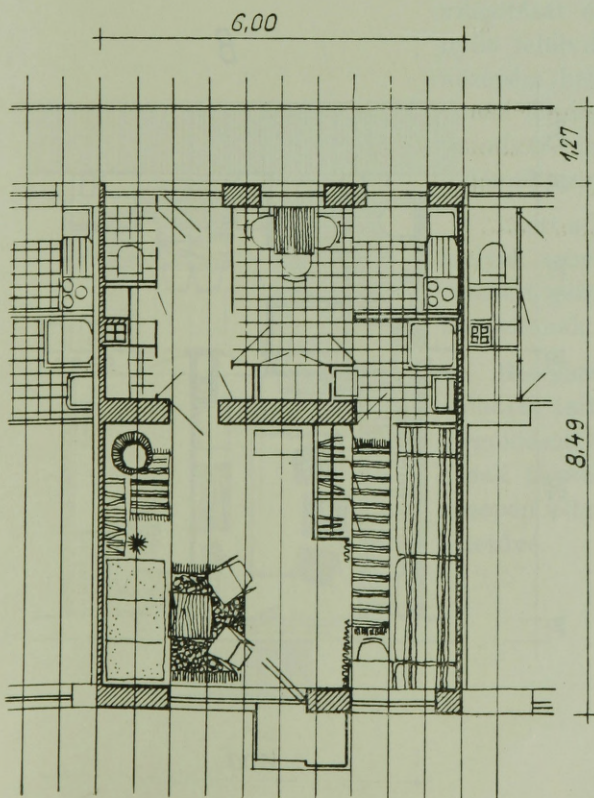
Függőfolyosóra nyíló lakószoba a zaj és közlekedés miatt nem előnyös, legfeljebb hálófülke fogadható el. A kis alapterületek és a kis lakószámra való tekintettel a hálófülkének zsákszoba jellege, adott esetben nem minősült hátrányosnak. A kis alapterületek miatt általában kis traktusmélység adódott, aránylag nagyobb homlokzathosszal, ennek túlzott mérete azonban közmű és fűthetőség szempontjából nem gazdaságos. Azok a tervek, amelyek az előbb említett kis traktusmélység ellenére is 6 m-nél mélyebb lakóhelyiségeket javasoltak, a bírálatnál hátrányos helyzetbe kerültek, mert a rossz arányú szobák belső területe indokolatlanul sötét. A harántfalas szerkezeti rendszer ennél a lakástípusnál is helyesnek bizonyult, de csak abban az esetben kapott kedvező értékelést, ha a tervező lakásválasztó falként is fel tudta használni. A beépített szekrények elhelyezésénél éppen a kis alapterületekre való tekintettel, változatos elképzelések merültek fel, a bíráló bizottság elfogadhatónak tartotta akár a lakószobába, akár a gardero-ban, akár az előszobában való elhelyezést.

Az étkezőfülkének kialakítására általában kétfajta elgondolás jelentkezett: az egyik esetben (az I. díjas tervnél) az étkezőfülke a konyhához kapcsolódik, a másik elgondolásnál (II. díj) lakóelőtér szerepet is betölt. Lakóérték szempontjából az első a kedvezőbb, mert az étkezőfülke a közlekedés területétől leválasztva differenciáltabban használható.

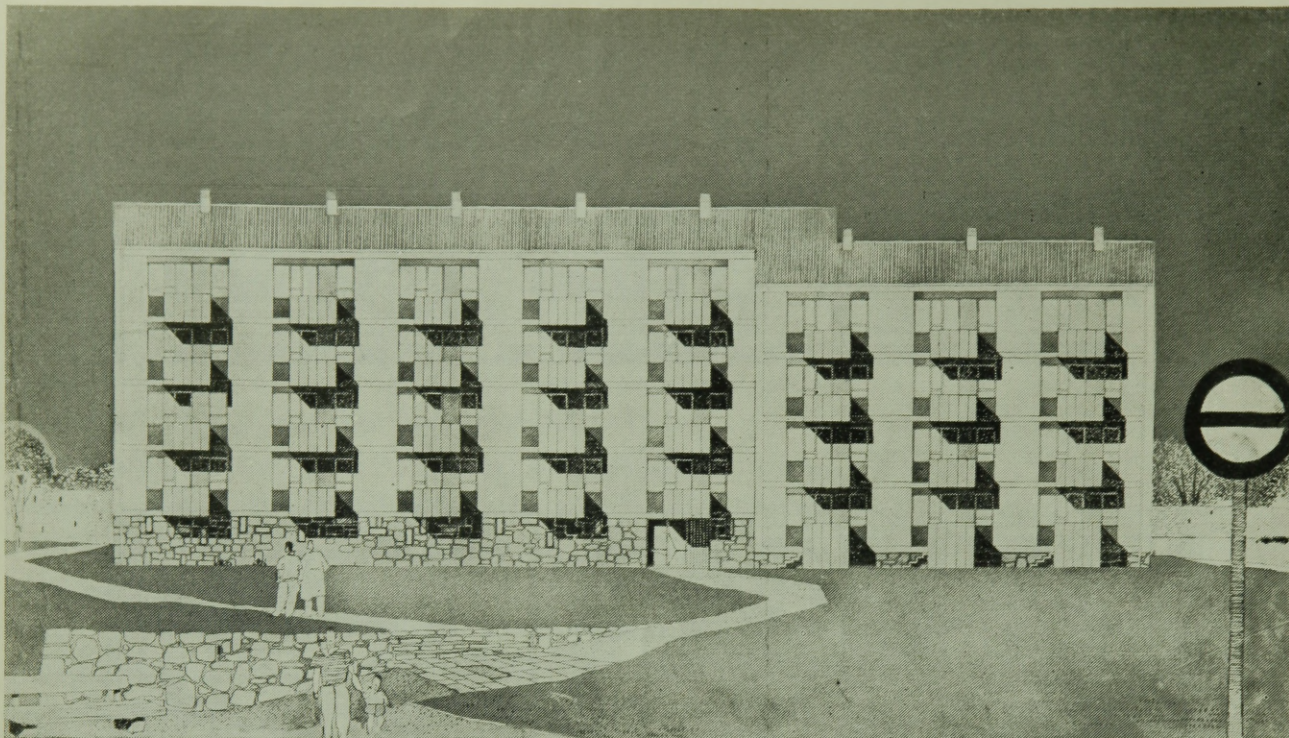

I. díj. (404. számú terv)

Tervezők: Dr. Radnai Loránd és Rimanóczy Jenő

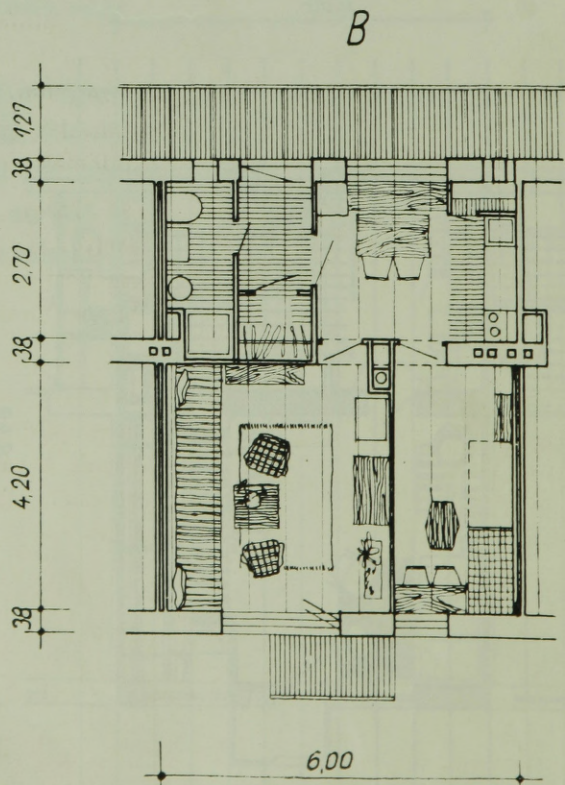
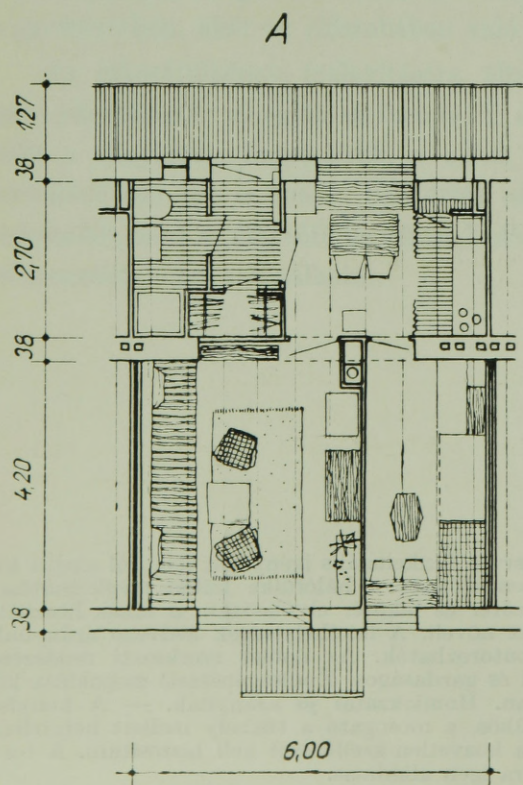
A terv a funkcionális igényeket igen jól elégíti ki. Különösen előnyös a hálófülke külön megközelítése. Az étkezőtér és lakótér elválasztása a lakás használhatóságát növeli. A lakóhelyiségek kedvező arányúak és jól bútorozhatók. Az épület szerkezeti rendszere egyszerű és gazdaságos. Épületgépészeti megoldása kifogástalan. Homlokzatai jó arányúak. — A konyha kissé szűkös, a mosogató a tűzhely mellett helytelen. A kamra közvetlen szellőzését kell biztosítani. A terv tipizálásra igen alkalmas.

II. díj. (420. számú terv)

Tervező: Körner József

A lakásfunkció követelményeit egyszerű és tiszta rendszerrel biztosítja. A helyiségek jól bútorozhatók és jó arányúak. Szerkezeti rendszere tiszta és világos. Az itt bemutatott változatai tipizálásra alkalmasak. Homlokzati megjelenése, beépítési variációi kiforrottak. Épületgépészeti vonalon kiegészítésre szorul, hibái kijavításával tipizálásra alkalmas megoldást nyújt.

Az Építésügyi Minisztérium az országos lakáspályázat 5. épületkategóriájában a kockaház témakörét írta. Ebben a kategóriában a pályázat tárgyát a $2 + 1$, $2 + 2$, $3 + 2$ és a $4 + 2$ személyes lakástípusok jelentették. (Az első számjegy a felnőttek, a plusz jel után a 10 év alatti gyermekek számát jelzi.)

A részletesen értékelt tervek vizsgálata alapján

a $2 + 1$ személyes lakásra	(36—41 m ²)	37,00 m ²
a $2 + 2$ személyes lakásra	(43—47 m ²)	44,40 m ²
a $3 + 2$ személyes lakásra	(50—58 m ²)	54,84 m ²
a $4 + 2$ személyes lakásra	(60—66 m ²)	62,40 m ²

átlag alapterületek állapíthatók meg. A felsorolt lakásátlagok azért érdekesek, mert velük kimutatható, hogy a $2 + 1$, $2 + 2$ és $4 + 2$ személyes lakások alapterületét az előírt alsó határához közel oldották meg a pályázók. Míg a $3 + 2$ személyes lakás alapterülete az előírt középértéknek felel meg.

E kategóriában is az az egyik legfontosabb tanulság, hogy a megkívánt alapterületeken belül, sőt annak alsó határánál jól működő, korszerű kislakásokat lehetett tervezni.

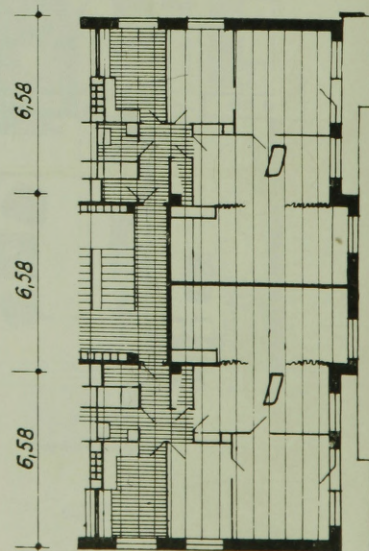
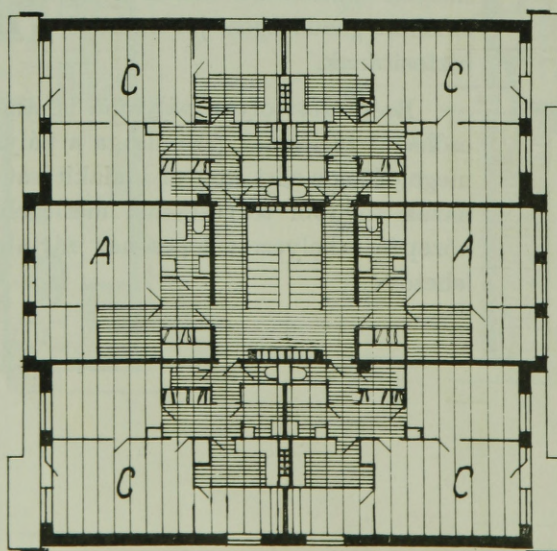
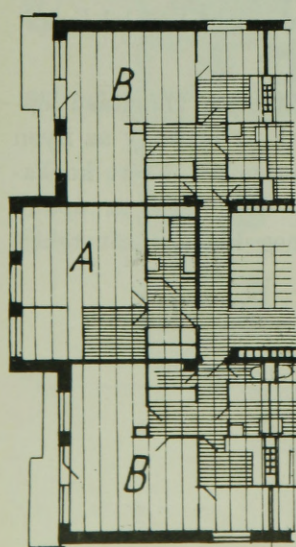
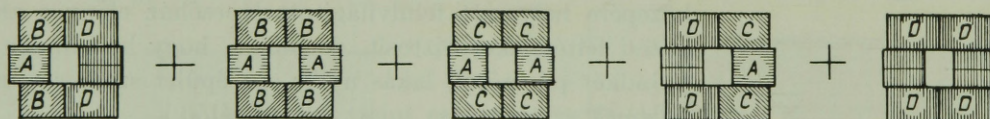
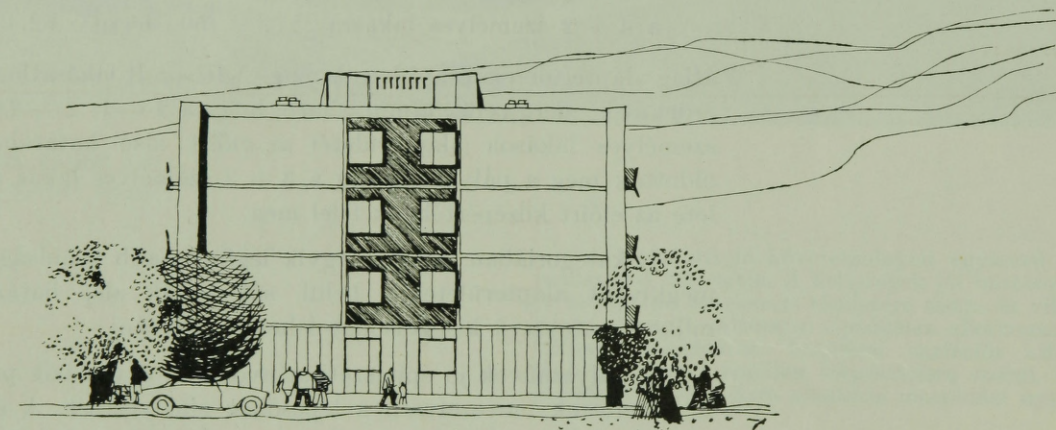
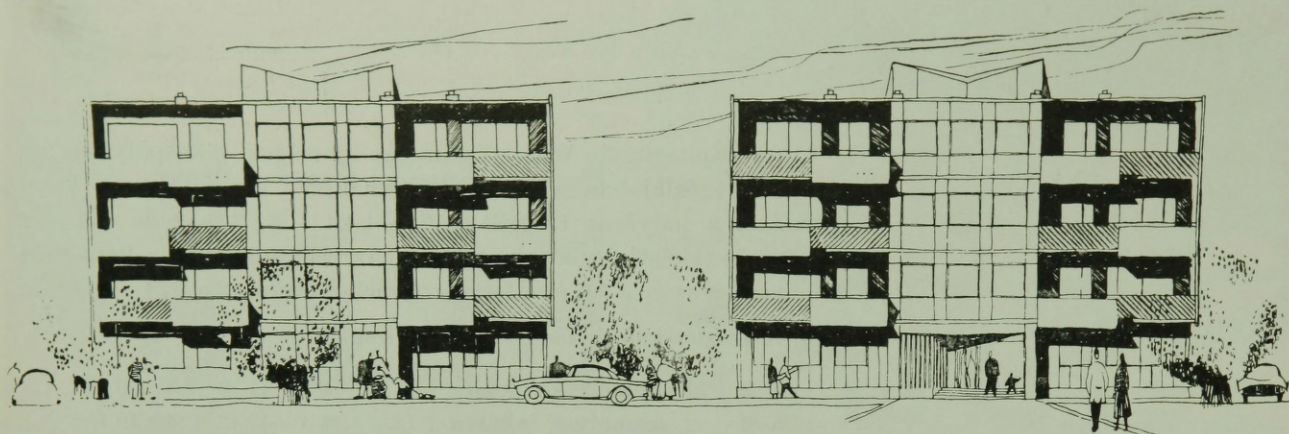
A pályaművek jó építészeti színvonalon egy másik problémát is felvetettek, nevezetesen a lépcsőház elhelyezését. A lépcsőház világítását és szellőzését a kiírás nem kötötte meg. Ezért mód nyílt felülvilágított és szellőzött lépcsők tervezésére. Az épület közepére helyezett felülvilágított lépcsőház előnyös alaprajzszervezési feltételeket biztosít, de hibája, hogy ha minden félszintről (mindkét pihenőről) lakás nyílik, az épület szerkezeti rendszere a födémek szinteltolása miatt komplikálódik.

Ezért a Bíráló Bizottság azokat a terveket részesítette előnyben melyek szinteltolás nélkül a legnagyobb fogatszámot érték el és emellett gazdaságos, jól működő, a kiírásnak megfelelő lakásokat biztosítanak.

Beérkezett olyan pályamű is, amely közvetlen világítású lépcsőházat tartalmaz. Tanulsága a pályázatnak az is, hogy az ilyen megoldások a zárt kontur kialakítását lehetetlenítik. Ezért kockaházak további tervezésénél mérlegelni kell azt, hogy az épület közepén elhelyezett lépcsőház zártabb tömeg kialakítását teheti lehetővé.

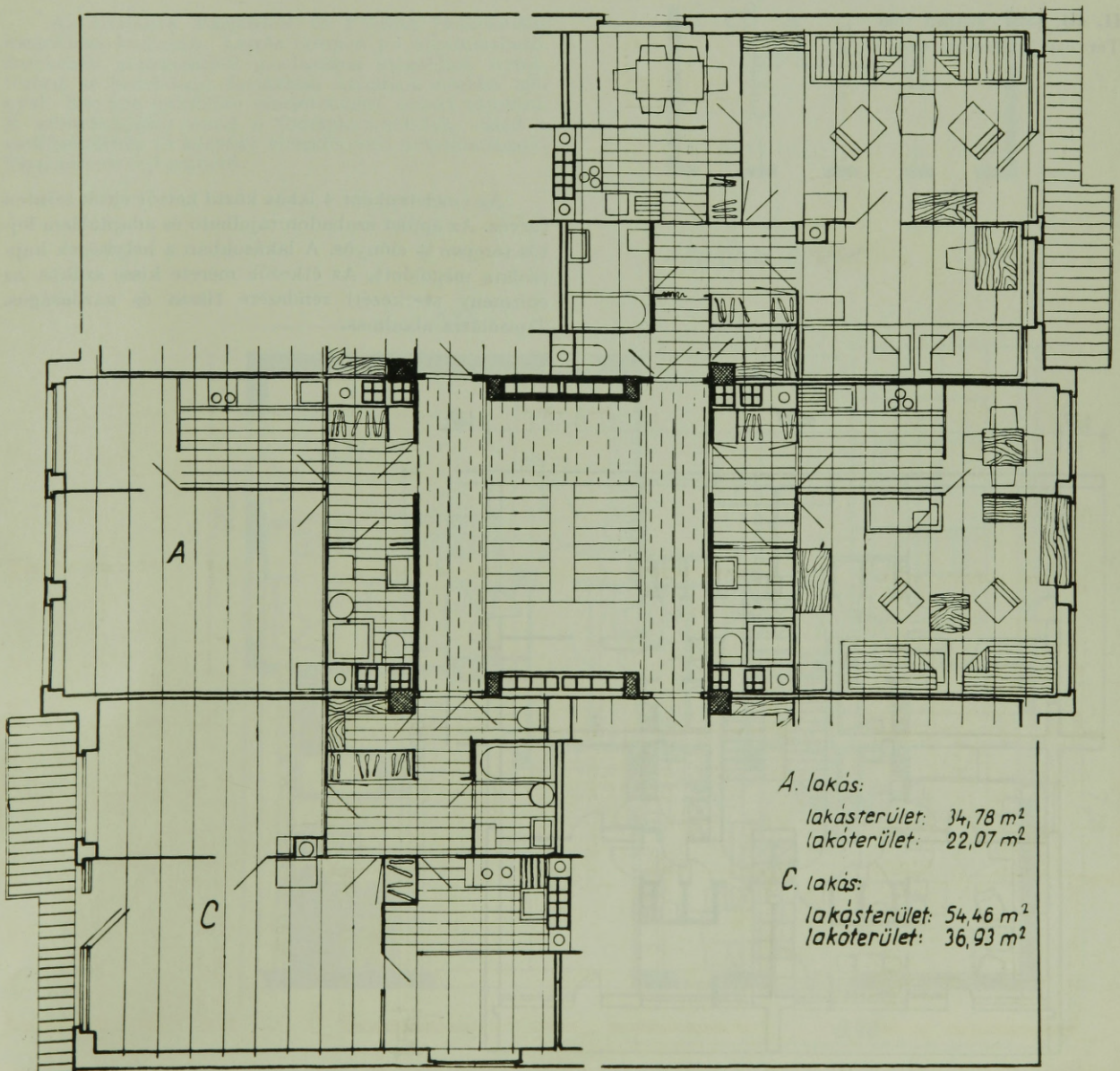
I. díj. (514. számú terv)

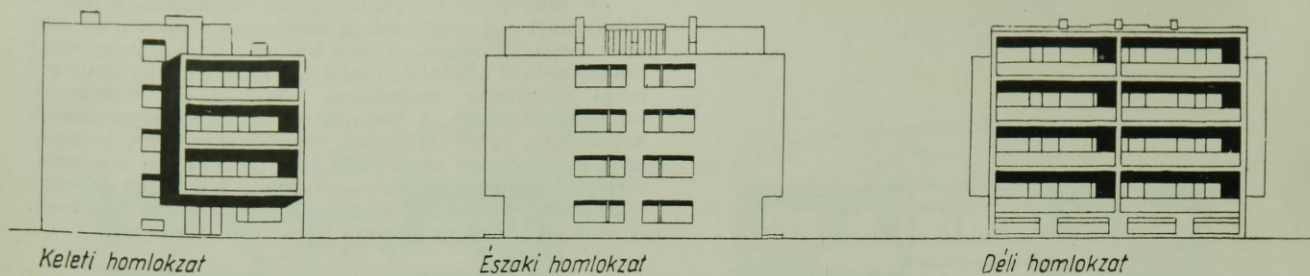
Tervezők: Benjamin Károly, Boros Zoltán és Tarján László

A lakóépület négyfajta lakást tartalmaz, ötféle elhelyezéssel; a centrumban elhelyezett lépcsőn át történő megközelítéssel. A terv különös értéke, hogy szint eltolás nélkül különböző lakásfajtákat tud egy épületen belül szervesen megoldani. Hatfogatos elrendezése miatt gazdaságos. A bemutatott lakások helyiségeinek kapcsolata, belső térhatása, berendezhetősége, benapozása és gépészeti megoldása igen jó. Csupán a gázvíz-melegítő kéménybekötése nehézkes. Az épület tájolási lehetősége, valamint városképi megjelenése kedvező. A terv kultúrált megoldása tipizálásra alkalmas.

514. számú terv

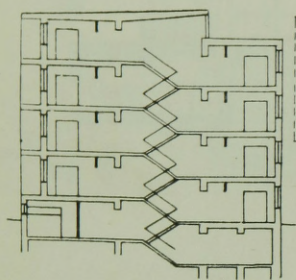

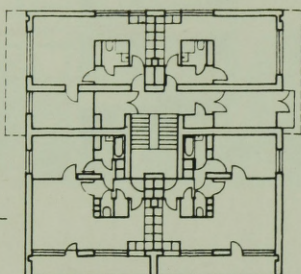
Keleti homlokzat

Északi homlokzat

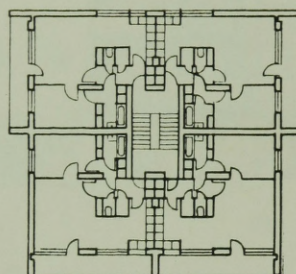
Déli homlokzat

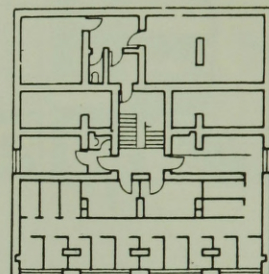
Metszet

Földszinti alaprajz

Ált. emeleti alaprajz

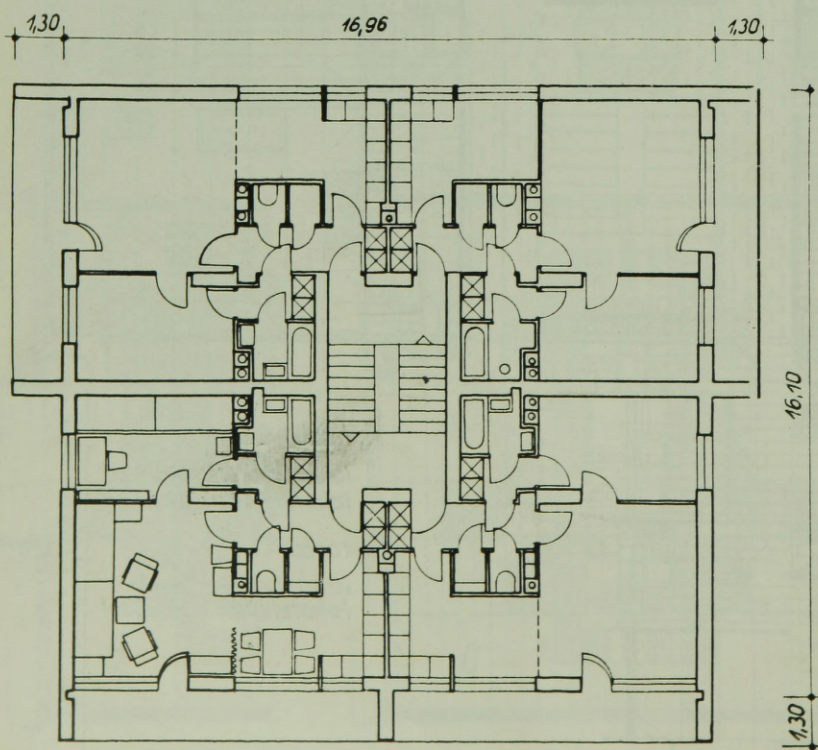

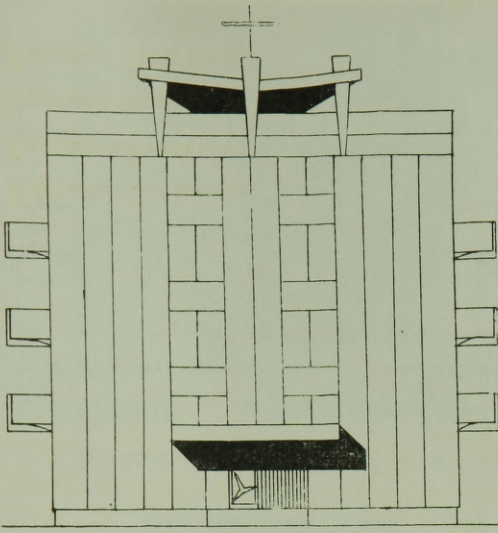
Pince alaprajz

II. díj. (527. számú terv)

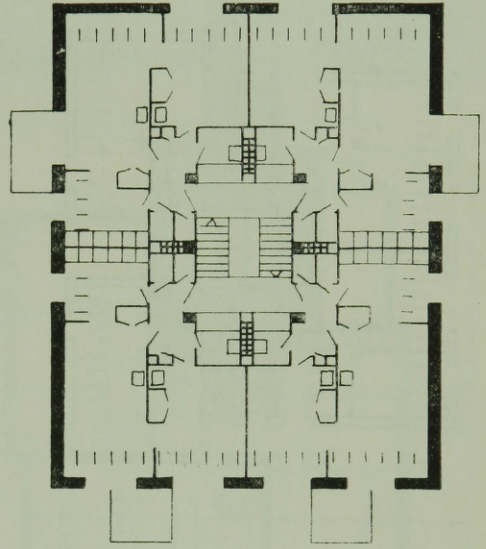
Tervező: Mináry Olga

Az emeletenként 4 lakás közül kettőt eltolt szinten tervez. Az épület szabadon tájolható és adaptálásra lejtős terepen is előnyös. A lakásokban a helyiségek kapcsolata megoldott. Az étkezők mérete kissé szűkös, az építmény szerkezeti rendszere tiszta és gazdaságos. Tipizálásra alkalmas.

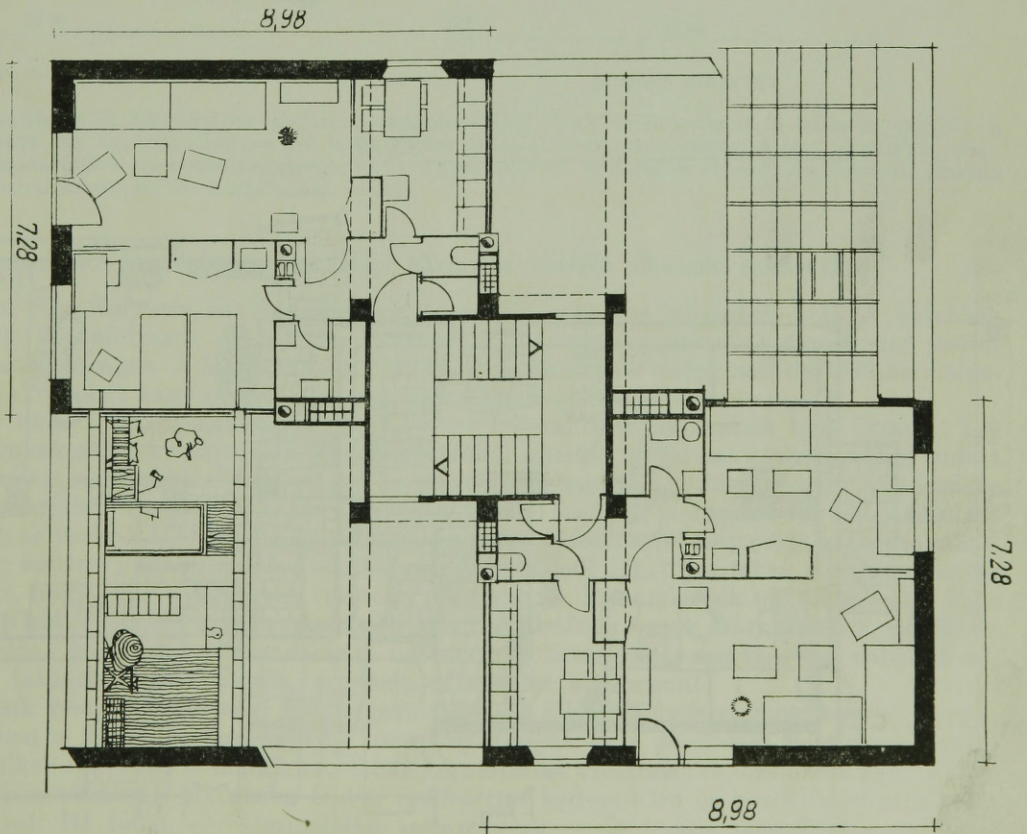

Az általános diszpozíció és a lakás funkcionális megoldása kulturált. Lejtős terepen jól alkalmazható. Szerkezeti szempontból gazdaságos megoldást nyújt, tömeg és homlokzat formálása azonban érlelést igényel. Két-két hálófülke emeletenként északi tájolású. A szinteltolásnál mind a földémkapcsolatok, mind a szellőzőkürtők és kémény elrendezések megoldatlanok. Típustervvé fejleszthető.

Általános emelet

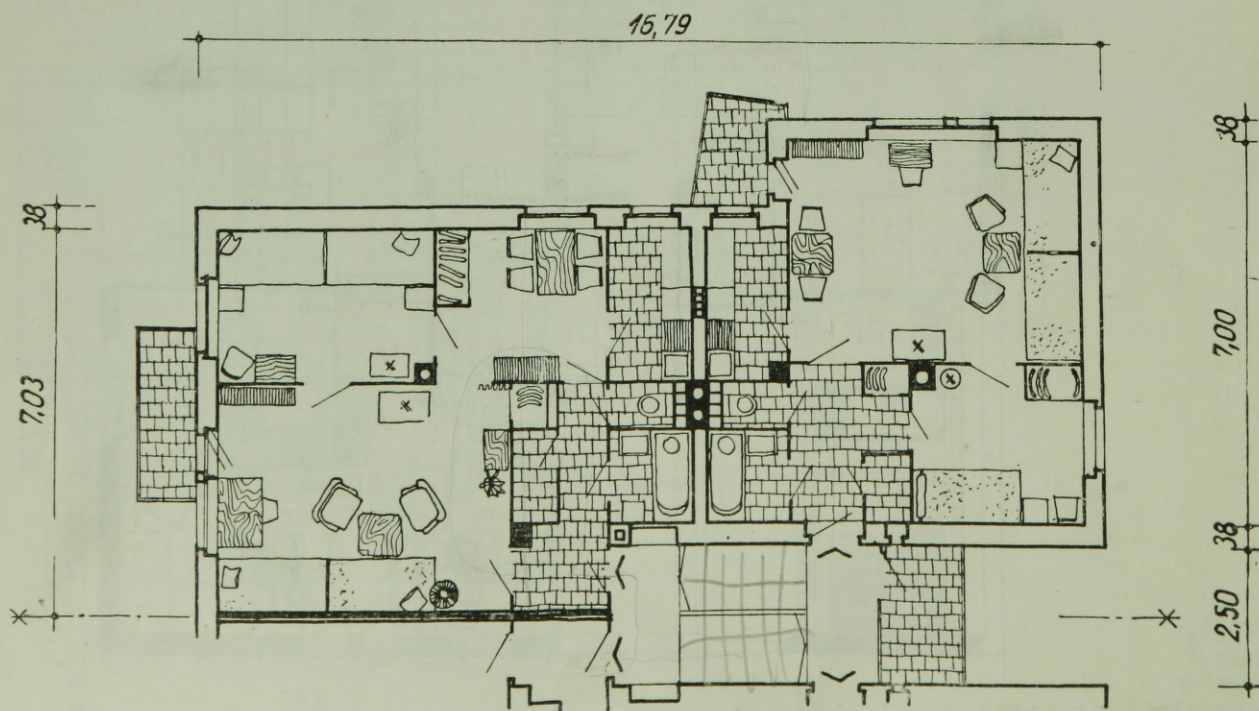
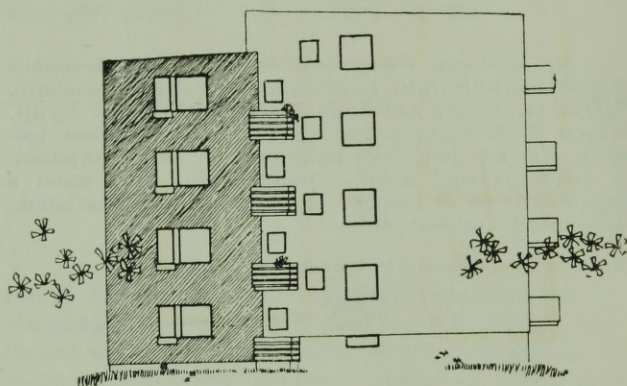
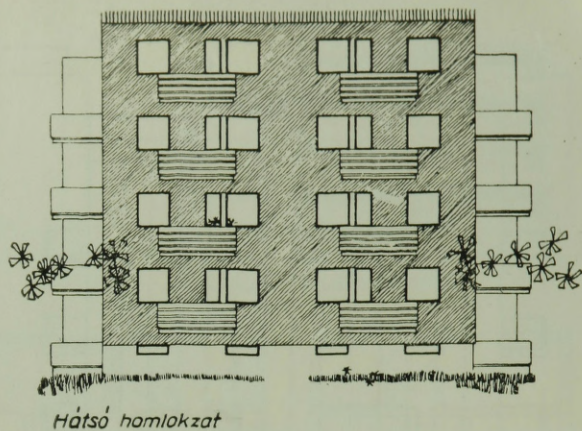
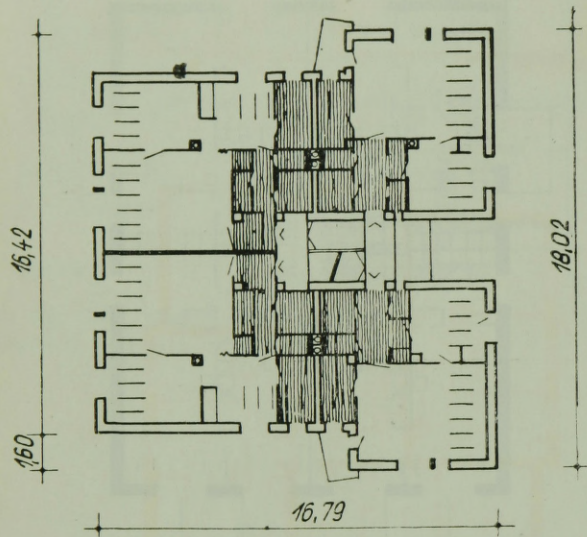
ÁLTALÁNOS
EMELETI
ALAPRAJZ
BEFORGATOTT
METSZET

Csökkentett megvétel (505. számú terv)

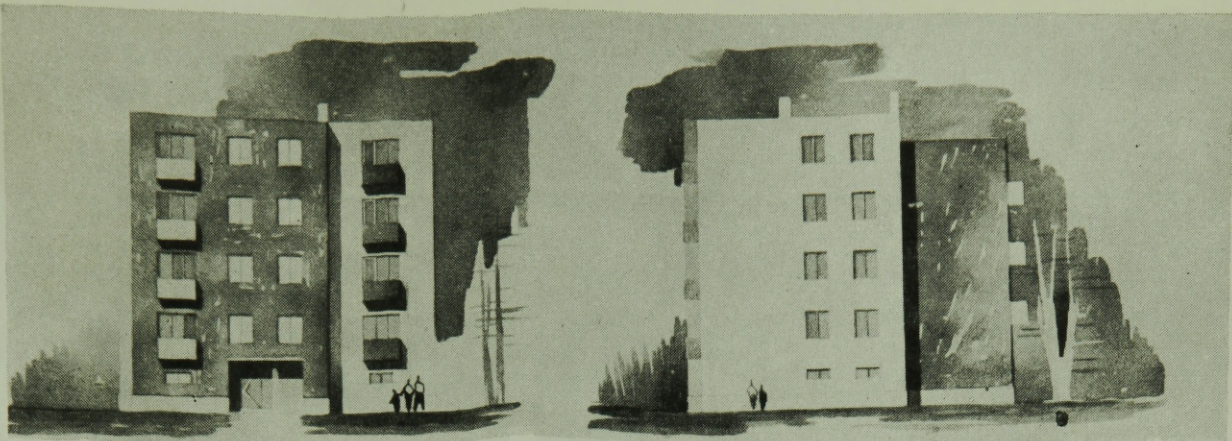
Tervezők: Bőjthe Tamás, Callmeyer Ferenc és Mészöly András

Az építmény számos hibája ellenére a 4 fekvőhelyes lakásra mind funkcionális, mind belső térhatás szempontjából jó megoldást nyújt. E lakás típusútervévé fejleszthető.

Általános emeleti alaprajz

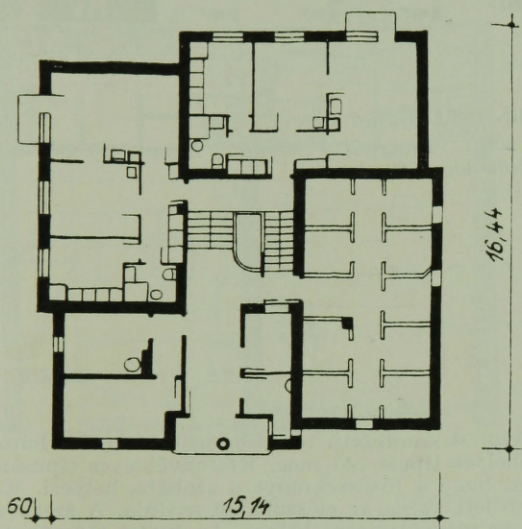

ÁLTALÁNOS EMELETI ALAPRAJZ, RÉSZLET

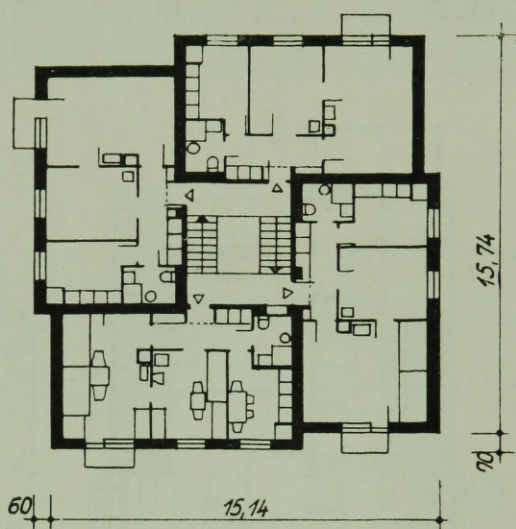

Megvétel (524. számú terv)

Tervezők: Árkai István, Kovács Jenő és Regula Ede

Földszinti alaprajz

Emeleti alaprajz

A terv 4 darab három és fél fekvőhelyes egyforma lakásmegoldást nyújt emeletenként. A lakás helyiségeinek kapcsolata jól megoldott. Az egy fekvőhelyre eső lakásterület és lakóterület gazdaságos. A terv egyszerű, alaprajzilag és szerkezetileg megoldható tipizálást nyújt. — A 7,8 m² méretű konyha és étkezőhely használhatósága vitatható. Épületgépészeti szempontból korrekcióra szorul.

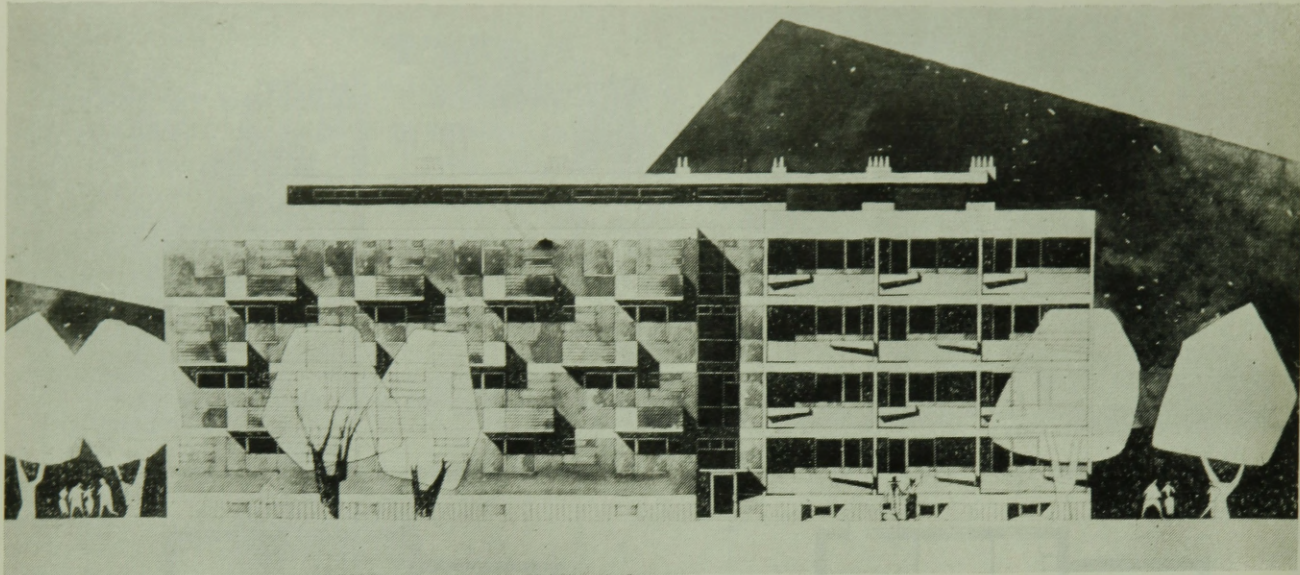
f.) Háromemeletes lakóépület, nem teljes háztartás vitelére alkalmas lakásokkal

A kiírás szerint függőfolyosós és középfolyosós megoldás egyaránt lehetséges volt. A pályázók szinte kivétel nélkül középfolyosós elrendezést választottak, amely kislakásokat tartalmazó épület esetén kézenfekvő és gazdaságos. A lakások szükségképpen a következő eltérő rendeltetésű helyiségeket tartalmazzák: lakószobát vagy szobákat és gazdasági helyiségeket.

A pályázók egy része a gazdasági helyiségeket a középfolyosó és a lakószobák közé iktatta. Így jutotta legjobban funkcionáló elrendezéshez, mert előteréből minden forgalmat közvetlenül el tudott osztani. Amennyiben ezt a megoldást harántfalas szerkezeti rendszerrel kombinálta, igen gazdaságos és zajvédelem szempontjából is megfelelő elrendezéshez jutott: a 25-ös harántfal egyben lakáselválasztó is, a gazdasági helyiségek sávja pedig a várhatóan zajos középfolyosótól szeparálja a lakószobákat.

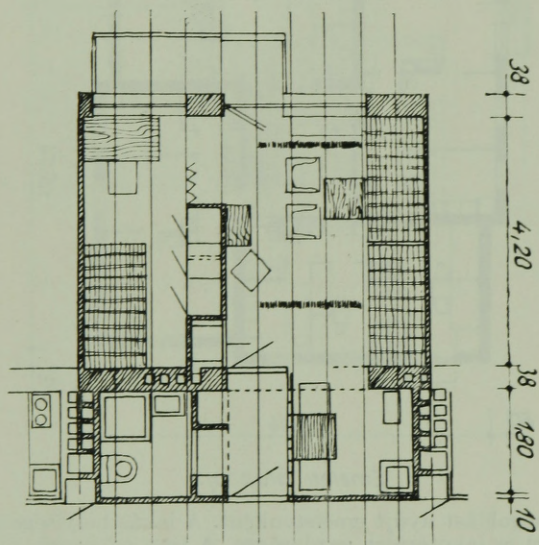
Ezt a Bizottság szerint jobb megoldást alkalmazza Köves Emil III. díjas terve, amelynek egyik szépséghibája az volt, hogy csak a kétágyas variációt dolgozta fel. Rimanóczyék ugyancsak III. díjas terve ebből a szempontból többet nyújt, mert jótömegű épületének egyik szárnyában 2, másikban 3 ágyas megoldást dolgoz fel. Alaprajzi rendszerük ugyanaz, de hosszfőfalas szerkezettel: ebből következően kénytelen a lakások között kettős, szigetelt válaszfalat alkalmazni.

A pályázók másik része a gazdasági helyiségeket egy — a középfolyosóra merőleges — sávban alkalmazta. Ez esetben a gépészeti szerelvények összefogottabbak és a gazdasági helyiségek egyike (rendszerint a főzőfülke) kikerül a homlokfalra, tehát természetes világítást és szellőzést kap. Ebben az alaprajzi rendszerben viszont a lakószoba alakja rendszerint kedvezőtlen és közös falon érintkezik a zajos középfolyosóval. Itt tehát — zajszigetelési szempontból — a tömör hosszfőfalas szerkezet a helyes.

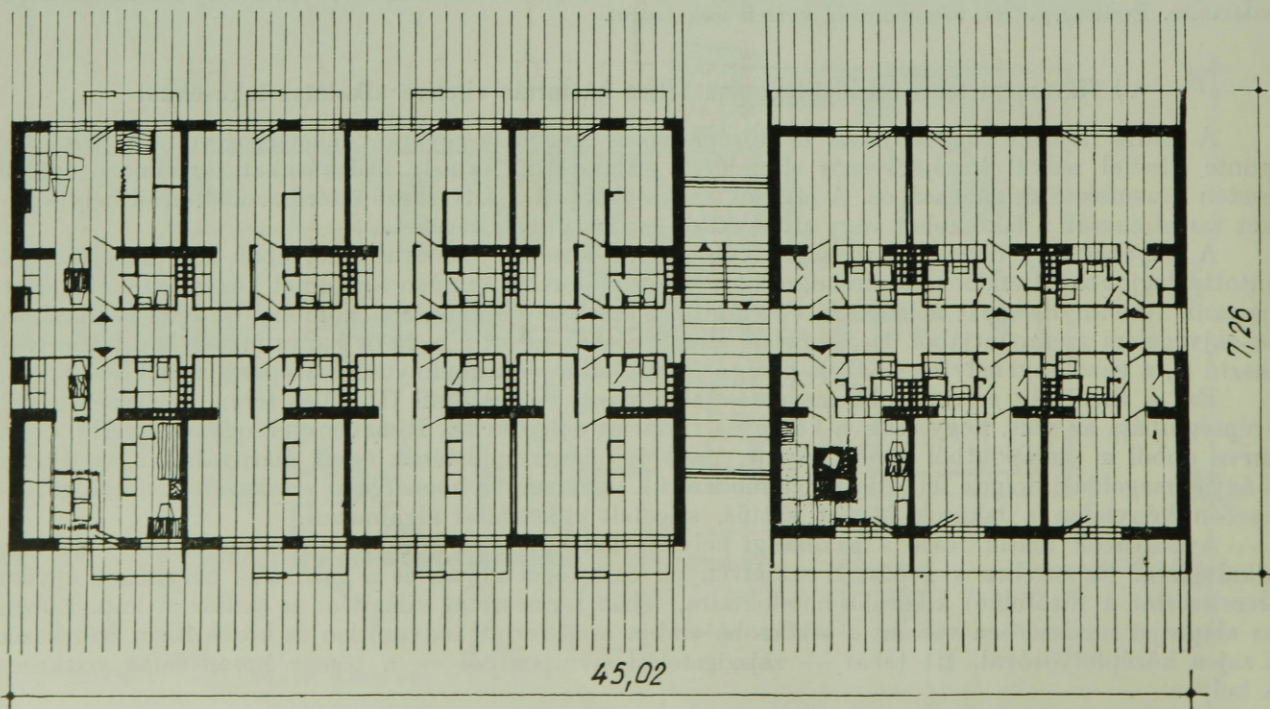

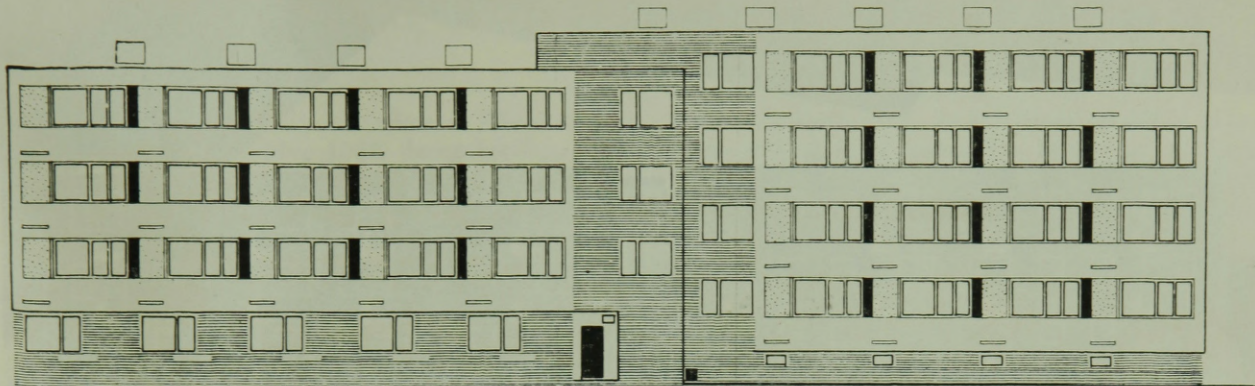
III. díj. (620. számú terv)

Tervezők: *Rimanóczy Gyula, Rimanóczy Jenő és
ifj. Rimanóczy Gyula*

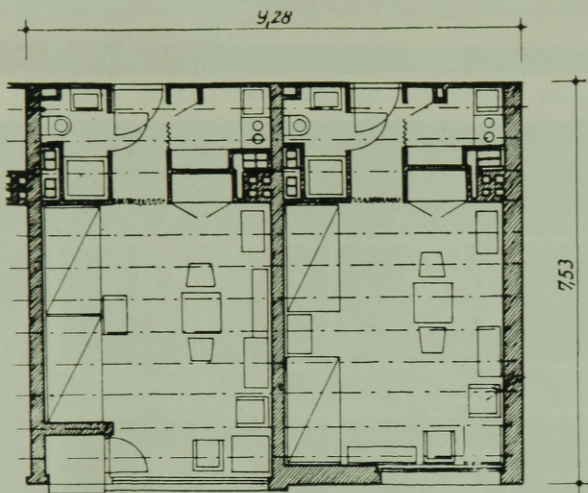
Azonos szerkezetű rendszer mellett két és három-fekvőhelyes típust old meg. Kétfekvőhelyes típusának hibája, hogy a főzőszekrényt a szobába helyezi. Kedvezőbb lett volna az előszobából nyitnia. A szerkezeti rendszer megválasztása helyes. Az épület tömeghatása jó. Homlokzatai kissé nyugtalanok. Építményterven belüli két- és háromfekvőhelyes, viszonylag kedvező megoldásai miatt típusstervvé fejleszthető.

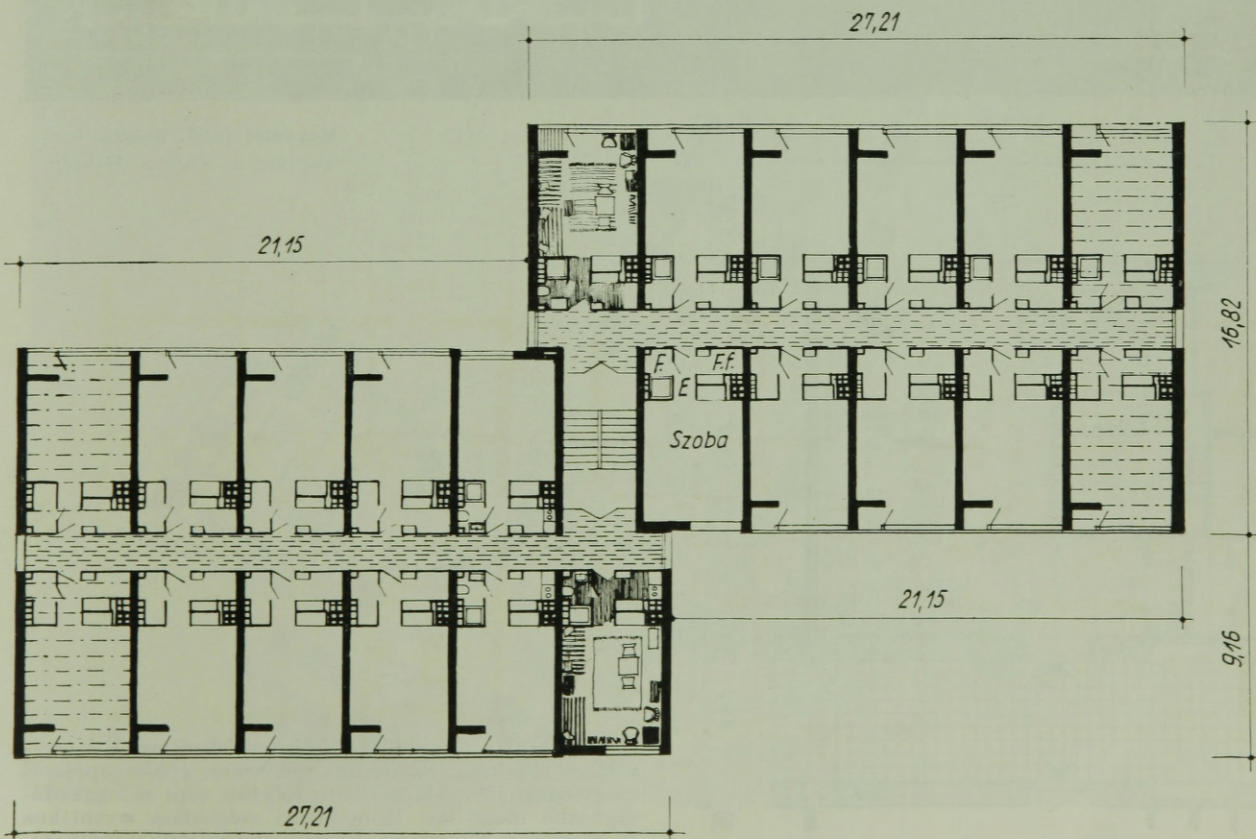

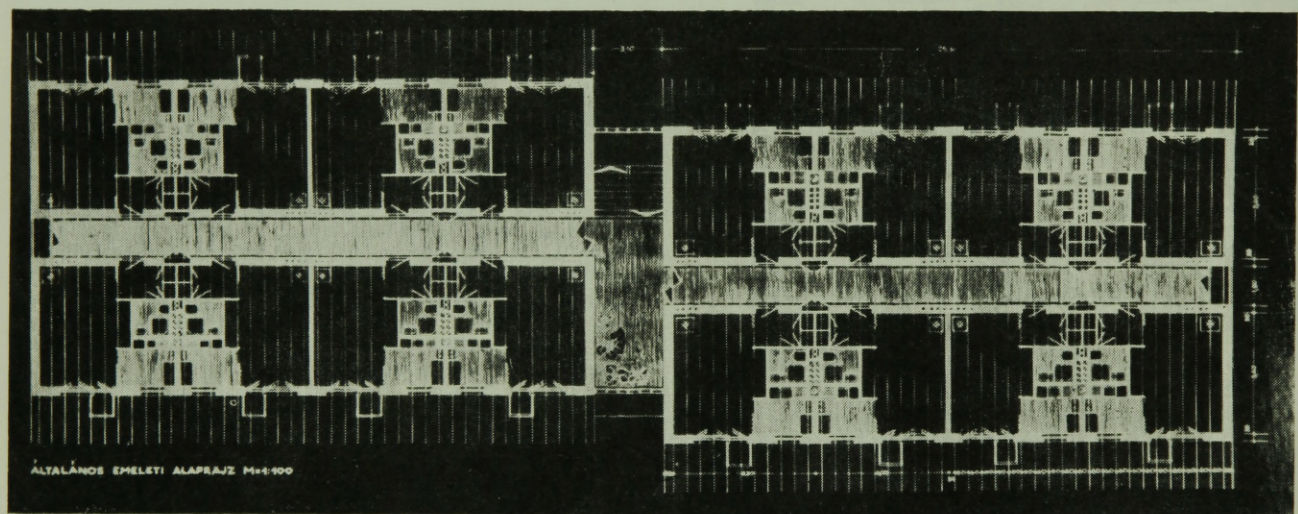
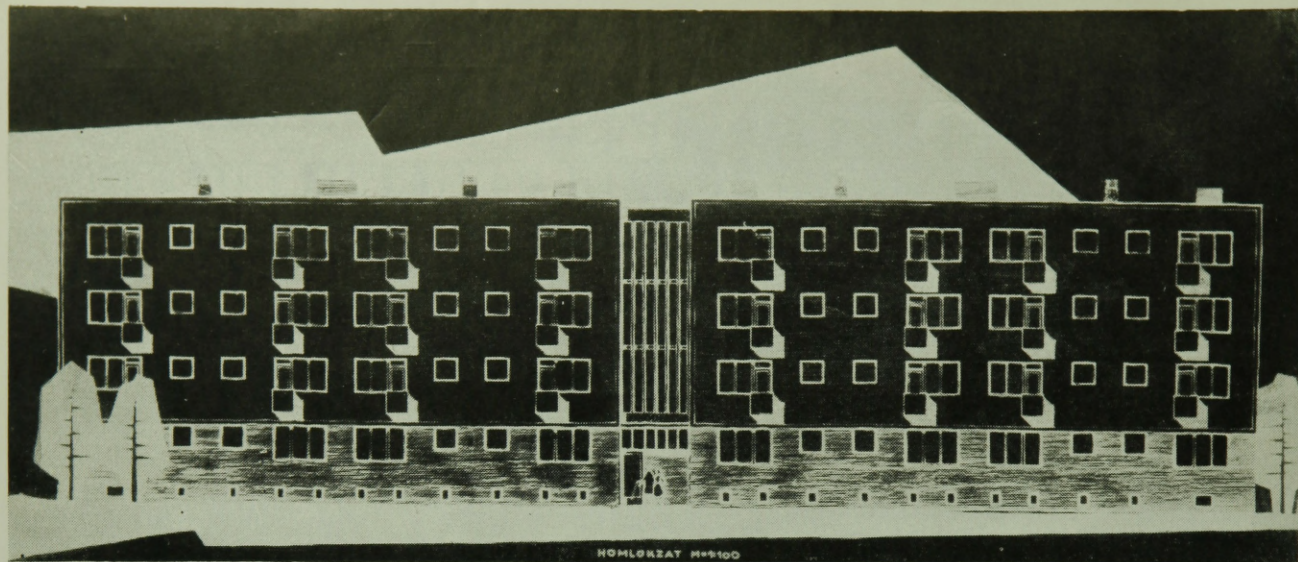
III. díj (605. számú terv)

Tervező: Köves Emil

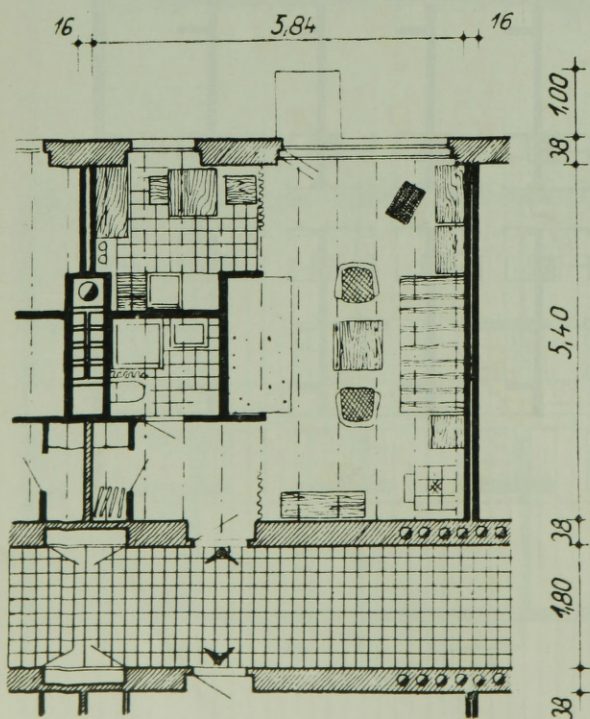
A terv alaprajzilag érett, gazdasági helyiségeinek és lakószobáinak csoportosítása, alakja és aránya kedvező. Az épület jó tömegű és homlokzatai érettek. A terv hiányossága, hogy csak kétfekvőhelyes típusra ad javaslatot. Épületgépészeti szempontból több ponton javításra szorul. Alaprajzi előnye, hogy a gazdasági helyiségeket a folyosó és szoba közötti sávba helyezi el. Ezzel a hangszigetelés nehéz problémáit megoldja.

Megvétel (604. számú terv)

Tervező: *Ancsin Mihály*

Alaprajzi megoldása kisebb módosításokkal tipizálásra alkalmas. Szerkezeti rendszere, épületgépészeti megoldásai jók. Alapterülete folytán nem a leggazdaságosabb megoldás. Homlokzati megoldása sematikus és költséges. Típus-terv alapgondolatául felhasználható.

Az óbudai kísérleti lakótelep

EGRESSY IMRE

Az Építésügyi Minisztérium a Fővárosi Tanácsal együttműködve 1958. decemberében zártkörű tervpályázatot írt ki az óbudai kísérleti lakótelep beépítési terveinek elkészítésére.

A pályázók feladata első ütemként az Országos Lakáspályázat díjazott és megvett terveiből kiválasztott legkiválóbb megoldások, második ütemként pedig a fővárosi igényeknek megfelelő — 6—7 emeletes lakóépületek telepítése volt.

A II. ütemként telepített lakóépületekre vonatkozó és még ebben az évben lebonyolításra kerülő pályázat kiírását a kísérleti lakótelep jóváhagyott beépítési tervének figyelembevételével fogjuk összeállítani.

A kísérleti lakótelep területét a Bécsi út—Névtelen utca—Vörösvári út—Solymári utca—Föld utca—Zápor utca—Névtelen utca határolja, melynek északnyugati fele nagyjában teljesen beépítetlen, felhagyott téglagyári terület.

A konkrétan megadott, különböző alapterületű és alaprajzi rendszerű, valamint ezen belül kétféle szintszámú (fsz+egy, ill. fsz+háromemeletes) kísérleti jellegű lakóépületek az I. ütemben, 1959—

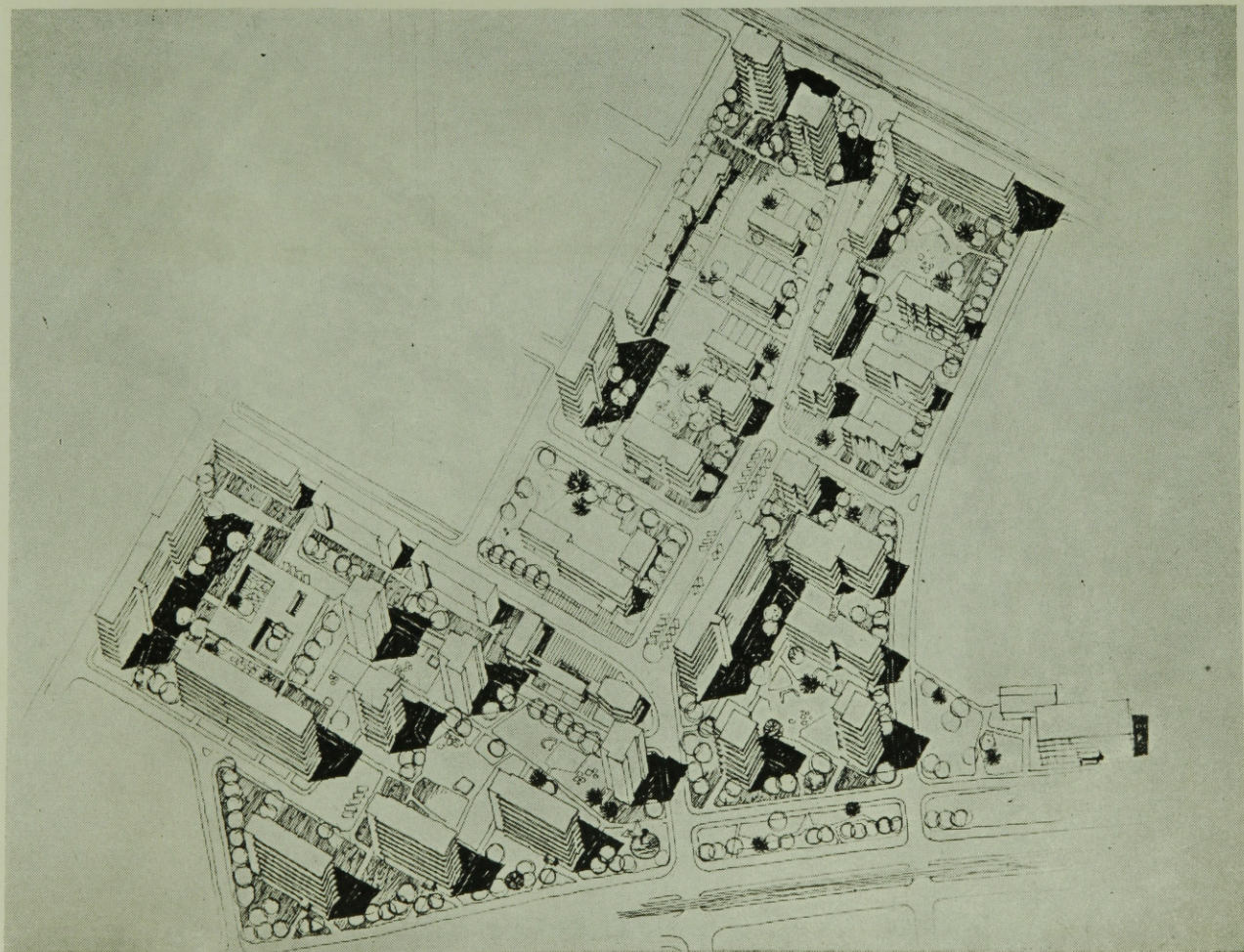
60-ban épülnek meg. Az építkezés mielőbbi beindítása érdekében a pályázati kiírásban elsőrendű szempontként adtuk meg, hogy az I. ütem különböző épületei bontás nélkül legyenek megépíthetőek. Ezzel egyenértékű szempont volt az is, hogy a megadott összes épületfajta egy esetben mindenképpen felhasználásra kerüljön. Azok megismétlése a pályázók tetszésére volt bízva.

Az előbbieket következtében tehát az első ütemet a felhagyott téglagyári területre kellett telepíteni.

A II. ütemben előírányzott további épületek telepítésénél figyelemmel kellett lenni arra, hogy különböző fsz+hat-hétemeletes pontházak fogatolt és függőfolyosós épületfajták is megépíthetőek legyenek.

A beépítési terv készítése során természetesen figyelemmel kellett lenni a megmaradó épületekre, a 3 db kétszintes pontházra és a két függőfolyosós lakóépületre.

A beépítési terv kialakításánál a szanálásra, valamint a felhagyott téglagyári terület teljes közművesíthetőségére való tekintettel a pályá-

1. ábra

zóknek törekedni kellett a gazdaságos beépítésre, a magas laksűrűségre. Ebben a tekintetben azonban előírás volt, hogy az effektív netto beépítés 30%-nál nem lehet több és az épületek közötti távolság nem lehet kevesebb, mint amennyit a most használatban lévő városrendezési és építésügyi szabályzat tervezet előír.

Az úthálózatot illetően a részletes rendezési tervből csak a Bécsi út, Vörösvári út és Zápor utca szabályozási vonalát, valamint a tervezési területet határoló két névtelen utca tervezett vonalvezetését kellett kötelezően figyelembevenni.

Az utak tervezése során figyelemmel kellett lenni személygépkocsik parkírozási lehetőségére, garázst azonban tervezni nem kellett. Biztosítani kellett a megfelelő zöldterületet és gyermekjátszótereket.

A tervezési területen önálló járulékos létesítményként egy 16 tantermes ált. iskolát, egy 125 férőhelyes óvodát, egy 60 férőhelyes bölcsődét és a primér igények kielégítését szolgáló üzleteket kellett telepíteni. Kereskedelmi létesítményeket lakóépületekben nem volt szabad elhelyezni. Egyéb járulékos létesítményt (körzeti orvosi rendelő stb.) önállóan tervezni nem kellett.

A konkrétan megadott épületek esetében speciális szekciókat tervezni nem volt szabad. Építési

szeti kapcsolat biztosítása céljából legfeljebb földszintes összekötő tagokat lehetett alkalmazni.

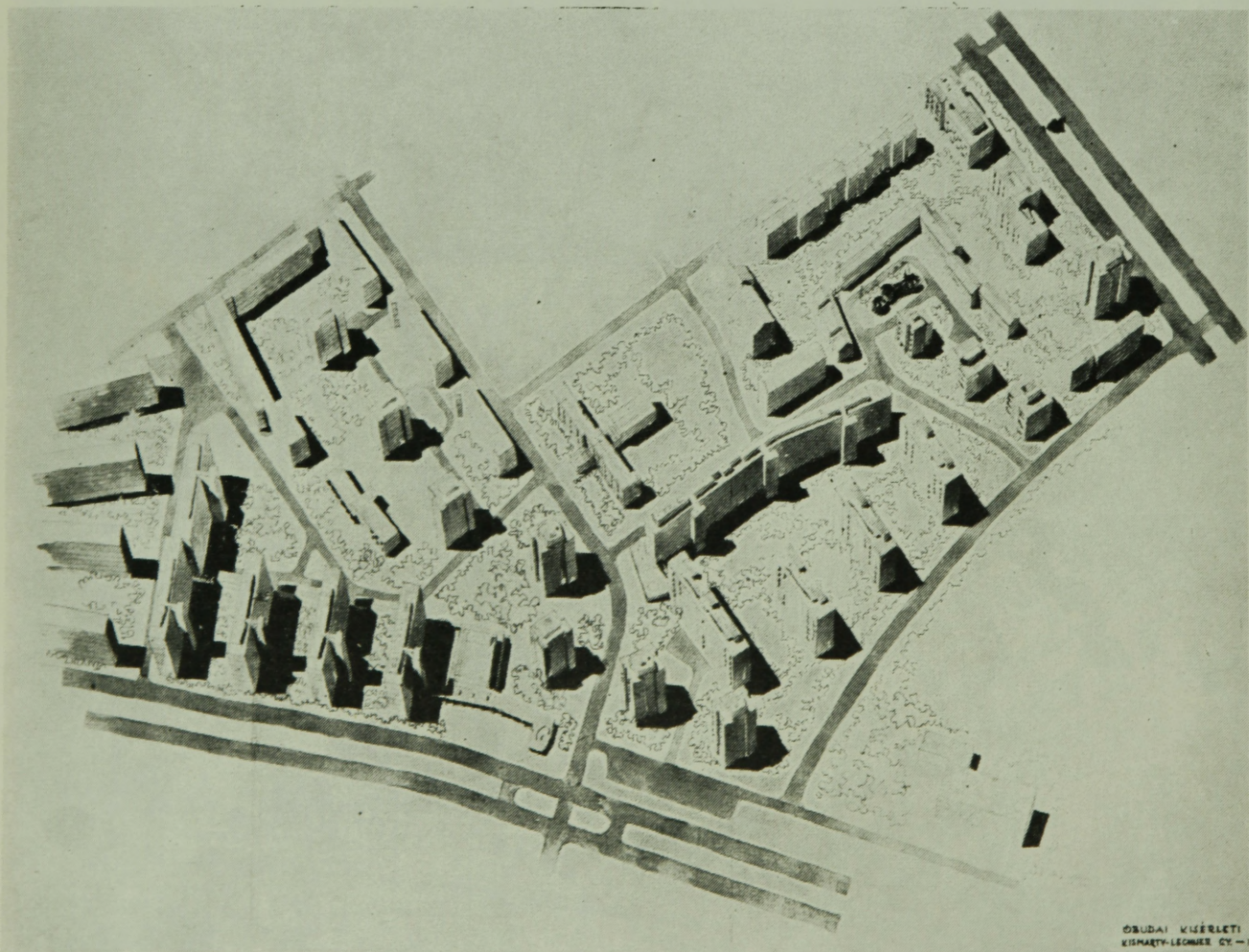
A pályázatra az Építésügyi Minisztérium 5 tervező párt szólított fel. A pályaművek 1958. XII. 31-ére az előírt határidőre beérkeztek és azokat a Bíráló Bizottság a pályázati kiírásban közölt célkitűzéseknek és alapelveknek megfelelően bírálta el.

A Bíráló Bizottság egybehangzó véleménye alapján

I. díjban Kiss Albert és Pomsár János terve részesült (1. ábra).

A tervezett lakótelep útrendszere világos, arányosan tárja fel a tervezési területet és megfelelően kapcsolódik a meglévő utakhoz. A terv szervesen alakítja ki az egész tervezési együttes belső központját, amely mind funkcionálisan, mind városképileg jól megoldott. A kísérleti lakótelepet helyesen értelmezi, mert nem csupán az első ütemet kezeli ilyenként, hanem ezen felül a második ütemben megépítendő és a fővárosi igényeknek megfelelő épületekkel együtt alakítja ki a nagyobb, szervesen összefüggő és teljesen befejezett állapotában is egységes lakótelepet.

Az utcaképek a terv minden részletében megkomponáltak és átgondoltak. Helyes a tervezett beépítés városképi csatlakozása a környezet meglévő beépítési rendszeréhez. Jól oldotta meg a terv a Vörösvári út menti beépítést is, amennyiben a tájolási követelményeknek figyelembevételével fellazított beépítési rendszer mellett sem kerül ellentmondásba a Vörösvári út dél felé csatlakozó eltérő jellegű beépítésével.

ÓRUDAI KÍSÉRLETI
KISPARTY-LEHMER CY - I

2. ábra

A nyugat felőli három magasház nem illeszkedik be indokoltan a Bécsi útnak az azt megelőző és az azt követő beépítési rendszerébe és bizonyos ellentmondásban van magának a lakótelepnek közvetlen a pont-házak mögötti egyemeletes beépítésével is.

Hibáztatható, hogy pályázók a közel másfélezer lakásos lakótelepnek csak egy — bár egyébként központosan és jól telepített — üzletházat terveztek.

A beérkezett pályaművek közül a kitűzött cél szem előtt tartásával ez a terv bizonyult leginkább alkalmasnak arra, hogy felhasználásával a végleges beépítési terv — csupán jelentéktelen módosításokkal — kidolgozható legyen. A terv felsorolt előnyei mellett a pályázók valamennyi épületet kifogástalan tájolással illesztették az együttesbe.

A meghirdetett II. díjat a Bíráló Bizottság megosztotta *Kismarty L. Gyula* és *Mező Lajos* 2. helyre sorolt terve, valamint *Láng Tivadar* és *Ráduly Piroska* 3. helyre sorolt pályaműve között.

A 2. helyre sorolt pályamű (2. ábra) szerzői a lakótelepet egy, a meglévő úthálózathoz kapcsolódó, de igen tagolt belső útrendszerrel tárják fel. A belső úthálózat felaprózottabb tömbosztást és hosszú belső úthálózatot eredményez.

A terv az első ütem építési feladatait teljesen önálló tömbben és önálló építési együttesként alakítja ki. Ebben a tömbben csupán a Bécsi út mellett tervezett pontház volna későbbi ütemben megépítendő. Az egyemeletes sorházak telkesítési lehetősége, a rendelkezésre álló terület elégtelensége folytán, szűkösné látszik, ami az egész tömbnek bizonyos túlsúlyt jelleget eredményezi. Kifogásolható ennél a tömbnél az Árkay—Csordás típus, valamint a 325-ös épület egyik

szekciójának hibás tájolása is. Ugyanitt az épületek alaprajzi rendszere egyes épületeknél nem teszi lehetővé az utca felőli bejárat kialakítását. Tervezők ezeket a hibákat nyilvánvalóan maguk is felismerték, ezért erre a részre alternatív megoldást mutattak be, amelyben a három fogatolt épületet fésűs elrendezésben helyezték el és így a tájolási, valamint a bejárat követelményeket jól kielégítették.

A lakótelep további részének beépítési elrendezése, különösen a meglévő három Zápor utcai pontház együttesének kiegészítésével szerencsés. A lakótelep súlypontjában elhelyezett rendkívül hosszú és inflexióval megtört épület a kivitelezés, illetőleg a típustervek alkalmazásának lehetősége szempontjából nem kedvező. A terv egyébként átgondolt és részleteiben is több szép gondolatot tartalmaz.

A 3. helyre sorolt pályamű (3. ábra) szerzői a részletes rendezési tervben megadott úthálózathoz alkalmazkodva, a lakótelep belső útrendszerét ahhoz csatlakoztatták. Azáltal, hogy a Zápor utca eredeti kivezetését megszüntették és azt a — kísérleti lakótelepet észak felé határoló — Névtelen utcába kötötték be, a belső úthálózat bizonyos mértékig leegyszerűsödött.

A lakótelepnek a Zápor utcától nyugat felé eső részét teljes egészében az I. ütem számára használták fel. Ez az építkezés lebonyolítása és a kiállítás bemutatása szempontjából kedvező, és első rátekintésre megnyerő elrendezést mutat, de végeredményben kissé túlzott lazaságot eredményez. Túlzott méretűnek tűnik a központi, nagyobb belső zöldterület is, melynek szükségessége ilyen laza beépítés mellett alig indokolható. A beépítés városképi vonatkozásban kissé szét-eső. A földszint + 1 emeletes épületek területé-

3. ábra.

nek lakásonkénti telkesítése a terv szerint nem oldható meg helyesen.

A Vörösvári út és Zápor utca közötti tömb beépítésénél tervezők a meglevő adottságokhoz igyekeztek alkalmazkodni. Kifogásolható azonban, hogy a Vörösvári út felől a tájolásnak megfelelően fellazított beépítés éppen a fellazítás elvének nem felel meg teljes mértékben. A fésűs beépítésű épületek ugyanis túlzottan sűrűn tömörülnek, az út-tengellyel párhuzamos beépítés viszont túlságosan hosszú.

A kiírással ellenkezik az üzletház szerves összeépítése a lakóházzal, de önmagában véve sem helyes, hogy a kereken másfélezer lakásos lakótelep üzletei egyetlen helyen ily excentrikusan helyezkedjenek el.

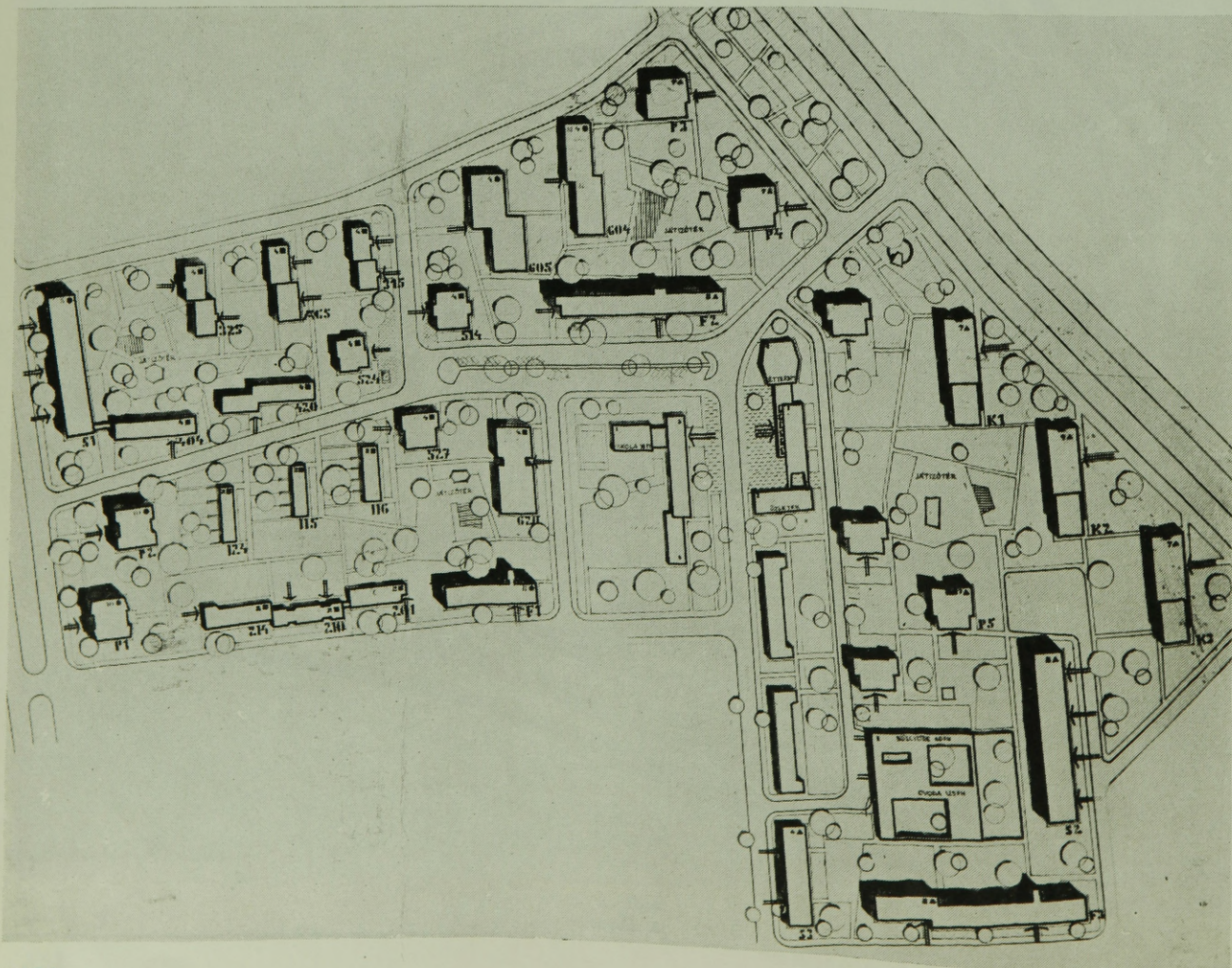
Az elhelyezendő épületek közül a 115, 116, 124 és 210-es számú épületek tájolása nem megfelelő. A terv különösen az I. ütemnek kiállításként történő felfogásával eredeti gondolatokat tartalmaz.

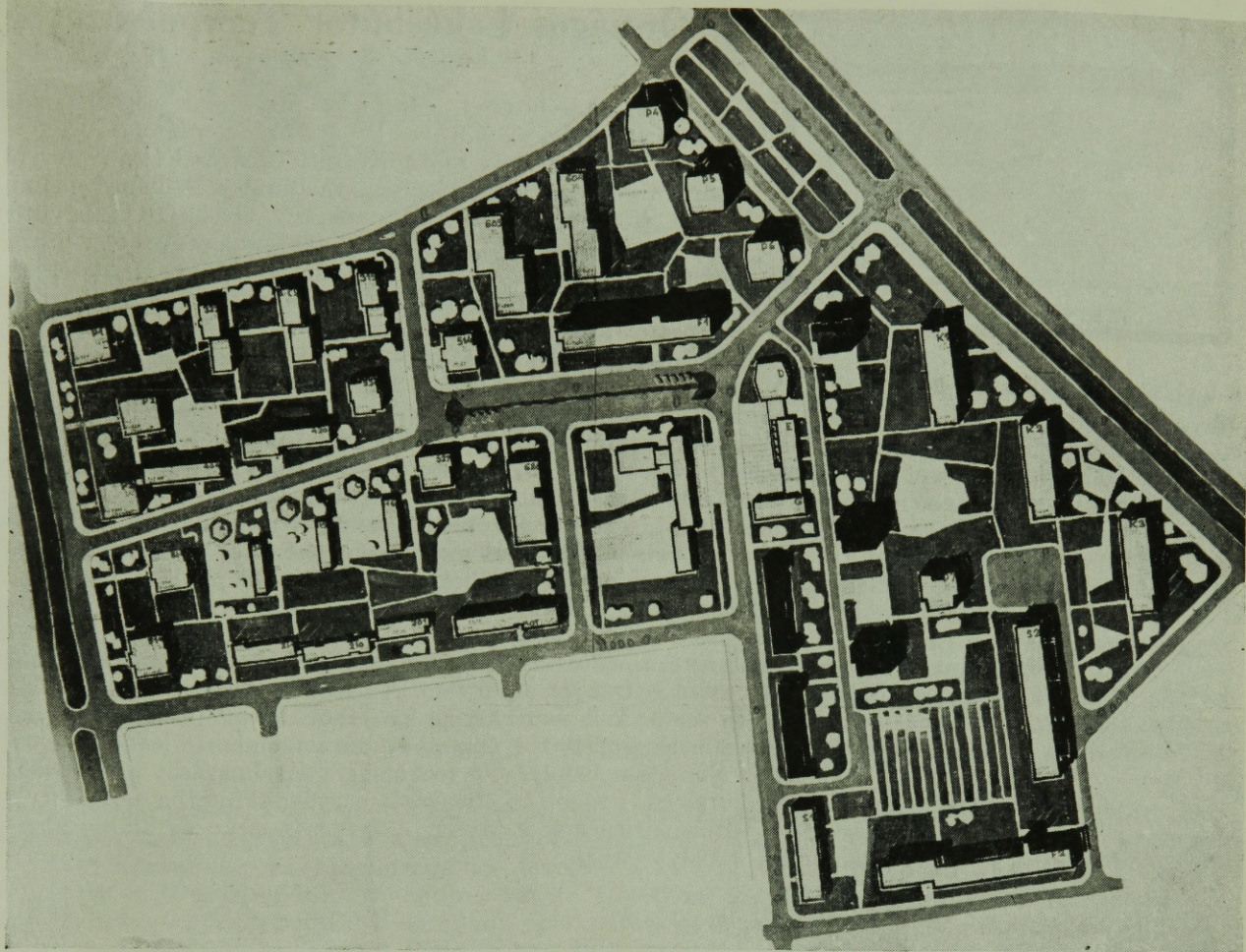
A végleges beépítési tervet (5. ábra) az I. díjban részesült szerzők *Kiss Albert* és *Pomsár János* dolgozták ki a Bíráló Bizottság előbbieken röviden ismertetett véleménye, észrevételei és javaslatai alapján. A Bécsi út mellett a magasházak helyett telepített 5 háromemeletes kockaházból álló épületsor egységes utcaképet és jó átmenetet biztosít a zárt sorú beépítés és a kísérleti lakótelephez északon csatlakozó zöldterület között.

A Vörösvári út mentén tervezett 3 pontház tömörítésével 4 épület elhelyezése vált lehetővé.

Az I. ütemben felépülő és saját telekkel tervezett kétszintes lakásokat tartalmazó 1 emeletes épületeknek déli irányban történő eltolásával lehetővé vált 3 üzletpavilon telepítése. Ezáltal az eredeti pályaterv bírálata alkalmával felvetődött két probléma oldódott meg: egyrészt az I. ütemben felépülő lakóépületek kiszol-

4. ábra. Az I. díjban részesült beépítési terv

5. ábra

gálására megfelelően elhelyezett és a primér igényeket kielégítő üzletek telepítése vált lehetővé, másrészt a lakótelepet a Bécsi út felől feltárási út mentén tervezett kerteket attól szélesebb zöld sáv választja le.

A jóváhagyott beépítési terv szerint első ütemként a Bécsi út felőli két tömbön belül telepített 20 épületben összesen kb. 400 lakás épül. 17 épület a lakáspályázat díjazott tervei alapján, 3 épület pedig — egy kockaház, egy függőfolyosós és egy fogatolt lakóépület — gazdasági összehasonlítás érdekében típustervek alapján épül meg. A magasépítési munka ez év májusában indul és oly ütemben halad, hogy a lakótelep — építés közben — a jövő év nyarán egy-egy épület jellemző lakásainak bebútorozásával kiállításszerűen bemutatható legyen.

A lakótelep bemutatásának célja, hogy az új lakóépületeket a kormány vezetői, a lakosság, valamint műszaki és gazdasági szakemberek az alapozástól a bebútorozott lakásokig megismerhessék és véleményüket a tervezők — az építés közben szerzett műszaki tapasztalataik hasznosítása mellett — a végleges típusterveknek 1960. második felében történő kialakításánál figyelembe vehessék.

Úgyvélem, hogy az így kialakított típustervek alapján az öt-éves tervben felépülő lakóépületek mind műszaki és gazdasági, mind a lakáskultúra vonatkozásában a legkorszerűbb követelményeket is ki fogják elégíteni.

Országos Lakásbútor Tervpályázat

VALENTIN KÁROLY

A lakásépítéssel összefüggő problémák végső témája — tervpályázati alapon — a bebútorozás kérdése. Az Építésügyi Minisztérium az Iparművészeti Tanáccsal és a Könnyűipari Minisztériummal közösen, valamint a Belkereskedelmi, Kohó- és Gépipari Minisztériumok, továbbá az OKISz együttműködésével pályázatot hirdetett a második ötéves terv folyamán újonnan épülő lakások mobil-bútorainak megtervezésére.

A pályázóknak a lakás alábbiakban felsorolt alapbútoraira kell tervet benyújtaniok: ágy, egyszemélyes heverő, kétszemélyesre nagyobbítható heverő, gyermekágy és

hosszában növelhető kis fekvőhely, éjjeliszekrény vagy ágyasztalka, fehérnemű szekrény, edény szekrény, írószekrény, könyvespolc (üvegezett és nyitott), gyermekjátékpole, szék, karosszék, pihenő karosszék, étkezőasztal rögzített lappal, étkezőasztal nagyobbítható lappal, dohányzóasztal, kisasztal, munkasztal és íróasztal. A tervpályázati kiírás szerint kívánatos, hogy a tervezők a felsorolt alapbútorokon kívül televízió asztal, varróasztal, virágtartók stb. kisbútorokra is nyújtsanak be terveket. E bútordarabokból kell összeállítani az egyes lakásfajták célszerű, gazdaságos és izléses berendezését. A tervezésnél irányelvül szolgál, hogy a berendezési darabok (bútorelemek) mennyisége és méretezése szervesen függjön össze a lakás alapterületi méretével, illetőleg a lakók számával.

A tervpályázók kézhez kapják a lebonyolított országos lakáspályázat anyagából a jellemző lakástípusokat.

Az a véleményünk, hogy az új, korszerű, a változott igényeket kielégítő bútorok tervezése műszakilag is igen körültekintő és elmélyült munkát igényel. Az új bútortípusok tervezése nem kizárólag művészi feladat, mert a tervezés során figyelembe kell venni a gépi kivitelezés követelményeit és ezen belül elsősorban azt, hogy az új típusok a jelenleg gyártott, belkereskedelmi forgalomban levő bútorokkal szemben haladottabb, az önköltséget előnyösen befolyásoló technológia alkalmazását biztosítsák.

A pályázóktól megkívánjuk, hogy korszerű anyagok alkalmazását vegyék tekintetbe, természetesen csak a hazai alapanyaggyártás teljesítőképességének határáig. A tervezés során az alábbi alapanyagok felhasználására adtunk módot a pályázóknak:

hazai lombos fűrészárú

fenyőfűrészárú

lécbetétes bútorlap

forgács- és kenderpozdorja-bútorlap

enyvezett- és farost lemez

hazai és olcsó import furnir

fém- és csőanyagok (galvanizált és festett-égetett kivitelben)

üveg- és műanyagok (ez utóbbiakat különösen az alapanyaggyártás és kivitelezés lehetőségeinek mértékéig).

A tervező munkájával szemben támasztott egyik lényeges követelmény a bútorok fajlagos anyagszükségletének csökkentése anélkül, hogy az hátrányosan befolyásolná a bútorok élettartamát, szerkezeti szilárdságát és esztétikai megjelenését.

A gépi munka részarányának növelése, valamint az új, korszerű alapanyagok alkalmazása alapján szakítanunk kell a hagyományos szerkesztési elvekkel. Ennek érdekében a bútor alkatrészelemek számát csökkenteni kívánjuk, az azonos méretű alkatrészek számának egyidejű növelése mellett. Ez azt jelenti, hogy az alkatrészek méretét a méretoszthatóság vagy többszörözhetőség elvének megfelelően kell tipizálni. A főalkatrészek méretének megválasztásánál célszerűnek látjuk, ha egy-egy alkatrész többféle bútorhoz is alkalmazható.

Elvárjuk, hogy a tervezők ne képezzenek úgynevezett „komplett” szobaberendezéseket (garnitúrákat), hanem független alakítású darabok legyenek, jellegükben mégis összetartozást, formarokon-ságot mutassanak a tetszőleges összeállításra, csoportosításra való alkalmasság érdekében.

A berendezéshez alapul szolgáló új lakástípusok beépített szekrényeket tartalmaznak, így mobil ruhaszekrényekre a lakásokban nincs szükség. E felfogás biztosítja, hogy a tervezendő bútorok — ésszerű belső térkihasználás mellett is — könnyűek, levegős felépítésűek legyenek.

A tervpályázat 1959. március 30-án zárul, s a pályázaton legjobbnak értékelt tervek alapján készülő prototípusokat 1959. októberében az Építésügyi Minisztérium a városligeti kiállítási csarnokban fogja bemutatni. A „0”-szériákat pedig 1960. első felében az Építésügyi Minisztérium óbudai kísérleti lakótelepén bebútorozott lakásokban kívánja bemutatni.

Figyelemre méltó a tervpályázatnak az a követelménye, hogy a pályázók — díjazás esetén — a prototípusok gyártásának művezetését is tartoznak ellátni.

Úgy véljük, hogy a felsorolt tervpályázatok eredményeinek, illetőleg alkalmazásának bemutatása nemcsak szakmai szempontból keltett érdeklődést az olvasóban, hanem eleven és eredményes példát látott a tervező szervezet legjobbjai által nyújtott megoldások népgazdasági felhasználására.